R. P. R.

DOS. Nr. 40002 VOL. Nr. 7

MINISTERUL SECURITĂŢII STATULUI

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta PĂTRĂŞCANU LUCREŢIU

1959949

P 000218, Vol. 7

Data 25 IUN 1954

P218/7

Urmează vol. Nr. 8

I

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Direcția VIII-a

11259 Vol. 7

ANUL 1954

DOSAR Nr.

Referitor la PĂTRĂȘCANU LUCREȚIU

VOLUMUL VII

001
373

RAPORT

asupra

stării de spirit din comunele Moldovanca
şi Lozorata

Rayon Gruşca - Ucraina

Ar fi să mă repet infinit, citind conţinutul rapoartelor mele anterioare. De data aceasta însă, în plus, aşezarea într'un ţinut străbătut de drumuri puţine şi cu importanţă redusă, a comunelor Moldovanca şi Lozorata, fac ca nu numai comunismul să fie un lucru despre care să se vorbească ca despre un ecou, dar însuşi românismul e mai viu, mai bine păstrat.

Dacă aş întrebuinţat anumite elemente monografice aci, abia aşa s'ar putea lămuri deplin, posibilităţile de păstrare a românismului tradiţional în spaţiul dintre Bug şi Simuha .

Bun lucru va rămâne - dar prea puţin dacă pe aceşti fraţi ai noştrii i-am identifica, fără să-i luăm în ţară..

M'aş încumeta să spun că atât de sănătos îi găseşti Moldoveni, rapăni Moldoveni, că tu cel care ai trăit o săptămână - două în mijlocul lor, parcă ai trăi în marginile României, o Românie pe care să-i cuprindă pe toţi fraţii.

Comunismul e un lucru despre care puţin am auzit cât am stat la Moldovanca şi Lozorata, şi de câte ori a fost vorba - au auzit numai consideraţiuni peiorative susţinute de exemplificări bogate şi grăitoare.

Pentru echipa 4-a
ss.STEFAN POPESCU

002

362

R A P O R T

asupra stării de spirit din
Mala- Drorianko şi
hutoarele anexe
Print, Mafteievka şi Nova-
Vassilievka

In acest sat de mari lipsuri, mizeria moldovenilor e mare. E imprimă spiritului lor o anumită atitudine. Nu sunt legaţi de pământul lor din două motive. 1.- Pământul nu le răsplăteşte munca şi 2.= Toată munca lor, tot rezultatul acestei munci e profitul colhozului (colectivului) lucru care îi face să dorească nespus de mult să fie în ţară şi să ştie că pământul pe care îl muncesc este al lor, că de-aci şi până în marginea ceia de hotar este pământul unei singure familii.

Apoi, pe cât le repugnă colegtivul, pe atât comunismul ca organizaţie politică şi economică, neconvenindu-le, sunt departe chiar de a fi simpatizanţii partidului roşu.

Echipa 4-a
de identificarea Românilor dela Est de Bug

ss.STEFAN POPESCU

5.9.1942

3/88

R A P O R T

asupra stării de spirit din
Voosiatskoc.

In unanimitate oamenii sunt spălaţi de ce ar fi însemnat influenţă bolşevică şissingurul lor gând este să intre în posesia pământului lor.

Inainte de colectiv era mai bine.

Toţi întreabă cu dor, când o să-i luăm la noi, că la noi e mai bine.

Pentru echipa 4-a

ss.STEFAN POPESCU

7.9.1942

004

~~272~~ 273

R A P O R T

asupra stării de spirit
din Vodina - Lorina
şi hutorele
Viine şi Braţca

Analiza familiilor româneşti pe hutore mai ales, poate înfăţişa adevărat starea de spirit.

Intr'atât vor să vie la România şi să scape de mizerie, de lipsuri, încât cu greu ai putea să bănueşti că îşi iubesc mizeria, că s'a lipit de ei, ideia comunistă.

Ei te întreabă, ei doresc să vină în ţară, spontan îi vezi că doresc să lepede tot avutul ce nu poate fi dus cu ei.

Pentru echipa 4-a

ss.STEFAN POPESCU

9.9.1942

R A P O R T

asupra stării de spirit din
Siniahin-Brov şi hutore

Moldovenii formează minoritatea, mai ales socotind şi căsătoriile mixte - soţ român soţie ucrainscă şi soţ ucrain soţie română.

Astfel sânt sub influenţa ucrainenilor naţionalişti.

Tineretul moldovenesc mai inexistent, majoritatea luaţi de ruşi în retragere.

Dorinţa unanimă, vorbind de România, ca de o ţară a făgăduinţei, râvnesc să fie cetăţenii unei asemenea binecuvântate aşezări.

Curentul naţionalist ucrainean, manifestat atât de expresiv sub cârmuirea germană , îi îndeamnă şi pe moldovenii noştrii să-şi aducă aminte că fac parte integrantă cu fraţi lor din România - să simtă la olaltă româneşte- moldoveneşte în aceleaş hotare şi înţelegându-se într'un acelaş grai.

Microbul comunist nu a atacat decât superficial credinţa şi conştiinţa moldovenilor - în cazul comunei despre care raportăm azi.

21.9.1942

pentru echipa 4-a
ss.STEFAN POPESCU

17 Octomvrie 1949

384

006

„Pop" este Ştefan Popescu domiciliat în Str. Parfumului 25

N O T A

Supravegherea " POP "

Postul se înfiinţează la ora 5,40

La ora 7,40, POP iese de acasă, având asupra sa o servietă, şi pe jos, merge în staţia Anton Pan, ia tranwaiul 16, coboară la Podul Serban Vodă şi ia tranwaiul 12 din mers, coboară la Dep.S.T.B. Serban Vodă, şi merge la Imprimeriile de Stat din Cal. Serban Vodă 16 -135, intră la ora 8,o5.

La ora 10,40, POP iese de aci, la ieşire fiind salutat de portar, ia tranwaiul 12 şi în staţia de autobuze, Podul Senat, în timp ce tranwaiul staţiona în staţie, POP vede un individ în această staţie pe care îl salută amical.

Acest individ are următoarele semnalmente: Etate 35-38, statură înaltă, bine legat la corp, părul creţ, blond, faţa prelungă.

La staţia Podul Mihai Vodă, POP coboară şi merge la Monitorul Oficial, intrarea prin Str.Gutemberg, intră la ora 11.

La ora 11,40, POP iese de aci, având ceva în servietă şi pe jos merge, pe Bdul.6 Martie unde în faţa pasajului Vox, se întâlneşte cu un Colonel Medic, cu care discută 5 minute, apoi se despart.

Individul s'a stabilit că locueşte în Str.Dogarilor No.36 şi se numeşte SASA PASCU.

De aci POP, merge în Cal.Victoriei, în gangul ce se află vis-a-vis de Casa Centrală a Armatei, unde se află o anticărie şi cumpără o carte.

După 5 minute pleacă de aci, şi merge, în staţia de tranwai Batiştei, ia tranwaiul 15, coboară la prima staţie (C.A.Rosetti) şi intră la Institutul Central de Statistică, ora fiind 12,10.

La ora 13, POP iese de aci, merge în staţia de tranwai Aro, ia tranwaiul 15, coboară la staţia Gen.Manu şi merge în Str. Orlando colţ, unde se află editura de Stat "Viaţa Românească" aci intră la ora 13,15.

La ora 14,40, pleacă de aci, ia tranwaiul 19, din staţia Gen.Manu, coboară la staţia Mircea Vodă şi pe jos revine acasă, intră la ora 15,10.

./.

Până la ora 21 când postul se suspendă, POP nu mai părăseşte domiciliul.

P.S. POP în decursul supravegherei, cât a călătorit cu tramvaiul, se urca ultimul în vagon.

Auto
6938
H.VRANCEANU

ss.I.Croitoru
ss.G.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

Cheltueli de supraveghere tramvai lei 85.

18 Octomvrie 1949

~~341~~

_N_O_T_A_

Supravegherea lui " POP "

Postul se înființează la ora 6,30

La ora 7,30, POP iese din casă, având asupra sa o servietă, şi pe jos merge în stația Anton Pan, ia tramwaiul 18, coboară la Podul Serban Vodă, şi merge la stația tramwaiului 21, din Serban Vodă, ia acest tramwai, coboară la depoul Serban Vodă şi merge la imprimeria de Stat, intră la ora 7,50.

La ora 10, 10, pleacă de aici, şi pe jos, merge pe Str.Olimului, apoi pe Bdul. Mărăseşti, când în dreptul No.48, ajunge din urmă o individă, cu care merge împreună discutând foarte amical, până în Str.Mitropolitul Filaret, unde se despart.

De aici POP, merge pe mai multe străzi nepopulate, iar noi fiind nevoiți ai da distanță mai mare, pentru a nu fi descoperiți, nu s'a putut vedea unde a intrat.

După 7; POP este găsit, venind din direcția străzii Albe.

De aici, POP ia tramwaiul 15, coboară la Piața de Flori şi pe jos, merge în Str.30 Dec. No.16, la expoziția de comandă a Monetăriei Naționale, intră la ora 11,15.

La ora 11,35, POP iese de aci, şi pe jos, merge în Str.Belvedere la Anticăria Caragiale din spatele Vama Poştei.

După 10, pleacă de aci, şi merge pe Cal.Victoriei, până în dreptul Mag. "Compescăria" unde se întâlneşte cu un individ, cu care discută 5; şi se despart.

Individul are următoarele semnalmente: Etate 30-32 statură mică, părul negru, subțire la corp.

De aci, POP merge în Piața Universității, i-a tramwaiul E, coboară la stația C.A.Rosetti şi merge la Mag.Salvum, din Bdul.Nic.Bălcescu No.28, unde face cumpărături

./.

De aci, POP revine la aceeaş staţie, ia tramvaiul 19, coboară la staţia Gen.Manu, şi pe jos merge în Str.Orlando, la Uniunea Scriitorilor din R.P.R., intră la ora 12,35.

La ora 14,45, iese de aci, şi ia tramvaiul 19, din Staţia Gen.Manu, coboară la staţia Mircea Vodă, şi pe jos revine acasă, intră la ora 15,20.

La ora 16,45, POP iese de acasă, fiind însoţit de soţia sa (ELBA) şi fiul lor, merg pe jos, până în dreptul străzii Batiştei colţ cu Bdul.Nic.Bălcescu unde aci se întâlnesc cu artistul MISU FOTINO şi împreună merg până în faţa "Fundaţiei Dalles" unde se despart.

POP, ELBA şi fiul lor, merg până în faţa Librăriei Noastre No.17, din Bdul.Magheru No.2.

Aci POP şi fiul lor, se despart de ELBA, ora fiind 17,30.

POP cu fiul său, intră în librărie, unde cumpără, mai multe rechizite şcolare.

La ora 18, POP cu fiul său pleacă de aci, merg până în staţia Scala, unde se despart, fiul său, ia tramvaiul 16, iar POP, intră la Institutul Central de Statistică, din Bdul. Gen.Magheru No.5-7, intră la ora 18,o5.

La ora 19,45, POP iese de aci şi pe jos merge în Str.Episcopiei No.6, la Anticăria Evghenia, C.DONESCOV.

La intrare, POP este salutat, foarte amical de patroana Anticăriei, dând mâna cu ea oferindu-i-se un scaun care se afla după tejghea, antrenându-se în discuţie cu doi indivizi şi o individă, care se găseau în magazin, aci intră la ora 19,45.

La ora 20,35, POP iese de aci, merge în staţia Aro, ia tramvaiul 19, coboară în Staţia Mircea Vodă, şi revine acasă, ora fiind 21,10.

Individa cu care POP s'a întâlnit pe Bdul.Mărăşeşti are următoarele semnalmente :

Etate 35-38, statură înaltă, părul şaten închis puţin cărunt în frunte, slăbuţă la faţă şi s'a stabilit că face serviciu la Filiala A.R.L.U.S. din Bdul.Gheorghe Coşbuc No.23.

ELBA după ce s'a despărţit de POP, merge în Str. Biserica Amzei No.5-7 la Aşezămintele Nic.Bălcescu unde ia parte la o şedinţă a Directorilor de Teatre şi Cinematografe, intră la ora 18.

La ora 20,20, ELBA pleacă de aci, merge în staţia Gen.Magheru, ia tramvaiul 19, coboară la staţia Mircea Vodă şi pe jos revine acasă, intră la ora 20,50.

Până la ora 21,20, când postul se suspendă, POP şi ELBA, nu mai părăsesc domiciliul.

P.S. Revenim asupra Notei din ziua de 17.X.1949, în care s'a semnalat că individa supraveghiată în această zi ar fi fost ELBA, deoarece ea a mers la Institutul Central de Statistică. 343

In realitate această individă, nu este ELBA.

ELBA fiind indentificată astăzi, când a eşit cu POP şi fiul lor, de acasă, la ora 16,45.

ss. I.CROITORU
ss . G.TUTUC
ss. L.LOVINESCU
ss. M.NEMES

Auto

6938
H.VRANCEANU

Cheltuieli de supraveghere, tranwai lei 100.

19 Octomvrie 1949 011

286

N_O_T_A

Supravegherea "POP"

Postul se înfiinţează la ora 6,15

La ora 8, POP iese de acasă împreună cu ELBA, şi în faţa porţii se despart.

POP, merge pe jos, în staţia Anton Pan, ia tramvaiul 16, coboară la Podul Serban Vodă, ia tramvaiul 12, coboară la Depoul Serban Vodă şi merge la Imprimeriile Naţionale de Stat, intră la ora 8,20.

La ora 12,30, pleacă de aci, ia tramvaiul 12, coboară Piaţa 28 Martie, ia tramvaiul 15, coboară la staţia Scala şi merge la Institutul Central de Statistică din Gen.Magheru, intră la ora 12.

La ora 13,20, POP pleacă de aci, având asupra sa servieta şi un plic de mărime 40x30, merge în staţia Aro, ia tramvaiul 15 coboară la Gen.Manu şi merge în Str.Orlando, 1 a Uniunea Scriitorilor din R.P.R. intră la ora 13,45.

La ora 14,35 pleacă de aci, merge în staţia Gen.Manu, ia tramvaiul 19 şi revine acasă intră la ora 15.

La ora 16, POP iese de acasă, împreună cu ELBA, în faţa casei se despart.

POP merge în staţia Anton Pan, ia tramvaiul 19, coboară la staţia Scala şi pe jos merge în Str.Pitar Moş No.7-15, la Liceul de Fete, intră la ora 16,40.

La ora 17,15 iese de aci, merge la staţia Aro, ia tramvaiul 15, coboară la Piaţa 28 Martie şi merge pe jos la Teatru de păpuşi Tăndărică din Piaţa Senatului intră la ora 17,45.

La ora 20,30, POP iese de aci, împreună cu ELBA, ia tramvaiul 7, din staţia Rahovei, coboară la staţia Parfumului şi pe jos revine acasă, intră la ora 20,50.

Până la ora 21,20 când postul se suspendă, POP nu mai părăseşte domiciliul.

P.S. In tot cursul zilei POP, merge foarte degajat.

Auto

6938

H. VRANCEANU

ss.I.Croitoru
ss.G.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

NOTA

Supravegherea POP

Postul se înfiinţează la ora 6

La ora 7,40 POP iese de acasă cu servieta în mână, merge în staţia Anton Pan, ea tranwaiul 16 şi coboară la Podul Serban Vodă, apoi ea tranwaiul 12 şi coboară la Depoul Serban Vodăşi intră la Imprimeria Naţională ora fiind 8,5.

La ora 10,40 POP iese de aci fără servietă, merge în Cal. Serban Vodă No.1o9 la Patiserie şi serveşte ceva.

După 10 minute, POP iese de aci şi merge la serviciu din nou.

La ora 11,50, POP iese de aci cu servieta în mână, apoi ia tranwaiul 12 şi coboară la Podul Serban Vodă, merge pe jos la Institutul de Statistică din Splaiul Unirii. După 5 minute iese de aci, merge în staţia Căuzaşi, ea tranwaiul 16 şi coboară la staţia Scala, apoi intră la I.C.S. ora fiind 12,10.

La ora 12,45, POP iese de aci şi merge în Str.Episcopiei No. 6, la Anticărie, intră la ora 12,50.

La ora 13,15- POP iese de aci merge în staţia Aro, ea tranwaiul 15, coboară la General Manu şi merge în Str.Orlando la Uniunea Scriitorilor din R.P.R. ora fiind 13,45.

La ora 14,50 POP iese de aci, ea tranwaiul 19 din General Manu şi coboară la staţia Mircea Vodă, apoi pe jos revine acasă, ora fiind 15,15.

Până la ora 22 când postul se suspendă POP nu mai părăseşte domiciliul.

Auto
6938 B.
I.VRANCEANU

ss.I.Croitoru
ss. G.Tutuc
ss. H.Lovinescu
ss.M.Nemeş

21 Octomvrie 1949

013

3/41

N O T A

Supravegherea lui "POP"

Postul se înfiinţează la ora 6,20

La ora 7,20, POP iese de acasă împreună cu ELBA, merg în staţia Anton Pan, iau tranwaiul 16, POP coboară la Podul Serban Vodă, de aci, ia tranwaiul 12, coboară la Depoul Serban Vodă, şi intră la Imprimeriile de Stat, din Cal.Serban Vodă, ora fiind 7,50.=

La ora 11, POP iese de aci, în talie, însoţit de un individ cu care se plimbă discutând, timp de 5 minute la mai multe vitrine, apoi intră în Cal.Serban Vodă No.126 la "Bodegă"

După 40 minute, ambii pleacă de aci şi se reântorc la serviciu.

Acest individ are următoarele semnalmente: Etate 38-45, statură potrivită, părul şaten închis, slab la faţă, poartă ochelari de vedere.

La ora 12,45, POP împreună cu acest individ iese dela serviciu, iau tranwaiul 12, coboară la piaţa 28 Martie, iau tranwaiul 15, coboară la staţia Gen.Manu şi merg în Str.Orlando la Uniunea Scriitorilor din R.P.R. intră la ora 13,20.=

La ora 14,45, POP pleacă de aci, merge în staţia Gen.Manu ia tranwaiul 19, coboară în staţia Mircea Vodă şi revine acasă, intră la ora 15,10.=

La ora 17, POP iese de acasă împreună cu fiul său, POP având în mână o sacoşă de culoare galbenă, având în ea un pacheţel şi mai multe farfuri, iar fiul său o butelie de Aragaz şi împreună merg în Str.Remus No.15 unde POP dă sacoşa fiului său, care rămâne la această adresă.

De aci POP merge pe jos, gânditor până în faţa Fundaţiei "Dalles" unde se întâlneşte cu un individ şi cu care discută apoi se despart.

Acest individ are următoarele semnalmente: Etate 48-52 ani, statură înaltă, bine legat la corp, plin la faţă şi roşu, părul şaten şi s'a stabilit că locueşte în Piaţa 23 August No.1, Etaj I primele trei geamuri din dreapta intrării în bloc.

POP de aci, merge în Cal.Victoriei, la Librăria P.M.R unde cumpără o carte.

La ora 18,30, iese de aci şi merge în Pasagiul Român la Anticariatul general, colţ cu Cal.Victoriei.

Aci POP se întâlneşte cu un individ, cu care discută până la ora 19,40, când ambii pleacă de aci, şi merg în Bdul Gen.Magheru la Registratura generală a Institutului Central de Statistică.

După 5 minute, ambii iese de aci şi merg la I.C.S. intră la ora 19,50.

La ora 20, acest individ pleacă de aci, şi s'a stabilit că se numeşte STOENESCU şi face serviciu la Statistica Ministerului Artelor.

De aci POP, pleacă la ora 20,15, merge la staţia Scala ia tramvaiul 19, coboară la Mircea Vodă, şi revine acasă, ora fiind 20,45.=

Până la ora 21,30 când postul se suspendă, POP nu mai părăseşte domiciliul.

P.S. Individul cu care POP, s'a întâlnit în faţa Fundaţiei Dalles merge în Bdul Republicei No.60 la Debitul de Tutun, unde dă două telefoane.

Aci vin opt indivizi, cu care acesta discută împreună apoi se despart, eşind doi câte doi.

ss. I.Croitoru
ss. M.Nemeş

Auto
6938
H.Vrânceanu

Cheltueli de supraveghere lei 80.

22 Octomvrie 1949 015

239

N O T A

Supravegherea lui " POP "

Postul se înființează la ora 6,30

La ora 7,45, POP iese de acasă împreună cu ELBA, și în fața porții se despart.

POP merge în stația de tramvai Anton Pan, ia tramvaiul 18, coboară la Podul Serban Vodă, ia tramvaiul 12, coboară la Depoul Serban Vodă și intră la serviciu, ora fiind 8,10.

La ora 10, POP iese de aci însoțit de un individ, se plimbă cu el 5 minute, pe Str.Lânăriei, apoi se reântorc la serviciu, ora fiind 10,15.=

Individul are următoarele semnalmente: Etate 38-42, statură potrivită, părul șaten închis cărunt, poartă mustață, slab la față, merge puțin adus.

La ora 11, POP iese de aci, merge în Cal.Serban Vodă No.109 la Patiserie, unde consumă ceva.

După 40 de minute iese de aci, având în mână un cornet mare de semințe și se reântoarce la serviciu.

La ora 14, POP, pleacă de aci, cu Auto 7999 B. însoțit de un individ care se afla în mașină, POP coboară la Aro, ia tramvaiu 15 coboară la Gen.Manu și merge în Str.Orlando, adresă cunoscută, intră la ora 14,15.

La ora 14,40, iese de aci, însoțit de un individ cu ochelari ce a fost semnalat în nota din 21.X.1949, POP având în mână un pachet cu mai multe cărți și împreună iau tramvaiul 19, în tramvai, POP îi înmânează individului o broșură cu titlul "Tuturor" și pe care se semnează, POP coboară la stația Mircea Vodă și revine acasă, intră la ora 15,05.

Până la ora 21 când postul se suspendă, POP nu mai părăsește domiciliul.

ss. I.Croitoru
ss. M.Nemeș

Auto
6938
H.Vrânceanu

Cheltueli de supraveghere lei 80

23 Octomvrie 1949

016

_N_O_T_A_

Supravegherea - POP - ELBA

Postul se înființează la ora 6

La ora 6,10 - POP ese împreună cu ELBA și fiul lor având în mână fiecare câte o sacoșă și două ruksacuri, merg pe jos în stația Parfumului și eau tramvaiul 7 apoi coboară în piața Obor de unde fac mai multe cumpărături de zarzavaturi. După o oară și 20 minute, POP împreună cu ELBA și fiul lor iau tramvaiul 7, POP coboară la stația Parfumului și revine acasă, ora fiind 8,30, iar ELBA și fiul coboară la stația Romulus și merg în Str.Remus No.15. După 10 minute POP iese de acasă și pe jos merge în str.Remus No.15, intră la ora 8,55.

La ora 10,20 POP - ELBA și fiul lor ies de aci cu ranița și cu sacoșele cu zarzavat pe care le cumpărase dela Obor, pe jos revina acasă.

Până la ora 21 când postul se suspendă POP și ELBA nu au mai părăsit domiciliul.

ss.I.Croitoru
ss.G.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss. M.Nemeș

Auto
6938 B
C.Vrânceanu

24 Octomvrie 1949

N O T A

Supravegherea lui "POP"

Postul se înfiinţează la ora 6,20

La ora 7,55, POP ese de acasă şi pe jos, merge în Str.Clucerul Udricani No.31.

La intare, POP sună la soneria din marchiză şi ese o individă cu care stă de vorbă 5 minute, apoi merge în Piaţa 28 Martie, ia tramvaiul 12, coboară la Depoul Serban Vodă, şi merge la serviciu, intră la ora 8,20.

La orele 15,10, POP pleacă de aci, ia tramvaiul 12 cu 16 şi revine acasă, între ora 15,30.

La ora 16,40, POP pleacă de acasă, împreună cu fiul său, ia tramvaiul 19, din staţia Anton Pan, coboară la Piaţa Chibrit, de unde ambii iau tramvaiul 6, coboară la căpătul liniei şi pe jos merg în Str.Mitropolitul Saguna No.70, în stânga a doua uşă, intră la ora 17,50.

La ora 18,20, ambii pleacă de aci, având asupra lor un coş mare de piaţă, cu ceva greu în el. ia tramvaiul 6 - 19, coboară la staţia de tramvai Anton Pan, şi revin acasă, intră la ora 19,20

Până la ora 23,o5, când postul se suspendă, POP nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 113.=

ss.I.Croitoru
ss.M.Nemeş

N O T A

Supravegherea "POP"

Postul se înfiinţează la ora 6,30

La ora 7,30 POP iese de acasă merge pe jos în Staţia Anton Pan ia tramvaiul 16 apoi pe 12 dela Podul Serban Vodă şi coboară la Depoul S.T.B. intră la serviciu la ora 8.

La ora 9 POP iese de aci şi merge în Cal. Serban Vodă 162 la Bodegă. După 5 minute iese de aci şi intră la serviciu.

La ora 13 POP iese de aci şi ea tramvaiul 12, coboară la Piaţa Naţiuni ia tramvaiul 16 apoi coboară la Aro, tot de aci ia tramvaiul 15 şi coboară la staţia General Manu, merge în Str. Orlando la Uniunea Scriitorilor din R.P.R. intră la ora 13,35.

La ora 14,35 POP iese de aci ea tramvaiul 19 şi revine acasă intră la ora 15.

La ora 16, POP, ELEA şi fiul lor ies de acasă şi merg în Str. Labirint colţ cu Mircea Vodă de unde cumpără 2 saci cu cartofi, POP ia tramvaiul 7 de aci şi coboară în Piaţa Naţiuni, ia tramvaiul 12 şi merge la serviciu, intră la ora 16,30.

La ora 17, POP iese de aci având în mână trei caete, ia tramvaiul 12 apoi 16 coboară la Scala şi merge la I.C.S. intră la ora 17,30.

La ora 18, POP iese de aci şi mege în staţia Aro, unde fiind foarte aglomerat nu s'a putut vedea cu tramvai a luat, se crede că POP a fost în Str.Orlando.

Făcându-se post acasă POP este văzut venind la ora 20,40 din direcţia tramvaiului 19 având în mână acelaş caete.

Până la ora 22,45 când postul se suspendă, POP nu a mai părăsit domiciliu.

ss.I.CROITORU
ss.M.NEMES

Cheltueli
lei 60

019

Legendă.

- prieteni f. buni
- prieteni buni
- cine poate da ref.
- cu cine a avut contact.

N O T A

In Str.Udricani No.31 s'a stabilit că locuesc următorii:

DUMITRU ANTONESCU, căpitan pensionar, fiul lui VASILE şi SOFIA, născut la 15.VI.1894, căsătorit cu ECATERINA - născută RADULESCU la 27.VII.1908 în Bucureşti, ambii de cetăţenie română confesiune ortodoxă.

In acelaş apartament mai locueşte cumnata acestuia JULIETA RADULESCU născută 29.VII.1908 fără profesie şi MARINESCU STEFAN născut la 29.VII.1875 în Bolintinul din Vale.

Familia ANTONESCU are o atitudine oarecum reacţionară faţă de regimul democratic din ţara noastră.

De câteva luni a fost adus prin Oficiu ocupând o cameră la familia ANTONESCU - SERBAN APOSTOL născut în 1924 în com. Belciugatele Ilfov cu soţia şi un copil.

SERBAN APOSTOL este de profesiune mecanic şi urmează o şcoală în cadrul Confederaţiei Generale a Muncii.

ss/C.LEONIDA

N O T A

VASILIU A.DUMITRU, asistent universitar, născut la 17 Iunie 1895 în com.Bătinești-Putna, domiciliat în București Piața 23 August (foișor) No.1, Et.I

VASILIU A.DUMITRU este asistent la catedra de istoria literaturii vechi dela Facultatea de Filologie și face parte din Corpul profesoral din anul 1934.

Este Dr.în litere și filosofie.

A fost căsătorit cu Profesoara Secundară **CARMIN VASILIU** născută NISIPEANU de care a divorțat.

Nu poßedă avere personală.

Din punct de vedere politic este cunoscut că nu a făcut nici-o pilitică în trecut și că singura organizație din care a făcut parte a fost P.N.L.

ss.C.LEONIDA

_N_O_T_A_

La adresa vizitată de POP în Buc.Noui Str.Mitropolitul Saguna No.70 am stabilit că locuesc următorii :

BARSAN GHEORGHE, pensionar, născut la 26 Februarie 1890 în com.Geamănu- Turda Arieş, căsătorit cu COLITA, născută CEAUSU la 14.II.1901 în com.Patroşani-Prahova, ambii de naţionalitate română confesiune ortodoxă.

Despre BARSAN GHEORGHE se ştie că a fost şeful uzinei C.F.R. azi pensionar cu circa 2.500 lunar, iar soţia sa fostă circa 15 ani vânzătoare la fosta Bonbonerie a Palatului astăzi este fără serviciu şi duc o viaţă extrem de modestă, deşi sunt proprietarii acestui imobil.

BARSAN GHEORGHE este membru al P.M.R. şi responsabil al străzii

O cameră din acelaş imobil ocupă MARGARIT PAVEL, mecanic, fost şef al garajelor "Bata" şi întrucât a fost bolnav câteva luni şi nu a mers la serviciu a fost schimbat din acest post, dar de câteva zile a reânceput din nou munca.

O altă cameră ocupă STOITER MARIN născut la 12.X.1906 în com. Merişani Argeş împreună cu soţia sa DUMITRA născută GHINEA, născută la 16.IV.1914 în com.Băleşti Argeş.

Despre STOITER MARIN se ştie că este sudor la Soc.Gaz Metan.

Din cele indicate din nota de filaj arătând ultima cameră pe stânga, s'a stabilit că această cameră este bucătăria proprietarului imobilului BARSAN GHEORGHE cu care credem că a luat contact.

ss.C.LEONIDA

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de profesie scriitor, tehnoredactor, cu domiciliul în Bucureşti, Str. Parfumului No.25, declar următoarele :

1.= Ce date ai cules în cadrul misiunii primite dela I.C.S.?

Numai datele din formularul inventarierei şi aceasta foarte aproximativ, întrucât îmi dădeam seama de porcăria ce reprezenta această lucrare.

Datele din formular erau: numele celor care se declarau "moldoveni" cu cine erau căsătoriţi, câţi copii aveau etatea, averea (pământ, cai, vaci, porci).

2.= Ce date ai strâns din proprie iniţiativă?

Mi-am notat unele date din care reeşea pozitiv situaţia mult mai bună a productivităţii, după colectivizare.

Alte date nu am mai strâns.

3.= Dacă ţi se va dovedi că cele afirmate de dumneata nu sunt reale?

Nu îmi amintesc decât lucruri care să nu vateme cu nimic, şi să nu lovească cu nimic prestigiul Partidului şi Uniunea Sovietică.

Nu îmi amintesc să fi făcut nici-un lucru rău pe teritoriul Uniunii Sovietice, ci numai lucruri bune şi în vederile Partidului.

Dau prezenta declaraţie de voe, conştient şi nesilit de nimeni.=

ss.STEFAN POPESCU

26.I.1950

024 ~~288~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Bogescu, de profesie scriitor, tehnoredactor și cu domiciliul în București str. Lupfarului, nr. 25 declar următoarele:

1. Ce date ai cules în cadrul misiunii primite de la I.C.S.?	Numai datele din formularul inventarierei și aceasta foarte aproximativ, întrucât îmi dădeam seama de gravitatea ce reprezenta această lucrare. Datele din formular erau: numele celor care se declarau "moldoveni", cu cine erau căsătoriți, câți copii aveau, etatea, averea (pământ, cai, vaci, porci).
2. Ce date ai strâns din proprie inițiativă?	Mi-am notat unele date din care reieșea pozitiv situația mult mai bună a productivității, după colectivizare. ~~Aceste~~ Alte date nu am mai strâns:-
3. Dacă ți se va dovedi că cele afirmate de Dumneata nu sunt reale.	Nu îmi amintesc decât lucruri care să nu vatame cu nimic, și să

nu lovească cu nimic
prestigiul Partidului
și Uniunea Sovietică.

Nu îmi amintesc să
fi făcut nici un lucru
rău pe teritoriul Uniunii
Sovietice, ci numai lucruri
bune și în vederile Partidului

Dau prezenta declarație
de voie, conștient și
nesilit de nimeni.

26.1.50. Ștefan [illegible]

26 Ianuarie 1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, în etate de 37 ani, de profesie scriitor, tehnoredactor, născut în Bucureşti Ilfov, membru al Partidului Comunist Român din 1938, cu domiciliul în Bucureşti, Parfumului No.25, referitor la activitatea mea depusă în cadrul echipelor de recensământ care au activat pe teritoriul U.R.S.S. înainte de 23 August 1944, declar următoarele :

In toată activitatea întreprinsă de mine atunci şi acolo nu am întreprins nimic potrivnic Uniunii Sovietice şi Partidului nostru, ci dimpotrivă am ajutat numeroase familii sovietice.

In cazul când mi se va dovedi contrariu celor afirmate în fraza de mai sus înţeleg să suport consecinţele.

ss.STEFAN POPESCU

027

26.1.50

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, în etate de 37 ani, de profesie scriitor, tehnoredactor născut în București Ilfov, membru al Partidului Comunist Român din 1938, cu domiciliul în București, Parfumului, nr. 25 referitor la activitatea mea depusă în cadrul echipelor de Recensământ care au activat pe teritoriul U.R.S.S. înainte de 23 August 1944, declar următoarele:

În toată activitatea întreprinsă de mine atunci și acolo nu am întreprins nimic împotriva Uniunii Sovietice și Partidului nostru, ci dimpotrivă am ajutat numeroase familii sovietice.

În cazul când mi se va dovedi contrariul celor afirmate în fraza de mai sus înțeleg să suport consecințele. Ștefan Popescu

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU de 37 ani, domiciliat în Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. şi subşef secţie tipărituri la I.C.S. Planificare fiind întrebat declar următoarele :

1.= Ce misiune aveau echipele I.C.S. pe teritoriul U.R.S.S.?

Să inventarieze pe aşa zişii moldoveni.

2.= Care era scopul acestei inventarieri ?

Ca să se identifice populaţia românească dintre Nistru şi Bug.

3.= Ce scop urmărea această inventariere ?

Nu îmi închipuiam şi nici nu bănuiam pentru ce scop anume.

4.= Ce scop urmărea războiul antonescian ?

Cuceriri teritoriale.

5.= Această numărare şi identificare a "moldovenilor" deservea acest scop ?

Acum îmi dau seama, atunci însă, nu gândeam decât că aceasta este o operaţie de identificare şi atât.

6.= Ce părere ai avut despre tendinţa de aducere a Moldovenilor în Româniea ?

Am socotit acest lucru, un lucru nenormal şi abuziv. Nu am participat cu nimic la această aşa zisă repatriere, nici nu mai făceam parte, când s'a pus această problemă din echipele susmenţionate.

7.= Ce părere aveai atunci despre Antonescu şi soţia lui ?

Cea mai proastă părere, convins că duce la măcel un tineret care nu dorea acest lucru.

./.

8.=Cum poate fi calificat un om actualmente membru de Partid iar atunci în legătură cu Partidul, care atunci întrebuinţa expresii laudative la adresa soţilor Antonescu ?

Sau inconştient,sau nelămurit asupra scopurilor criminale şi trădătoare ale lui Antonescu sau oportunist.

9.= Dta ai avut o asemenea atitudine în acea perioadă?

Nu. Pentrucă îi dispreţuiam şi ştiam la ce vor să ducă ţara.

10.= In ce consta din p.d.v. tehnic această operaţie de identificare ?

Erau nişte formulare pe care trebuia să le complectăm.

11.= Ce date conţineau ?

Numele şi Pronumele, etate, câţi copii, cât pământ a avut înainte şi după colectivizare, cai, vite, porci,etc.

12.= Conţineau aceste formulare şi date politice ?

Nu conţineau aceste formulare date care să arate apartenenţa la vreun partid.

13.= Aceste formulare au fost însoţite de către Dvs. de vre-o lucrare explicativ?

Erau însoţite de o schiţă sociologică a comunei în care ne identificau "moldoveni".

14.= Aceste schiţe sociologice cuprindeau şi date politice ?

Nu cuprindeau date politice, ci economice, sociale.

15.= Din proprie iniţiativă un membru al echipei aţi mai făcu vre-o lucrare pe acolo în afară de cele menţionate mai sus ?

Imiamintesc că LEVENTE MIHAIL strângea cu mai multă atenţie date economice.

16.= Dar date politice a strâns LEVENTE sau RATIU ?

De LEVENTE nu ştiu, nu l-am văzut strângând date politice, RATIU însă strângea cu deosebire date privind folclorul şi arta populară, obiceiuri ş.a.

./.

17.= Au existat lucrări ale echipei sau ale membrilor din echipă care să conţină aprecieri politice pozitive sau negative ?

Cât am fost cu ei pe teren (cu RATIU şi LEVENTE) nu s'au făcut asemenea lucrări.

18.= In afară de lucrările menţionate mai sus, alte lucrări s'au mai făcut în acea perioadă ?

Nu s'au mai făcut alte lucrări în această perioadă.

19'= Când ai plecat acolo aveai legătură cu Partidul ?

Da, aveam.

20.= Cu cine aveai legătură ?
Cu ALEXANDRA SIDOROVICI

21.= A fost de acord cu plecarea mea acolo ?
Stia, fiindcă i se spusese.

22.= Când ţi-a spus sea s'a arătat că este de acord.

Da, ea personal era de acord.

b 23.= Când te-ai reântors ai reluat legătura cu Partidul?

Am ţinut legătura numai prin LEVENTE.

24.= Ce te-a făcut să accepţi legătura cu LEVENTE ?

Pentrucă ştiam că el e membru de Partid.

25.= Când te aflai pe teritoriul U.R.S.S. ce părere aveai despre Partid.?

Soctoteam că numai prin el se poate realiza ceva şi în România.

26.= Il iubeai ?

Da.

27.= Ce părere aveai în aceiaşi perioadă despre U.R.S.S. şi Partidul C. (b).?

Soctoteam U.R.S.S. ţara mea mai avansată, din punct de vedere economic, cultural şi politic, datorită Partidului Comunist (b) care era în fruntea partidelor luptătoare pentru o viaţă mai bună celor ce muncesc cu braţele şi cu mintea.

./.

28.= Da despre comunism ce părere aveai ?

O părere foarte bună, socotind că el trebue să pe întreg pământul.

29.= Ai cunoştinţă că vreun membru al echipei Statistice verbal sau în scris să fi făcut aprecieri defavorabile U.R.S.S., Partidului bolşevic sau Comunismului indiferent care ar fi fost pretextul ?

Cât timp am format o echipă - niciodată şi nimic n'au avut să reproşeze RATIU sau LEVENTE despre U.R.S.S., comunism sau Partidul Bolşevic. N'am cunoscut nici-o manifestare scrisă împotriva celor de mai sus.

30.= Ce atitudine ai fi avut atunci dacă aş fi constatat asemenea manifestări, indiferent de pretextul sau împrejurarea în care ar fi fost săvârşite ?

Aş fi căutat să-i lămuresc.

31.= Dar după 23 August, ştiind că ar fi avut asemenea manifestări pe teritoriul U.R.S.S. şi constatând că profitând de faptul că ele nu sunt cunoscut ar fi căutat să se strecoare în Partid, ce atitudine ai fi avut şi cum i-aş fi socotit ?

Dacă i-aş fi ştiut cu intenţii duşmănoase i-aşi fi demascat, arătându-i ca pe nişte indivizi care nu au ce căuta în Partidul Comunist.

Am fost întrebat dacă mi-am atent conştiinţa - răspund da şi înţeleg că a asunde adevărul faţă de Partid este un act duşmănos.

27.I.1950

ss.STEFAN POPESCU

032

277

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în str. Triumfului, nr. 25, de profesie scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. şi subşef secţie tipărituri la I.C.S. Planificare, fiind întrebat declar următoarele:

1. Ce misiune aveau echipele I.C.S. pe teritoriul U.R.S.S.?

1. Să inventarieze pe aşa zişii moldoveni.

2. Care era scopul acestei inventarieri?

2. Ca să se identifice populaţia românească dintre Nistru şi Bug.

3. Ce scop urmărea această inventariere

3. Nu îmi închipuiam şi nici nu bănuiam pentru ce scop anume.

4. Ce scop urmărea războiul antonescian

4. Cuceriri teritoriale.

5. Această numire și identificare a "moldovenilor" deservea acest scop?

5. Acum îmi dau seama, atunci însă, nu gândeam decât că aceasta este o operație de identificare și atât.

6. Ce părere ai avut despre tendința de aducere a moldovenilor în România?

6. Am socotit acest lucru, un lucru nenormal și abuziv. Nu am participat cu nimic la această așa zisă repatriere, nici nu mai puteam participa, când s'a pus această problemă din echipele susmenționate.

7. Ce părere aveai atunci despre Antonescu și soția lui?

7. Cea mai proastă părere, caută să ducă la măcel un tineret care nu dorea acest lucru.

8. Cum poate fi calificat un om actualmente membru de Partid iar atunci în legătură cu Partidul, care atunci întrebuința expresii laudative la adresa d-lor Antonescu ?

8. Sau inconștient, sau nelămurit asupra scopurilor criminale și trădătoare ale lui Antonescu sau oportunist.

9. D-ta ai avut o asemenea atitudine în acea perioadă?

9. Nu. Pentrucă îi dispretuiam și știam la ce vor duce țara.

10. În ce consta din p.d.v. tehnic această operație de identificare?

10. Erau niște formulare pe care trebuia să le completăm..

11. Ce date conțineau?

11. Numele și Pronumele, etate, câți copii, cât pământ a avut înainte și după colectivizare, cai, vite, porci etc

12. Conţineau aceste formulare şi date politice?

12. Nu conţineau aceste formulare date care să arate apartenenţa la vreun partid.-

13. Aceste formulare au fost însoţite de către dvs. de vreo lucrare explicativă.

13. Erau însoţite de o schiţă sociologică a comunei în care se identificau "moldovenii"

14. Aceste schiţe sociologice cuprindeau şi date politice?

14. Nu cuprindeau date politice, ci economice, sociale.

15. Din proprie iniţiativă un membru al echipei aţi mai făcut vreo lucrare pe-acolo în afară de cele menţionate mai sus?

15. Îmi amintesc că Levente Mihail Dinga cu mai multe cercetări economice

16. Dar date politice a strins Levente sau Rațiu.

16. De Levente nu știu, nu l-am văzut strîngînd date politice, Rațiu însă strîngea cu deosebire date privind folclorul și arta populară, obiceiuri ș.a. –

17. Au existat lucrări ale echipei sau ale membrilor din echipă care să conțină aprecieri politice pozitive sau negative.

17. Cît am fost cu ei pe teren (cu Rațiu și Levente) nu s-au făcut asemenea lucrări. –

18. În afară de lucrările menționate mai sus, alte lucrări s-au mai făcut în acea perioadă?

18. Nu s-au mai făcut alte lucrări în această perioadă.

19. Cînd ai plecat acolo, aveai legătură cu Partidul.

19. Da, aveam.

20. Cu cine aveai legătură?
20. Cu Alexandra Sidorovici
21. A fost de acord cu plecarea mea acolo?
21. Știa, fiindcă i se spusese.
22. Când ți-a spus ea s'a arătat că este de acord.-
22. Da, ea personal era de acord.
23. Când te-ai reîntors ai reluat legătura cu Partidul?
23. Am ținut legătura numai prin Levente.
24. Ce te-a făcut să accepți legătura cu Levente?
24. Pentru că știam că el e membru de Partid.

25. Când te aflai pe teritoriul U.R.S.S. ce părere aveai despre Partid.

25. Socoteam că numai prin el se poate realiza ceva și în România.

26. Il iubeai?

26. Da.

27. Ce părere aveai în aceiași perioadă despre U.R.S.S. și Partidul C. (b.)

27. Socoteam U.R.S.S. țara cea mai avansată din punct de vedere economic cultural și politic, datorită Partidului Comunist (b) care era în fruntea partidelor luptătoare pentru o viață mai bună celor ce muncesc cu brațele și cu mintea.

28. Dar despre communism ce părere aveai

28. O părere foarte bună, socotind că el trebue să învingă pe întreg pământul.

29. Ai cunoștință ca vreun membru al echipei Hal[illegible] verbal sau în scris să fi făcut aprecieri defavorabile U.R.S.S., Partidului bolșevic sau Comunismului indiferent care ar fi fost pretextul?

29. Cît timp am format o echipă — niciodată și nimic n'au avut să reproșeze lațări sau tendințe despre U.R.S.S., Comunism sau Partidul bolșevic: N'am cunoscut nici o manifestare scrisă împotriva celor de mai sus.

30. Ce atitudine ai fi avut atunci dacă ai fi constatat asemenea manifestări, indiferent de pretextul sau împrejurarea în care ar fi fost săvîrșite.

30. Aș fi căutat să-i lămuresc.

31. Dar după 23 August, știind că ar fi avut asemenea manifestări pe teritoriul U.R.S.S. și constatînd că profitînd de faptul că ele nu sînt cunoscute ar fi căutat să se strecoare în Partid, ce atitudine ai fi avut și cum i-aș fi socotit.

31. Dacă i-aș fi știut cu intenții dușmănoase i-aș fi demascat, arătîndu-i ca pe niște indivizi care nu au ce căuta în Partidul Comunist.

Am fost întrebat dacă mi-am scrutat atent conștiința — răspund da și înțeleg că a ascunde idealul față de Partid este un act dușmănos.

27.1.50 ora 10/ Ștefan [illegible]

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37ani, domiciliat în Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. şi subşef secţia tipărituri la Statistică din C.S.P.

1.= Ai a te plânge de tonul întrebuinţat de anchetator ?

Nu.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1950
orele 10

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani; domiciliat în str. Parfumului, nr. 25 și profesie scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. și subșef-tipograf la Statistica din C.S.P.

1. Ai avut plângere de felul interogatoriului de anchetator?

1. Nu.

Ștefan Popescu

27.1.50.- orele 10.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, domiciliat în Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor şi tehnoredactor ERIA şi la I.C.S. funcţionar, declar următoarele :

1.= Ti se citeşte următorul text ?

" In unanimitate oamenii sunt spălaţi de ce ar fi însemnat influenţă bolşevică şi singurul lor gând este să intre în posesia pământilor lot. Inainte de colectiv era mai bine. Toţi întreabă cu dor când o să-i luăm la noi, că la noi e mai bine."

Ai avut acest text ?

Nu îmi amintesc de el şi în orice caz nu cred că ar fi putut fi scris de mine sau de vreun alt membru al echipei (M.LEVENTE sau A.RATIU).

2.= Ce te face să crezi că acest text n'a fost scris de unul din membrii echipei Dtale?

Fiindcă ştiam ce fel de idei aveau şi cum gândeau membrii echipei.

3.= Iţi apare clar sensul politic al acestui text ?

Apare clar sensul, în ceeace priveşte scopul inventarierii care se făcea şi în ceeace priveşte atitudinea împotriva influenţei bolşevice.

4.= Putea acest text să fie scris de un prieten sau de un duşman al Partidului Bolşevic?

El putea fi scris de un potrivnic al Partidului Bolşevic.

Dau această declaraţie nesilit şi conştient.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1950
ora 12,10

Declarație

Subsemnatul [illegible] Bogdan, de 37 ani, domiciliat în B. [illegible], nr. 25, de profesie scriitor și colaborator la E.P.L.A. și la I.C.S. funcționar, declar următoarele:

1. Ți se citește următorul text:

« În unanimitate oamenii sunt speriați de ce ar fi însemnat influența bolșevică și singurul lor gând este să intre în posesia pământurilor lor. Înainte de colectiv era mai bine. Toți întreabă cu dor când o să-i luăm la noi, că la noi e mai bine. »

Ai văzut acest text?

Nu îmi amintesc de el și în orice caz nu cred că ar fi putut fi scris de mine sau de vreun alt membru al echipei (M. Levente sau A. Rațiu)

2. Ce te face să crezi că acest text n'a fost scris de unul din membrii echipei

044

tale.

2. Fiindcă știam ce fel de idei aveau și cum gândeau membrii echipei.

3. Îți apare clar sensul politic al acestui text.

3. Apare clar sensul, în ceea ce privește scopul aventurierii care se făcea, și în ceea ce privește atitudinea împotriva influenței bolșevice.

4. Putea acest text să fie scris de un prieten sau de un dușman al Partidului bolșevic.

4. El putea fi scris de un potrivnic al Partidului bolșevic.

Dau această declarație nesilit și conștient

[signature]

27.1.50 ora 12^{10}

D E C L A R A T I E

Subsemnatul POPESCU STEFAN, de ani 37, domiciliat în Bucureşti Str.Parfumului No.25, de profesie tehnoredactor la Editura pt.literatură şi Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. declar următoarele :

1.= Ti se citeşte următorul text în original :

" In unanimitate oamenii sunt spălaţi de ce ar fi însemnat influenţa bolşevică şi singurul lor gând este să intre în posesia pământului lor.

Inainte de colectiv era mai bine. Toţi întreabă cu dor când o să-i luăm la noi, că la noi este mai bine ".

Stii de cine a fost scris acest text ?

Da. De mine, în timpul când eram cu echipa peste Bg

2.= Iţi pare clar sensul politic al acestui text ?

Da. Reese clar.

3.= Explică, te rog cum reese clar sensul politic al acestui text ?

Ea arată scopul inventarierii şi atitudinea politică din partea mea U.R.S.S.-ului.

4.= Dece ai scris acest text ?

Am scris acest text fiindcă îmi dădeam seama ce mi se cere să raportez şi ca astfel să pot rămâne mai departe pe teren.

5.= Din ordinul sau dispoziţia cui întocmeai aceste rapoarte?

Dispoziţia de a da date şi rapoarte pentru a arăta situaţia o primeam prin şeful expediţiei, ANTON GOLOPENTIA, pe care şi el la rândul lui le primea de mai sus, dela Dr.SABIN MANUILA, şeful Institutului Central de Statistică atunci.

./.

6.= In ce scop se făceau rapoartele cu conţinutul de mai sus?

Făceam asemenea rapoarte pentru a comunica atmosfera "moldovenilor" din satele ucrainene de peste Bug şi a se cunoaşte opinia lor.

7.= Cum erau folosite aceste rapoarte ?

Pe baza acestor rapoarte, şeful expediţiei întocmea un raport general pe care îl trimetea la Bucureşti, la Institutul de Statistică, pentru a se cunoaşte nemulţumirile populaţiei Moldoveneşti, în regimul sovietic.

8.= Când ţi s'a cetit textul celor scrise de Dta ce ai **răspuns** ?

Am spus că textul nu poate fi al meu şi nici al altuia din echipa mea fiindcă conţinutul lui duşmănos împotriva U.R.S.S. nu era posibil să fie scris de unul pe ale cărui gânduri le ştiam.

9.= Si totuşi cine a scris acest text ?

Acest text e scris de mine.

10.= Dece ai minţit ?

Nu mi-am recunoscut conţinutul acelui raport, fiindcă nu socoteam că aş putea scris aşa ceva. Eu socotesc că nu am minţit, în acest caz.

11.= Ai fost întrebat dacă ai cunoştinţă că membrii ai echipei Dtale s'au exprimat scris sau verbal defavorabil U.R.S.S. şi Partidului Bolşevic, indiferent de pretext şi împrejurare ?

Da am fost întrebat.

12.= Cele scrise de Dta în raportul prezentat de noi şi recunoscut de Dta intrau în cadrul acestei întrebări?

Da. Intrau.

13.= Dece ai minţit ?

Nu mi-am putut închipui că am putut să scriu aşa ceva chiar eu.

./.

14.= Până în acest moment ai avut vreodată crize de nebunie ?

Nu n'am avut.

15.=, Ai avut vreodată crize de somnambulism ?

Nu n'am avut

16.= Ai fost vreodată în stare de hiptoză? ?

Nu n'am fost.

17.= In momentul când erai în U.R.S.S. iubeai această ţară?

Da.

18.= A scrie asemenea mârşevii, înseamnă o dovadă de dragoste sau de ură?

O dovadă de ură.

19.= Dece l-ai scris deci ?

Am făcut conştient aceste mârşevii, ca să pot servi Partidul, ajutând acolo cetăţenii sovietici cu fii în armata sovietică.

20.= Ai raportat partidului acest sacrificiu moral săvârşit de Dta ?

Nu n'am raportat partidului acest lucru.

21.= Dece ?

Nu pot să răspund la această întrebare.

22.= Ai făcut deci conştient aceste rapoarte mârşeave ?

Da.

23.= Atunci cum pretinzi că nu ţi-ai adus aminte de ele ?

Nu mai pot pretinde acest lucru întrucât în faţa dovezilor adevărul este clar.

Erau lucrări pe care le dasem uitării, ca fiind o mârşevie care nu îmi face nici-o cinste.

./.

24.= LEVENTE a văzut rapoartele acestea mârşeave ?

Pe unele da.

25.= Dar numărătoarea membrilor de Partid, a simpatizanţilor sau a consomoliştilor aţi făcut-o ?

Nu. N'am făcut-o.

26.= Nici ceilalţi membri ai echipei ?

Nici ei.

27.= Iţi dai seama ce ar fi însemnat o asemenea numărătoare băgată în rapoarte ?

Da, ar fi însemnat trădare şi moartea acestor tovarăşi.

28.= Nu era vorba de arătarea lor nominală ci de arătarea lor numerică ?

Ar fi constituit-o bază de cercetări pentru organele hitleriste şi antonesciene ca să ajungă la identificarea lor şi deci la uciderea lor.?

Da, ar fi constituit.

29.= Recunoşti scrisul prezentat ?

Da recunosc.

30.= Recunoşti că sunt date care ar fi servit hitleriştilor la identificarea comuniştilor şi deci la uciderea lor?

Da recunosc.

31.= Te consideri responsabil de această lucrare a lui LEVENTE ?

Nu.

32.= Cum o calífici ?

Drept o mârşevie, drept o trădare.

33.= Recunoşti documentul care ţi se arată ? (Vodina Lovina)

Da. Recunosc.

34.= Conţine numărătoare membrilor de partid ?

Da conţine.

./.

35.= Este deci cum l-ai calificat, un act mârşav, de trădare ?

Da este.

36.= Este semnat de Dta ?

Da. Este semnat.

Dau această declaraţie conştient şi nesilit.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1950

Declarație

Subsemnatul Popescu Ștefan, de ani 37, domiciliat în București 55. [illegible], nr. 25, de profesie tehnoredactor la Editura pt. Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. declar următoarele:

1. Ți se citește următorul text în original:
« În unanimitate oamenii sunt speriați de ce ar fi însemnat influența bolșevică și sufletul lor gând este să intre în posesia pământului lor. Înainte de colectiv era mai bine. Toți întreabă cu dor când o să-i luăm la noi, căci la noi este mai bine »

Știi de cine a fost scris acest text?

1. Da. de mine, în timpul când eram cu echipa peste Bug

2. Îți pare clar sensul politic al acestui text?

2. Da, reese clar.

3. Explică, te rog cum reese clar sensul politic al acestui text?

3. Se arată scopul inventarierii și atitudinea potrivnică U.R.S.S.-ului.-
(din partea mea)

4. Deci ai scris acest text?

4. Am scris acest text fiindcă îmi dădeam seama ce mi se cere să raportez și ca astfel să pot rămâne mai departe pe teren.

5. Din ordinul sau dispoziția cui întocmeai aceste rapoarte?

5. Dispoziția de a da date și rapoarte pentru a arăta situația o primeam prin șeful expediției, Anton Golopenția, pe care și el la rândul lui le primea de mai sus, dela Dr Sabin Manuilă, șeful institutului Central de Statistică atunci.

6. În ce scop se făceau rapoartele cu conținutul de mai sus?

6. Făceam asemenea rapoarte pentru a comunica atmosfera "moldovenilor" din satele ucrainene de peste Bug și a se cunoaște opinia lor.

7. Cum erau folosite aceste rapoarte?
7. Pe baza acestor rapoarte, şeful expediţiei întocmea un raport general pe care îl trimetea la Bucureşti, la Institutul de Statistică, pentru a se cunoaşte nemulţumirile populaţiei moldoveneşti, în regimul sovietic.

8. Când ţi s'a citit textul celor scrise de Ata ce ai răspuns?
8. Am spus că textul nu poate fi al meu şi nici al altuia din colegii mei fiindcă conţinutul lui duşmănos împotriva U.R.S.S. nu era posibil să fie scris de unul pe ale cărui gânduri le ştiam.

9. Şi totuşi cine a scris acest text?
9. Acest text e scris de mine.

10. De ce ai minţit?
10. Nu mi-am recunoscut conţinutul acelui raport, fiindcă nu socotea că aş putea scrie aşa ceva. Eu socotesc că nu am minţit, în acest caz.

053

11. Ai fost întrebat dacă ai cunoştinţă că membrii ai echipei Dtale ş'au exprimat scris sau verbal defavorabil despre O.R.S.S. şi Partidului Bolşevic, indiferent de pretext şi împrejurare?

11. Da, am fost întrebat.

12. Cele scrise de Dta în raportul prezentat de noi şi recunoscut de Dta sînt ale Dtale?

12. Da, sînt ale mele.

13. De ce ai minţit?

13. Nu mi-am putut închipui că am putut să scriu aşa ceva chiar eu.

14. Pînă în acest moment, ai avut vreodată crize de nebunie.

14. Nu n'am avut.

15. Ai avut vreodată crize de somnambulism?

15. Nu. N'am avut.

16. Ai fost vreodată în stare de hipnoză?

16. Nu. n'am fost.

17. În momentul când erai în U.R.S.S. iubeai această țară?

17. Da.

18. A scrie asemenea mârșăvii, înseamnă o dovadă de dragoste sau de ură.

18. O dovadă de ură.

19. De ce l-ai scris deci?

19. Am făcut conștient aceste mârșăvii, ca să pot servi partidul, ajutând acolo cetățenii sovietici cu fii în armata sovietică.

20. Ai raportat partidului acest sacrificiu moral săvârșit de dta.

20. Nu n'am raportat partidului acest lucru.

21. De ce?

21. Nu pot să răspund la această întrebare.

Ai făcut deci conștient aceste rapoarte mârșave?

Da.

23. Atunci cum pretinzi că nu ţi-ai adus aminte de ele.

23. Nu mai pot pretinde acest lucru întrucât în faţa dovezilor adevărul este clar. Erau lucrurile pe care le dădeam uitării, ca fiind o murdărie care ~~nu~~ nu îmi face nici o cinste.

24. Levente a văzut rapoartele acestea murdare

24. Pe unele da.

25. Dar enumerarea membrilor de Partid, a simpatizanţilor sau a comsomoliştilor aţi făcut-o?

25. Nu. Nu am făcut-o.

26. Nici ceilalţi membri ai celulei?

26. Nici ei.

27. Îţi dai seama ce ar fi însemnat
22 o asemenea enumerare făcută în rapoarte?

22 7. Da, ar fi însemnat trădare şi moartea acestor tovarăşi.

28. Nu era vorba de arătarea lor nominală și de arătarea lor numerică? Ar fi constituit o bază de cercetări pt. organele hitleriste și antonesciene ca să ajungă la identificarea lor și deci la uciderea lor.

28. Da, ar fi constituit.

29. Recunoști scrisul prezentat.

29. Da recunosc.

30. Recunoști că sînt date care au folosit hitleriștilor la identificarea comuniștilor și deci la uciderea lor.

30. Da. Recunosc.

31. Te consideri responsabil de această lucrare a lui Levente?

31. Nu.

32. Cum o califici?

32. Drept o mîrșăvie, drept o trădare.

33. Recunoști documentul care ți se arată (<u>Vodka Lotina</u>)

33. Da. Recunosc.

34. Conține mențiunea membrilor de partid?

34. Dr. Conține.

35. Este deci așa cum l-ai calificat, un act mârșav, de trădare.

35. Dr. Este.

36. Este semnat de Dta

36. Dr. Este semnat.

Dau această declarație conștient și nesilit

Ștefan Voitec

27.1.50.-

Faptele pozitive pe care le-am făcut împreună cu ANTON RATIU pe teritoriul U.R.S.S. şi cu MIHAIL LEVENTE sunt întunecate de rapoartele mârşeave, mincinoase pe care le făceam despre situaţia pe care o întâlneam acolo.

Dacă am scris rapoartele acestea mincinoase şi duşmănoase , pe care nici nu am vrut să le mai ţiu minte, a fost dintr'un oportunism de moment.

Am ajutat toţi 3, familii de sovietici cu copii pe front.

Am ajutat tineri cu bani şi alimente.

Am adus în ţară importante sume de bani 30-4o.ooo lei fiecare, pe care le-am pus la dispoziţia Partidului.

Martori de purtarea noastră pot fi :

ALEXANDRU CERPICA şi STEFAN CORACENCO din Alexandrovca raion Wosnesensk, MARIA GRIGORIEVNA din aceiaş localitate. Apoi NICULAE GOGOL, din Lissa Gora, sau COZISCURT din Lozorata, raion Gruşca.

Lucrurile pozitive - ca aruncarea manifestelor antonesciene în Bug şi împărţire de alimente şi bani familiilor sovietice nu doar acelor presupuse "româneşti", au fost posibile cu preţul acestor mârşeave rapoarte pe care le-am semnat atunci.

Astăzi rapoartele apar sub o altă lumină şi în vederea Republicei Populare Române care după exemplul U.R.S.S. merge cu paşi giganţi spre realizarea socialismului - rapoartele de atunci ale subsemnatului îşi cer în regimul de azi ceeace merită.

Lucrările pozitive făcute pentru partid - de atunci şi până azi se întunecă în faţa afirmaţiilor din rapoartele pe care le-am semnat atunci.

De atunci şi până azi am mai făcut unele lucruri pozitive, de pildă :

- procurare de literă pentru tipărire în ilegalitate de livrete militare pentru tovarăşii din închisori.
- tipărire de hârtie cu en-tete-ul Ministerul Justiţiei. Cabinetul Ministrului - tot în ilegalitate.
- broşura Armata Roşie vine tot în ilegalitate. Am tipărit-o şi răspândit-o cu puţin înainte de 23 Aug.1944.
- la 23 August 1944 am tipărit primele numere legale şi ediţia specială cu Armistiţiul din ziarul "România Liberă".

./.

De atunci şi până azi am avut însărcinări în Partid ca responsabil de grupă, în organizaţia de bază scriitori.

In muncă adeseori am dat dovadă de slăbiciuni şi delăsări care mergeau poate pe linia greşită individualistă-idealistă, fără a ţine seama de realismul-socialist al învăţăturii marxist-leniniste.

Si oportunismul rapoartelor echipei care a fost peste Bug se înscrie în acelaş şir de slăbiciuni astfel dârzenia bolşevică al câtorva acţiuni aci enumerate, ca şi al altora pe care le-am înşirat în autobiografia mea, sunt mult întunecate.

Angajamentul cel mai nestrămutat care se impune este să îmi fac o autocritică constructivă inspirată de înalt spirit de partid - pentruca numai astfel treptat să încerc să mă ridic la un nivel politic ideologic care să-mi dea posibilitatea de îndreptare.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1950

Faptele pozitive pe care le-am făcut împreună cu Anton Rațiu pe teritoriul U.R.S.S. și cu Mihail Levente sunt întunecate de rapoartele mînjare, mincinoase pe care le făceam despre situația pe care o întîlneam acolo.–

Dacă am scris rapoartele acestea mincinoase și dușmănoase, pe care nici nu am vrut să le mai țin minte, a fost dintr'un oportunism de moment.

Am ajutat toți 3, familii de sovietici cu copii pe front.

Am ajutat tineri cu bani și alimente.

Am adus în țară importante sume de bani 30-40.000 – lei fiecare, pe care le-am pus la dispoziția Partidului.

Martori de purtarea noastră pot fi:

Alexandru Cerfică și Stefan Coralenco din Alexandrovca raion Wosnesensk, Maria Grigorievna din aceiași localitate – Agoi Nicolae

0061

Gogol din Lissa Gora, sau Cozișcurt din Lozovata, raion Grușca.

Lucrurile pozitive – ca aruncarea manifestelor antisovietice în Bug și împărțire de alimente și bani familiilor sovietice nu doar acelor pretinse "românești", au fost posibile cu prețul acestor mârșave rapoarte pe care le-am semnat atunci.

Astăzi rapoartele apar sub o altă lumină, și în vederea Republicii Populare Române care după exemplul U.R.S.S. merge cu pași giganți spre realizarea socialismului – rapoartele de-atunci ale subsemnatului își cer în regimul de azi ceeace merită.–

Lucrurile pozitive făcute pentru partid de-atunci și până azi se întunecă în fața afirmațiilor din rapoartele pe care le-am semnat atunci.–

~~[signature]~~

~~27.1.50.~~

062 53

De-atunci și până azi am mai făcut unele lucruri pozitive, de pildă:

— procurare de litere pentru tipărire în ilegalitate de gazete militare pt. tovarășii din închisori.—

— tipărire de hârtie cu en-tête-ul Ministerul Justiției, Cabinetul ministrului — tot în ilegalitate.

— broșura Armata Roșie vine tot în ilegalitate am tipărit-o și răspândit-o cu puțin înainte de 23 August 1944.

— la 23 August 1944 am tipărit primele numere legale și ediția specială cu Armistițiul din ziarul România liberă.

De-atunci și până azi am avut însărcinări în Partid ca responsabil de grupă, în organizația de bază scriitori.

În muncă adeseori am dat dovadă de slăbiciuni și deviații care mergeau poate pe linia ~~oportunismu~~ greșită individualistă-idealistă, fără a ține seama de realismul-socialist al învățăturii marxist-leniniste.

Și oportunismul rapoartelor echipei care a fost peste Bug se înscrie în acelaș șir de slăbiciuni

astfel dirzenia bolşevică al câtorva acţiuni aci enumerate, ca şi al altora pe care le-am relatat în autobiografia mea, sunt mult întunecate.

Angajamentul cel mai restrâns-… care se impune este să îmi fac o autocritică constructivă inspirată de înalt spirit de partid - pentru ca numai astfel treptat să încerc să mă ridic la un nivel politic-ideologic care să-mi dea posibilitate de îndreptare.-

Ştefan Popescu

27.1.50.-

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, domiciliat în Str.Parfumului No.25, fiind întrebat declar următoarele :

1.= Cine ţi-a spus să strângi date şi să întocmeşti rapoarte neexacte asupra situaţiei din teritoriul U.R.S.S.?

Date ne-a spus să strângem şeful expediţiei, ANTON GOLOPENTIA.

2.= Când ai primit această sarcină ?

Ceva mai târziu, nu chiar în şedinţa dela începerea misiunii la Cautacuzenca.

3.= Ce sarcini aţi primit asupra stării de spirit a populaţiei ?

Să întocmim rapoarte cuprinzând date economice, politice şi sociale, din care să reiasă dacă vor sau nu să vină în România.

4.= Altceva nu cuprindeau aceste rapoarte ?

Cuprindeau şi concluziile generale, din care să reiasă dacă populaţia vrea să vină sau nu în ţară.

5.= Ce aspect politic trebuia dat acestor rapoarte, la întocmirea lor ?

Aspectul rapoartelor trebuiau să fie potrivnic U.R.S.S.

6.= Cui erau înaintate aceste rapoarte şi când ?

Erau înaintat după ce terminam o comună dinpreună cu formularele respective, lui A.GOLOPENTIA

./.

7.= Care a fost atitudinea lui LEVENTE în timpul cât a făcut parte din echipa condusă de Dta ?

A înţeles să se achite de sarcini. După dispoziţiile primite, adică să facă complectarea formularelor, să le totalizeze în borderouri şi pentru comunele unde se ducea singur să întocmească rapoarte cu concluzii politice, sociale, economice.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1958

Declarație

Subsemnatul Ștefan Costea, domiciliat în Str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat declar următoarele:

1. Cine ți-a spus să strângi date și să întocmești rapoarte neexacte asupra situației din teritoriul U.R.S.S.?
1. Date ne-a spus să strângem șeful expediției, Anton Golopenția.

2. Când ai primit această sarcină?
2. Cea mai târziu, sau chiar în ședința dela începerea misiunii, la Clantanzenca.

3. Ce sarcini ați primit asupra stării de spirit a populației?
3. Să întocmim rapoarte cuprinzând date economice, politice și sociale, din care să reiasă dacă vor sau nu să vină în România.

4. Altceva nu cuprindeau aceste rapoarte?
4. Cuprindeau și concluziile generale, din care să reiasă dacă populația vrea să vină sau nu în țară.

5. Ce aspect politic trebuia dat acestor rapoarte, în întocmirea lor?
5. Aspectul rapoartelor trebuiau să fie potrivnic U.R.S.S.

6. Cui erau înaintate aceste rapoarte și când?
6. Erau înaintate după ce terminam o comună, dimpreună cu formularele respective, lui A. Golopenția

067 [illegible]

7. Care a fost atitudinea lui Levente în timpul cât a făcut parte din echipa condusă de dumneata?

7. A înțeles să se achite de sarcini ~~[illegible]~~ după dispozițiile primite, adică să facă completarea formularelor, să le totalizeze cu borderouri și pentru comunele unde se ducea singur să întocmească rapoarte cu concluzii politice, sociale, economice.

Ștefan Coz[illegible]

27.1.50. —

Cum am putut să uit? Cum am ascuns în mine atâta trădare! Puţinele fapte pozitive nu le-am uitat. Ci am ştiut să le arăt pe toate feţele ca să pară mai importante, mai mari.

Ce am făcut peste Bug? Am mers acolo ca să-mi apăr pielea. In primul rând asta. Si cu ce preţ? Cu orice preţ. Am făcut cele mai mari mârşevii. Am arătat o faţă membrilor de partid pe care i-am întâlnit şi chiar lui RATIU şi lui LEVENTE şi altă faţă stăpânilor dela Bucureşti. Pe deoparte, ca să mă simt bine între oamenii de peste Bug, eram într'un fel şi pe de alta, aveam grije să servesc lui Antonescu, trădând interesele comunismului şi ale tovarăşilor ucrainieni.

Dublu joc ipocrit, care explică laşitatea şi micimea de suflet.

Eram conştient când raportam faptul că moldovenii vor să vină în România, că această minciună o scorneam ca să fac posibil realizarea "visului de repatriere" al aceluiaş Antonescu.

Ni s'a cerut să arătăm numărul membrilor de partid din localitatea X sau Y . Eu l-am arătat fără întârziere, apăram pielea mea cu pielea atâtor buni tovarăşi. Tădam. Trădam cu seninătatea inconştientului.

Dela aceste două mârşevii: susţinerea "repatrierii" prin rapoarte net anti-sovietice şi trădarea numărului de membrii al Partidului Comunist (bolşevic) au fost posibile, de atunci o întreagă serie de alte greşeli.

Astfel, din 1943 şi până azi nu am considerat că trebueşte, că e o datorie să spun Partidului deschis: "Uite, tovarăşi,cât am fost în Ucraina am făcut ăst lucru şi acestălalt, dar trebue să ştiţi deopotrivă, că eu am trădat cauza sfântă a Partidului, dând în ghearа hitleriştilor şi lui Antonescu numărul tovarăşilor din comuna cutare şi din comuna cutare, raportam lui Antonescu că "moldovenii" abia aşteaptă să se facă Români....

Voi, tovarăşi, trebue să ştiţi asta, fiindcă voi trebue să cunoaşteţi adevărul".

In toate comunele în care am fost în Ucraina, din clipa în care mi s'a dat dispoziţia, am ascultat orbeşte pe stăpânul Antonescu, prin şefii dela Institutul Central de Statistică şi am raportat tot ce mi se cerea. Calitatea de membru de Partid era complect uitată. Uitată până la trădare. Mai mult, când greşea unul din cei cu care eram în echipă, liniştit semnam şi contrasemnam greşeala lui, în loc să i-o arăt să o îndreptăm. Din exemplul meu rău au neglijat şi ei vigilenţa care trebuia să-i călăuzească la tot pasul.

Cu uşurinţă condamnabilă am privit şi atunci şi acum în faţa anchetei, aceste vini pe care le-am mai şi acoperit cu lucrurile pozitive, atât de puţine.

Să caut adânc în mine rădăcina răului acesta este singura posibilitate ca să tai, să extirp răul. Cultura burgheză a liceului şi apoi idealismul Univeristăţii m'au făcut laş, temător, fără curaj. Această cultură îmi dă amnezii ciudate şi inexplicabile. Această cultură îmi dă poftă să fac bârfeli, mahalagisme aşa cum am dat dovadă la serviciul pe care îl aveam la radio. Această cultură formalistă nu m'a lăsat să văd răul adânc fundamental din a da rapoarte scrise cu numărul membrilor Partidului Comunist (b). Aceiaş cultură m'a îndemnat să aştern rapoarte cu cuvinte necugetate la adresa U.R.S.S.

Ea trebueşte uitată, printr'o voinţă fermă de a-mi însuşi de jos de tot, cu minuţiozitate şi cu atenţie meritul de a fi socotit om mai întâi.

In faţa cadrelor de Partid, la verificare, trebue să înfăţişez în faţa tovarăşilor, cu toată cruzime, pe cel care sunt adevărat, ca abia apoi, prin încrederea câştigată din greu şi cu dovezi să pot spera limpezirea minţii rătăcite pornită pe un gând luminat de o învăţătură temeinică.

Anexă:

Imi amintesc iarăşi o dovadă că apărarea fiinţei mele, mi-era mai scumpă decât orice:

Când, la Odessa am fost chemat depe teren, ca să arăt cum stau lucrurile cu "moldovenii", colonelului ARAMA care fusese trimis special să se intereseze de această chestiune, iarăşi m'am arătat dispus să-i arăt lucrurile pe plăcerea lui - şi aceasta pentrucă - prin colonelul Aramă se putea obţine rejudecarea şi achitarea mea de dezertare.

Aici, iarăşi am dat dovadă de mare slăbiciune într'ucât m'am făcut slujba reprezentantului lui Antonescu, numai şi numai ca să îmi apăr pielea şi să scap cu faţa curată şi cu orice preţ.

Cu asemenea fapte explicabile numai celor cu o mentalitate mic burgheză - nu sunt vrdnic a fi socotit printre tovarăşii membrii de Partid, decât numai atunci când însuşindu-mi morala bolşevică - voi putea întrezări posibilitatea unei reabilitări.

ss.STEFAN POPESCU

27.I.1950

Cum am putut să uit? Cum am ascuns în mine atîta trădare! Puținele fapte pozitive nu le-am uitat. Ci am știut să le arăt pe toate fețele ca să pară mai importante, mai mari.

Ce am făcut peste Bug? Am mers acolo ca să-mi apăr pielea. În primul rînd asta. Și cu ce preț? Cu orice preț. Am făcut cele mai mari mîrșăvii. Am arătat o față membrilor de partid pe care i-am întîlnit și chiar lui Rațiu și lui Levente și altă față stăpînilor dela București. Pe deoparte, ca să mă simt bine între oamenii de peste Bug, eram într'un fel și pe de alta, aveam grije să servesc lui Antonescu, trădînd interesele comunismului și ale tovarășilor ucraineni.

Dublul joc ipocrit, care explică lașitatea și micimea de suflet.

Eram conștient cînd raportam faptul că moldovenii vor să vină în România, că această minciună o scorneam ca să fac posibil realizarea "visului de repatriere" al aceluiaș Antonescu.

Ni s'a cerut să arătăm numărul membrilor de partid din localitatea X sau Y. Eu l-am arătat fără întîrziere, apăram pielea mea cu pielea atîtor buni tovarăși. Trădam. Trădam cu seninătatea inconștientului.

./.

~~240~~

Delà aceste două mârşăvii : susţinerea "repatrierii" prin rapoarte net anti-sovietice şi trădarea numărului de membru al Partidului Comunist (bolşevic) au fost posibile, deatunci o întreagă serie de alte greşeli. ~~[illegible]~~

Astfel, din 1943 şi până azi nu am considerat că trebuie, că e o datorie să spun Partidului deschis: "Iată, tovarăşi, cît am fost în Ucraina am făcut ăst lucru bun şi acestalalt, dar trebue să ştiţi deasemenea, că eu am trădat cauza sfîntă a Partidului, dînd în gheara hitleriştilor şi lui Antonescu numărul tovarăşilor din comuna cutare şi de comuna cutare, raportam lui Antonescu că "moldovenii" abia aşteaptă să se facă Români...

Voi, tovarăşi, trebue să ştiţi asta, fiindcă voi trebue să cunoaşteţi adevărul".

În toate comunele în care am fost în Ucraina, din clipa în care mi s'a dat dispoziţia, am ascultat orbeşte pe stăpînul Antonescu, prin şefii dela Institutul Central de Statistică şi am raportat tot ce mi se cerea. Calitatea de membru de Partid era complet uitată. Uitată până la trădare. Mai mult, când greşea unul din cei cu care eram în echipă, liniştit semnam şi contrasemnam greşeala lui, în loc să i-o arăt să o îndreptăm. Din exemplul meu rău au neglijat şi ei vigilenţa care trebuia să-i călăuzească la tot pasul.

Cu ușurință condamnabilă am privit și atunci și, acum în fața anchetei, aceste vini pe care le-am mai și acoperit cu lucrurile pozitive, atât de puține.

Și caut adânc în mine rădăcina răului acesta este singura posibilitate ca să tai, să extirp răul. Cultura burgheză a liceului și apoi idealismul universității m'au făcut laș, temător, fără curaj. Această cultură îmi dă amnezii ciudate și inexplicabile. Această cultură îmi dă pofta să fac bârfeli, mahalagisme așa cum am dat dovadă la serviciul pe care îl aveam la radio. Această cultură formalistă nu m'a lăsat să văd răul adânc, fundamental din a da rapoarte scrise cu numărul membrilor Partidului Comunist (b). Aceiași cultură m'a îndemnat să aștern rapoarte cu cuvinte necugetate la adresa U.R.S.S.
Ea trebuește uitată, printr'o voință fermă de a-mi însuși de jos de tot, cu minuțiozitate și cu atenție meritul de a fi socotit om mai întâi. [illegible]

În fața cadrelor de Partid, la verificare, trebue să înfățișez în fața tovarășilor, cu toată cruzimea pe cel care sunt adevărat, ca abia apoi, prin încrederea câștigată din greu și cu dovezi să pot spera limpezirea minții rătăcite pornită pe un gând luminat de o învățătură temeinică.

242

ANEXĂ.

Îmi amintesc iarăși o dovadă a ușurinței firii mele, mi-era mai scump decît orice:

Cînd, la Odessa am fost chemat de pe teren, ca să arăt cum stau lucrurile cu "moldovenii", colonelului Aramă care fusese trimis special să se intereseze de această chestiune, iarăși m'am arătat dispus să-i arăt lucrurile pe placerea lui — și aceasta pentru că — prin colonelul Aramă se putea obține rejudecarea și achitarea mea de dezertare.

Aici, iarăși am dat dovadă de mare slăbiciune întru cît m'am făcut slugă reprezentantului lui Antonescu, numai și numai ca să îmi apăr pielea și să scap cu fața curată și cu orice preț.

Cu asemenea fapte explicabile numai celor cu o mentalitate micburgheză - nu sînt vrednic a fi socotit printre tovarășii membrii de Partid, decît numai atunci cînd însușindu-mi morala bolșevică - voi putea înțelege posibilitatea unei reabilitări.—

Ștefan [illegible]

27.1.50.-

DECLARATIE
Anexă la cea din 28.I.1950

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de etate 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura pentru Literatură şi Artă a Scriitorilor din R.P.R. şi şeful subsecţiei Tipărituri din Institutul Central de Statistică de pe lângă Comisia de Stat a Planificării, pe lângă declaraţiunea anterioară mai adăugă ca fapte următoarele :

Mai ales în prima perioadă, când aveam din ţară stocuri suficiente de chemări a moldovenilor de peste Bug la darurile aduse din România, am sabotat sistematic aceste imprimate. La Alexandrovca le-am aruncat - scufândânu-le în râul Bug, la Siniuhin-Brod deasemenea le-am aruncat în râul Siniuka, prin alte părţi le ardeam. Numai când se anunţa că vom avea un control (A.GOLOPENTIA, SEIDEL sau RETEGAN) atunci arboram câteva pe uşa magaziei unde făceam împărţirea darurilor.

Imprimatele erau o chemare a Moldovenilor care sunt poftiţi să se prezinte la numărătoare şi se adăuga că cei din România (ca o momeală), le-a adus şi daruri ; sare , tutun, chibrituri, săpun şi femeilor cu copii mici şi zahăr. Altfel de imrpimate erau cărţi poştale reprezentându-l pe Mihai unele şi altele pe Antonescu. Chemarea că tre Moldoveni era redactată în româneşte şi alăturat aceiaşi zicere cu "şriftul" slavon, ca să-l poată înţelege toţi. Asemenea imprimate s'au mai tipărit şi în timpul campaniei de împărţire. Textul unei asemenea chemări mi s'a dat să-l tipăresc la Pervomaisk, la împrimeria unui ziar ucrainesc.

Deasemenea, în alte centre, alte echipe se îngrijeau să tipărească chemări de acestea. RETEGAN a tipărit una - mi se pare - pentru Novi-Bug şi comunele din aceleaşi raion. La fel una Dr.SEIDEL, cu text pe 2 coloane şi în 2 limbi.

Asta e ce aveam să adaog ca date suplimentare pentru declaraţia alăturată din 28.I.1950.

ss.STEFAN POPESCU

28.I.1950, noaptea spre 29.I.1950

Declarație – anexă la cea din 28.1.50

Subsemnatul Ștefan Popescu, de etate 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, strada Parfumului, nr. 25, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura pentru Literatură și Artă a Scriitorilor din R.P.R și șeful subredacției Tipăriturii din Institutul Central de Statistică de pe lângă Comisia de Stat a Planificării, pe lângă declarațiunea anterioară mai adaugă ca fapte următoarele:

Mai ales în prima perioadă, când aveam din țară stocuri suficiente de chemări a moldovenilor de peste Bug la darurile aduse din România, am sabotat sistematic aceste imprimate. La Alexandrovca le-am aruncat – scufundându-le – în râul Bug, la Sinitkin-Brod deasemenea le-am aruncat în râul Sinitka, prin alte părți le ardeam. Numai când se anunța că vom avea un control (A. Golopenția, Seidel sau Retegan) atunci arboram câteva pe ușa magaziei unde făceam împărțirea darurilor.

Imprimatele erau o chemare a moldovenilor care sunt poftiți să se prezinte la următoarele și se adaugă că cei din România – (ca o momeală) le-a adus și daruri: sare, tutun, chibrituri, săpun și femeilor cu copii mici și zahăr. Altfel de imprimate erau cărți poștale reprezentându-l pe Mihai unele și altele pe Antonescu. Chemarea către Moldoveni era redactată în românește și alăturat aceeași zicere cu "șriftul" slavon, ca să-l poată înțelege toți. Asemenea impri-

mate s'au mai tipărit [illegible] și în timpul campaniei de împărțire. Textul unei asemenea chemări mi-l'a dat întâmplarea la Pervomaisk, la imprimeria unui ziar ucrainesc.

Deasemenea, în alte centre, alte echipe se îngrijeau să tipărească chemări deacestea. Retegan a tipărit una – mi se pare – pentru Novo-Bug și comunele sale din același raion. La fel una dr. Seidel, cu text pe 2 coloane, în 2 limbi.

Asta e ce aveam, să adaog ca date suplimentare pt. declarația alăturată, din 28.I.50.–

Ștefan Popescu

28.I.50, noaptea spre 29.I.50.

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, în etate de 27 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura pentru Literatură şi Artă a Uniunii Scritorilor din R.P.R. am a declara următoarele :

Sunt funcţionar al Institutului Central de Statistică din 1940 şi cunoştinţa mea cu A.GOLOPENTIA datează dinainte de această dată - din 1938, 1939 când intrasem amândoi la Serviciul Social, prin desfiinţarea acestui Serviciu Social am devenit şomeri şi apoi amândoi ne-am angajat la Institutul Central de Statistică.

Perioada concentrărilor era în toi, apoi mobilizarea. In jurul lui ANTON GOLOPENTIA eram noi toţi cei din Oficiul de Studii: MIHAIL LEVENTE, MIRCEA BIJI, GH.RETEGAN, C.G.PAVEL, ANTON RATIU, CORNEL MANESCU, N.ECONOMU , GH.BUCURESCU, DUMITRU CORBEA, EUGEN SEIDEL şi alţii încă printre care mă înumăram şi eu.

Mulţi dintre noi eram cel puţin progresişti, dacă nu chiar simpatizanţi ai U.R.S.S. Am înţeles să nu luptăm în armata lui ANTONESCU alături de germanii lui Hitler. Cum puteam totuşi să scăpăm de mobilizare? Cred că planul a fost al Dlui SABIN MANUILA; de a inventaria pe moldovenii de peste Bug. Odată aprobarea de executare a lui Antonescu sosită, este însărcinat, cu efectuarea acestei expediţii de inventariere, ANTON GOLOPENTIA. El ia în această misiune colaboratorii săi apropiaţi, pe cei citaţi mai sus, funcţionari în Oficiul de Studii la Statistică.

Cu formularele şi "darurile" care urmau să uşureze descoperirea Românilor am pornit, fixându-se un prim Stat Major la primă etapă, la Cautacuzeanca pe Bug, vis-a-vis de oraşul ucrainean Wosnesensk.

Aici au fost formate echipele şi am pornit la lucru. Cu mine într'o echipă mai erau MIHAIL LEVENTE şi ANTON RATIU. Primul nostru obiectiv a fost marea comună depe Bug, Alexandrovca.

Am început inventarierea şi paralel împărţirea "darurilor" care dată fiind ocupaţia germană care secătuise locul, oamenii deveneau români numai pèntru o bucăţică de săpun şi o cutie de

chibrituri. 078

In Alexandrovca ne-am legat cu o bună prietenie de ALEXANDRU CERPICA, de STEFAN COVALENCO de MARIA GRIGORIEVNA învăţătoare, toţi ucrainieni nu "moldoveni". Prin ei ne-am iniţiat şi de felul cum s'au purtat germanii în sat.

Pe ei i-am ajutat cu zahăr, alimente (sare,săpun,tutun, chibrituri). Si au mai fost şi alţii prin fiecare comună pe unde ajungeam şi poposeam cu inventarierea.

Când ne-am deplasat în alte comune, ne-a ajuns dispoziţiunea dela Bucureşti a lui Antonescu, că să se tatoneze opinia publică, starea de spirit printre moldoveni, în vederea unei eventuale repatrieri. In acest scop ni s'a cerut de aci înainte să întocmim pe lângă borderourile şi listele ce trebuiau semnate de şeful de echipă şi contrasemnate de încă un echipier şi un raport din care să se vadă, să reiasă starea de spirit a populaţiei "moldovene" şi ce anume gândeşte această populaţie.

Si atunci, atât eu cât şi ceilalţi din echipă întocmeam aceste rapoarte ordonate de şi pe placul lui Antonescu. Intocmeam eu raportul şi îl arătam şi unuia ce îmi era mai aproape, întrucât locuiam cu el într'o odaie, lui RATIU ANTON. Când din echipă se desprindea unul singur, atunci acela întocmea acel raport şi eu semnam numai de văzut.

Rapoartele mele prezintă o uşurătate gravă în compunere şi în felul cum prin cuvinte care nu sunt ale celor ce au fost întrebaţi pe teren, ci într'o formă concluzivă şi personală, defăimam Uniunea Sovietică.

Nu întâmplător făceam acest lucru - uitam cu multă vinovăţie faptul că cel puţin simpatizant al Partidului Comunist (bolşevic) şi cu nepăsarea ce mi-a dat-o educaţia formalistă burgheză, săvârşeam o mârşavă acţiune de trădare a Uniunii Sovietice, atunci când dam cifra membrilor de partid dintr'o comună, oricând generalizam într'o frază tipic fascistă - antonesciană starea de spirit a populaţiei pe care nici nu o analizasem atât cât, măcar în aprte, să justifice asemenea afirmaţiuni deşănţate: "microbul comunismului nu a atacat populaţia... " sau " în unanimitate locuitorii din.. doresc să devină cetăţeni ai României,etc.".

Cu spatele descoperit (în ţară eram dezertor) lipsit de pic de vigilenţă şi cu autocritica complect absentă, scriind asemenea raporarte, defăimam odată cu Uniunea Sovietică, însăşi ideologia comunistă, căreia desigur că, în acest caz, degeaba i-am dăruit ore întregi de lecturi marxist-leniniste. Cu certitudinea, această atitudine este capabilă să şteargă orice încredere în orientarea mea politică şi pe bună dreptate. Mai mult nu numai faptul că nu voiam să lupt pe front, conservându-mi astfel persoana, dar

 079

uşurinţa cu care am putut scrie aceste rapoarte, ca un adevărat agent hitlerist   antonescian şi deasemenea faptul că de atunci şi până azi, 1950 arată că nu am socotit o datorie de onoare, un semn elementar de curaj bolşevic, să mă duc în faţa Partidului şi să mă arăt acolo cu toate slăbiciunile mele. Insuşi faptul de a şi uitat executarea rapoartelor dă dovadă de condamnabilă superficialitate.

Din slăbiciunile grave de atunci au fost posibile încă atâtea alte greşeli de atunci şi până azi. Partidul le cunoaşte şi dacă mă va mai socoti vrednic, va trebui să scrutez adânc de tot conştiinţa, să mă lepăd odată pentru totdeauna de forma goală, perfidă, capabilă chiar de acte de trădare, pe care cultura burgheză le-a sădit în mine cu fiecare clasă de liceu, cu fiecare an universitar.

Nu va fi uşor, trebueşte început totul din nou, făcând întâi o bază nouă de cunoaştere, muncă în care Partidul mă ajută cu Universitatea Uniunii Scriitorilor - de marxism-leninism la care sunt înscris şi pe care p frecventez regulat, de bună seamă până acuma fără vreun folos simţitor.

Va trebui neântârziat să prezint cadrelor de Partid actele mele de mârşavă trădare din trecut şi să tai răul din rădăcină, arătând totul, în toată urâciunea şi murdăria, ca abia astfel să sper că la verificare, în urma unei autobiografii făcută în spiritul autocritic ascuţit, bolşevic; prin caracterizările ce mi se vor face atunci, acolo să cresc o mlădiţă tânără, începătoare, pe agura trecutului.

Altminteri, rămân un om în afara societăţii, inutil şi cu rele   , care să mă crească până la distrugerea fiinţei, până la înăbuşire.

ss.STEFAN POPESCU

29,28.I.1950

'(Urmează o anexă la această Declaraţie).

080 ~~228~~

Ștefan Popescu

Declarație

28/29.I.950.

Subsemnatul Ștefan Popescu, în etate de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București str. Patrumului, nr 25, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. am a declara următoarele:

Sunt funcționar al Institutului Central de Statistică din 1940 și cunoștința mea cu A. Golopenția datează dinainte de această dată – din 1938, 1939 când intrasem amîndoi în Serviciul Social, ~~[illegible]~~ după desființarea acestui Serviciu Social am devenit șomeri și apoi amîndoi ne-am angajat la Institutul Central de Statistică.

Perioada concentrărilor era în toi, apoi mobilizarea. În jurul lui Anton Golopenția eram noi toți cei din Oficiul de Studii: Mihail Levente, Lucrea-Biji, Gh. Retegan, C. G. Pavel, Anton Rațiu, Cornel Mănescu, N. Economu, Gh. Bucurescu, Dumitru Corbea, Eugen Sardel și alții încă pe care îi enumăram și eu.

Mulți dintre noi eram cel puțin progresiști, dacă nu chiar simpatizanți ai U.R.S.S. – Am înțeles să nu luptăm în armata lui Antonescu alături de germanii lui Hitler. Cum puteam totuși să scăpăm de mobilizare? Cred că planul a fost al dlui Sabin Manuilă: de a inventaria pe moldovenii de peste Bug.

Odată aprobarea de executare a lui Antonescu dobîndită, este însărcinat, cu efectuarea acestei expediții de inventariere, Anton Golopenția. ~~[illegible]~~ El ia în această misiune colaboratorii săi apropiați, ~~[illegible]~~, pe cei citați mai sus, funcționari în Oficiul de studii la Statistică.

Cu formularele și "dosarele" care urmau să ușureze descoperirea Românilor am pornit, fiind~~[illegible]~~ un prim

082

Stat major, la prima etapă, la Cantacuzenca de pe Bug, vis-à-vis de orașul ucrainean Wosnesensk

Aici au fost formate echipele și am pornit la lucru. Cu mine într'o echipă mai erau Mihail Levente și Anton Rațiu. Primul nostru obiectiv a fost marea comună de pe Bug, Alexandrovka.

Am început inventarierea și paralel împărțirea "românilor", care dată fiind ocupația germană care secătuise locul, oamenii deveneau români numai pentru o bucățică de săpun și o cutie de chibrituri.

În Alexandrovca ne-am legat cu o bună prietenie de Alexandru Cerpică, de Ștefan Covalenco, de Maria Grigorievna învățătoare, toți ucraineni nu "moldoveni". Prin ei ne-am inițiat și de felul cum s'au purtat Germanii în sat [redacted]. Pe ei i-am ajutat cu [illegible], alimente (sare, săpun, tutun, chibrituri). Și am mai fost și alții prin fiecare comună pe unde ajungeam și poposeam cu inventarierea.

Când ne-am deplasat în alte comune, ne-a ajuns dispozițiunea dela București, a lui Antonescu, ca să se tatoneze opinia publică, starea de spirit printre moldoveni, în vederea unei eventuale repatrieri. În acest scop ni s'a cerut de-aci înainte să întocmim pe lângă borderourile și listele ce trebuiau semnate de șeful de echipă și contrasemnate de încă un echipier și un raport din care să se vadă, să-arate starea de spirit a populației "moldovene" și ce anume gândește această populație.

Și atunci, atât eu cât și ceilalți din echipă întocmeam aceste rapoarte ordonate de și pe placul lui Antonescu. Întocmeam eu raportul și îl arătam și unuia ce îmi era mai aproape, întrucât lucram cu el într'o

odaie, lui Rațiu Anton. Când din echipă se desprindea unul singur, atunci acela întocmea acel raport și eu semnam numai de văzut.

Rapoartele mele prezintă o ușurătate gravă în compunere și în felul cum prin cuvinte care nu sînt ale celor ce au fost întrebați pe teren, și într-o formă concluzivă și personală, defăimam Uniunea Sovietică.

Nu întîmplător făceam acest lucru – uitam cu multă vinovăție faptul că aș fi cel puțin simpatizant al Partidului Comunist (bolșevic) – și cu nepăsarea ce mi-a dat-o educația formalistă burgheză, [redacted]; săvîrșeam o mîrșavă acțiune de trădare a Uniunii Sovietice, atunci cînd dam cifra membrilor de partid dintr-o comună, ori cînd generalizam într-o frază tipic fascistă-antonesciană starea de spirit a populației pe care nici nu o analizasem atît cît, măcar în parte, să justifice asemenea afirmațiuni deșănțate: "Microbul comunismului nu a atacat populația ..." sau "în unanimitate locuitorii din ... doresc să devină cetățeni ai României, etc."

Cu spatele descoperit (în țară eram dezertor) lipsit de orice vigilență și cu autocritica complet absentă, scriind asemenea rapoarte, defăimam odată cu Uniunea Sovietică, întreaga ideologie comunistă, căreia desigur că, în acest caz, degeaba i-am dăruit ore întregi de lecturi marxist-leniniste. Cu certitudine, această atitudine este capabilă să șteargă orice încredere în orientarea mea politică și pe bună dreptate. Mai mult,

nu numai faptul că nu voiam să lupt pe front, conservându-mi
astfel persoana, dar și ușurința cu care am putut scrie
acele rapoarte, ca un adevărat agent hitlerist ori anto-
nescian, și deasemenea faptul că de-atunci și până azi,
1950, (arată că) nu am socotit o datorie de onoare, un semn ele-
mentar de curaj bolșevic, să mă duc în fața Partidului
și să mă arăt (acolo) cu toate slăbiciunile mele. Însuși faptul
de a fi uitat executarea rapoartelor și dorința de condamnare superficială.
Din slăbiciunile grave de-atunci au fost posibile
încă atâtea altele (greșeli) de-atunci și până azi. Partidul le
cunoaște și dacă mă va mai socoti vrednic, va tre-
bui să scrutez adânc de tot conștiința, și mă lepăd
odată pentru totdeauna de forma goală, perfidă, ca-
pabilă chiar de acte de trădare, pe care cultura bur-
gheză a sădit în mine cu fiecare clasă de liceu, cu
fiecare an universitar.

Nu va fi ușor, trebuește început totul din nou, făcând
întâi o bază nouă de cunoaștere, muncă în care Partidul
mă ajută cu Universitatea Uniunii Scriitorilor - de marxism-
leninism, la care ~~...~~ (sunt) înscris, și pe care o frecventez re-
gulat, de bună seamă până acum fără vreun folos simțitor.

Va trebui neîntârziat să prezint cadrelor de
Partid actele mele ~~...~~ de murdară trădare (continuă) și să
tai răul din rădăcină, arătând totul, cu toată
urâciunea și murdăria, ca abia astfel să
ofer ca la verificare, în urma unei autobiografii
făcute în spiritul autocritic ascuțit, bolșevic; prin
caracterizările ce mi se vor face atunci, acolo, să

cresc o mlădiță tânără, încăpătoare, pe scara trecutului [illegible]. —

Altminteri, [illegible] puțin [illegible], un om în afara societății, inutil, și cu rele [illegible], care să creeze ură la distrugerea țării, până la înăbușire.

Ștefan Popescu

29, 28.1.50. —

(Urmează o anexă la această declarație)

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, de profesie scriitor, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Parfumului 25, fiind întrebat am răspuns următoarele :

1.= Ce instrucţiuni ai primit în cadrul misiunii ce ţi-a fost încredinţată pe teritoriul U.R.S.S. ?

Dela începutul misiunii, de când am plecat cu echipele dela Cantacuzenca ni s'a spus cum să complectăm formularele şi cum să lucrăm pe teren, mergând din casă în casă şi lăsând o adeverinţă cu care să se prezinte pentru ridicarea "darurilor".
Aproximativ la 1-2 luni dela începerea operaţiilor de înregistrare, eram la Cantacuzenca acolo s'au primit dispoziţiuni ca să lucrăm ca şi când acest inventar va deveni şi o "repatriere" - adică să ne informăm în fiecare comună despre starea de spirit a "moldovenilor". Această stare de spirit trebuia să cuprindă date referitoare la starea economică (dacă au fost mulţumiţi sub U.R.S.S.); dacă printre ei sunt comunişti şi câţi anume. Dealtfel îmi amintesc că într'o convorbire avută cu A.GOLOPENTIA ne-a spus că bătrânul (Antonescu) ar vrea să nu-i scape vreun comunist în ţară.

2.= Dela cine ai primit acele instrucţiuni ?

Am primit aceste instrucţiuni dela A.GOLOPENTIA. Când mi s'a arătat hârtia şi cu autograful lui Antonescu eram la Golta. Ea cuprindea o notă laudativă pe un raport.

3.= Instrucţiunile primite au fost discutate cu membrii echipei ?

După ce am primit dispoziţiile dela GOLOPENTIA am discutat împreună ceeace ni se cerea să facem.

4.= Ce aţi discutat între dumneavoastră asupra felului cum să vă comportaţi cu privire la instrucţiunile primite?

Discuţii cu vederi deosebite nu au fost între noi. Am căzut cu toţii de acord să întocmim rapoartele cu datele ce mi se cereau.

./.

5.a Ce material ai strâns ?

Asupra factorului economic datele le luam dela primăria comunei. Asupra factorului politic ne interesam şi printre prietenii care ni-i făceam, tineri din comună. Alte date economice ni le furnizau mai bine colhozurile. Aci găseam clar, negru pe alb, mai bine chiar decât la primărie unde găseam starea civilă a locuitorilor. La colhozuri puteam urmări creşterea producţiei înainte de colhoz, în timpul cârmuirei U.R.S.S. şi sub ocupaţia germană.

Aceste 3 date comparative era specialitatea întrucâtva a lui LEVENTE, care se interesa şi personal pentru un studiu economic.

ss.STEFAN POPESCU

30.I.1950

Declarație

088

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, de profesie scriitor, cu domiciliul în București, str. Parfumului 25, fiind întrebat am răspuns următoarele:

1. Ce instrucțiuni ai primit în cadrul misiunii ce ți-a fost încredințată pe teritoriul U.R.S.S.?

1. Dela începutul misiunii, de când am plecat cu echipele dela Cantacuzenca ni s'a spus cum să completăm formularele și cum să lucrăm pe teren, mergând din casă în casă și lăsând o adeverință cu care să se prezinte pt. ridicarea "darurilor". Aproximativ la 1-2 luni dela începerea operației de înregistrare, eram la Cantacuzenca, acolo s'au primit dispoziții ca să lucrăm ca și când acest inventar va deveni și o "repatriere" — adică să ne informăm în treacăt cumva despre starea de spirit a "moldovenilor". Această stare de spirit trebuie să cuprindă date referitoare la starea economică (dacă au fost nemulțumiți sub U.R.S.S.); dacă printre ei sînt comuniști și câți anume. Dealtfel îmi amintesc că într'o convorbire avută cu A. Golopenția ne-a spus că bătrânul (Antonescu) ar vrea să nu-i scape niciun comunist în țară.

2. Dela cine ai primit acele instrucțiuni?

2. Am primit aceste instrucțiuni dela A. Golopenția. Când mi s'a arătat hârtia și cu autograful lui Antonescu eram la Golta. Ea cuprindea o notă [illegible] pe un raport

3. Instrucțiunile primite au fost discutate cu membrii echipei?

3. După ce am primit dispozițiile dela Golopenția am discutat împreună ceeace ni se cerea să facem.

4. Ce ați discutat între dumneavoastră asupra felului cum să vă comportați cu privire la instrucțiunile primite.

4. Discuţii cu vederi deosebite nu au fost între noi. Am căzut cu toţii de acord să întocmim raport cu datele ce mi se cereau.

5. Ce material ai strâns?

5. Asupra factorului economic datele le luam de la primăria comunei. Asupra factorului politic mă interesam şi printre prietenii care mi-i făceam, ţărani din comună. Alte date economice mi le furnizau mai bine colhozurile. Acolo găseam clar, negru pe alb, mai bine chiar decât la primăriile unde puteam starea civilă a locuitorilor. La colhozuri puteam urmări creşterea producţiei înainte de colhoz, în timpul stăpânirei U.R.S.S. şi sub ocupaţia germană. Aceste 3 date comparative era specialitatea intelectuală a lui Lenente, care se interesa şi personal pentru un studiu economic.

Ştefan [illegible]
30.1.50

090 ~~~~219~~~~

DECLARAȚIE

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, strada Gazonului, nr. 25, de profesiune scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. și șeful subsecției tipărituri din Inst. Central de Statistică din Comisia de Stat a Planificării, dau azi luni 30.1.50 seara, următoarea declarație.

Actele vorbesc. Deaceea să ascultăm ce vorbesc ele. Rapoartele lui Ștefan Popescu făcute în 1942-3, cu privire la starea de spirit a "Moldovenilor" de peste Bug sînt defăimătoare Uniunii Sovietice și comunismului. Acest lucru trebue recunoscut.

Să nu mai pomenim niciodată faptele bune, lucrurile pozitive ale subsemnatului; dacă sînt, ele se vor păstra, ele se țin minte de toți acei care trebue să le știe. Dar toate aceste lucruri pozitive nu vin în considerare, față de actul defăimător săvîrșit atunci.

Acest act, din aceste rapoarte, nu pot arăta pe un rău membru de partid. Nu poate exista un rău membru de partid, există numai membru de partid. Cine face asemenea acte, ca Ștefan Popescu acela nu e membru de Partid și asemenea acte nu pot fi șterse cu apele Sîmbetei. Lucrurile bine și bune săvîrșite în vederile Partidului, ele nu pot micșora sau nicidecît șterge fapte ca cele exprimate și semnate în acele rapoarte.

În lumina conținutului rapoartelor trebue privită chestiunea. Oricum altfel este greșit privită. Deaceia declarațiile mele anterioare, cea în care socotesc problema de rezolvat partinic sînt greșite, fiindcă, cine a făcut rapoarte ca cele discutate azi, nu mai poate fi socotit un membru de partid. El se situiază, cu tot alaiul lucrurilor bune ce mereu le-ar invoca, pe o poziție în afara Partidului.

Cele 3 nopți și 2 zile de trezie m'au obosit cumplit făcîndumă să scriu lucruri amestecate, fără șir, cu ochii grei de nesomn. Multe din acele lucruri, îmi dau seama acum, nici

nu trebuiau să fie scrise. Vorbesc de cele cuprinse în ultimele două declaraţii, mai ales. În afară de lucrurile brute, fără literatură.

Scriu acum, ceva mai odihnit, judecând lucrurile mai cu obiectivitate. Mă supun măsurilor drepte ce se vor lua în legătură cu mine. Înţeleg să suport cu toată tăria fizică şi morală de care voi fi în stare, măsurile necesare.

Aş vrea să am [redacted] puterea omului care să nu supere cu nimic pe toţi acei care trebue să se ocupe cu el.

Ştefan Bogdan

seara de luni 30. 1. 50.

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului No.25, de profesie scriitor,tehnoredactor la E.P.L.A. am de dat următoarele răspunsuri la întrebările puse :

1.= Instrucţiunile primite au fost discutate cu membrii echipei ?

Da, au fost discutate dar nu în mod organizat. Când eram cu unul sau cu celălalt le spuneam că să se cere să dăm şimi se spunea că o să o facem şi pe asta. Nu îmi amintesc că vreodată LEVENTE şi cu atât mai puţin RATIU să-mi fi spus "nu, nu dăm asemenea date".

Le-am spus că am primit ca sarcină din partea lui GOLOPENTIA să întocmim rapoarte asupra stării de spirit în care trebue să arătăm: situaţia economică, politică, starea de nemulţumire sub sovietici, starea religioasă.

Am căzut de acord cu toţi ca din moment ce ni s'a cerut acest lucru să-l executăm.

Am avut mai multă discuţie cu LEVENTE pe chestia cum să dăm răspunsul la întrebarea; politicul.
El socotind că aici nu ar trebui să dăm cifre reale fiindcă nu trebueşte să demascăm pe membrii de partid, ci să dăm un număr mai mic decât cel aflat de noi pe teren.

2.= Ce aţi discutat între Dvs. asupra felului cum trebue să ne comportăm ?

In toate discuţiile noastre ne-am înţeles că trebue să ne comportăm în aşa fel încât să nu-i creiem neplăceri lui GOLOPENTIA prin abaterile noastre dela dispoziţiunile date prin el. Astfel, ne-am comportat în sensul de a nu călca ordinele şi dispoziţiile primite.

3.= Ce părere avea LEVENTE despre comportarea noastră?

Niciodată LEVENTE nu mi-a spus că comportarea mea şi a lui RATIU nu ar fi bună sau nu, justă sau nejustă. Nici el personal nu se abătea dela linia de comportare ce reeşia din dispoziţiile ce le aveam de urmat, date de GOLOPENTIA.

4.= Cu ce erai ajutat de către membrii echipei la întocmirea rapoartelor asupra stării de spirit a populaţiei ?

Amândoi mă ajutau dela caz la caz. In special LEVENTE aducea datele dela primărie şi întotdeauna, mai ales cele economice dela colhoz. Pentru alte date - privitor la starea de spirit şi la numărul membrilor de partid, ne interesam fiecare în parte. Odată datele acestea culese şi comparate între ele, le puneam în raport pe care niciodată vreunul sau altul sau chiar amândoi să-mi spună că nu sânt de acord - măcar cu vre-o cifră.

5.= Inainte de a se trimite lui GOLOPENTIA aceste rapoarte erau văzute de membrii echipei ?

Cred că nici-un raport n'a fost făcut cu cifre culese numai de mine şi ţinute secret de mine. Intotdeauna încă unul ştia conţinutul raportului, iar al treilea măcar cifrele culese de el.

LEVENTE, în marea majoritate a cazurilor, furniza datele economice dela colhozuri.

ANTON RATIU, mai ales pe cele de populaţie şi de membrii de partid.

Dealtfel LEVENTE prin modelul lui care mi s'a părut mai scurt şi mai clar în exprimare mi-a sugerat punctele pe care să le conţină rapoartele, adică un punct privind starea de spirit în general, al punct privind economicul, altul politicul.

Această îmi este declaraţia pe care o dau de voe şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

31.I.1950

Declarație

119; ~~210~~

Subsemnatul Ștefan Bogdan, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului, nr. 25, de profesie scriitor, tehnoredactor la E.P.L.A. am de dat următoarele răspunsuri la întrebările puse.

1. Instrucțiunile primite au fost discutate cu membrii echipei.

1. Da, au fost discutate dar nu în mod organizat. Când eram cu unul sau cu celălalt le spuneam ce ni se cere să dăm și mi se spunea că o să o facem și pe asta. Nu îmi amintesc ca vreodată Levente, și cu atât mai puțin Laten să-mi fi spus ceva, să dăm asemenea date și nici cum să le întocmesc anume, precis.
Le-am spus că am primit ca sarcină din partea lui Golopenția să întocmim rapoarte asupra stării de spirit în care trebuie să arătăm: situația economică, politică, starea de nemulțumire (antisovietică) și starea religioasă.
Am căzut de acord cu toții ca din moment ce ni s-a cerut acest lucru să-l executăm.
Am avut mai multe discuții cu Levente chestia cum să dăm răspunsul la întrebarea: politicul
El socotind că aici nu ar trebui să dăm cifre reale fiindcă nu trebuiește să dămaskăm pe membrii de partid, și să dăm un număr mai mic decât cel aflat de noi pe teren.

2. Ce ați discutat între dvs. asupra felului cum trebuie să ne comportăm.
2. În toate discuțiile noastre ne-am înțeles că trebuie să ne comportăm în așa fel încât să nu-i

creicem neplăceri lui Golopenția prin abaterile noastre dela dispozițiunile date-ul. Astfel, ne-am comportat în sensul de a [nu] căuta ordinele și dispozițiile primite.

3. Ce părere avea Levente despre comportarea noastră.

3. Niciodată Levente nu mi-a spus că comportarea mea și a lui Ratiu nu ar fi bună sau nu, justă sau nejustă. Nici el personal nu se abătea dela linia de comportare ce reeșia din dispozițiile ce le aveam de urmat, date de Golopenția.

4. Cu ce erai ajutat de către membrii echipei la întocmirea rapoartelor asupra stării de spirit a populației.

4. Amândoi mă ajutau dela caz la caz. In special Levente aducea datele dela primărie și întotdeauna, mai ales cele economice dela colhoz. Pentru alte date - privitor la starea de spirit și la numărul membrilor de partid, ne interesam fiecare în parte. Toate datele acestea culese și comparate între ele, le puneam în raport pe care niciodată vreunul sau altul sau chiar amândoi să-mi spună că nu sunt de acord măcar cu vreo cifră.

5. Inainte de a se trimite lui Golopenția aceste rapoarte erau citite de membrii echipei.–

5. Cred că nici un raport n'a fost făcut cu cifre culese numai de mine și trimise secret de mine. In totdeauna încă unul știa conținutul raportului, iar al treilea mica cifrele culese de el.–

Levente, în marea majoritate a cazurilor, furniza datele economice dela colhozuri.

Anton Ratiu, mai ales pe cele de populație și de membrii de partid.

De altfel Levente prin modelul lui care mi s'a părut mai scurt și mai clar în exprimare mi-a separat punctele pe care să le conțină rapoartele, adică un punct privind starea de spirit în general, alt punct privind economicul, altul politicul.

Aceasta îmi este declarația pe care o dau de voe și nesilit de nimeni.

Ștefan Costea

31.1.50.–

~~100~~

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Parfumului 25, fiind întrebat am declarat următoarele:

1.= Ai afirmat în rapoarte că "Oamenii sunt spălaţi de ce ar fi propaganda bolşevică" ?

Da, am afirmat.

2.= Ai afirmat în rapoarte că"microbul comunist nu a atrnat decât superficial credinţa şi conştiinţa moldovenilor?

Da, am afirmat.

3.= Ai scris în rapoarte că moldovenii vor să vie în România şi să scape de mizerie, de lipsuri, încât cu greu ai putea să bănueşti că îşi iubesc mizeria că s.a lipit de ei ideia comunistă?

Da, am afirmat.

4.= Ai scris în rapoarte- vorbind despre moldoveni că nimic nu a rămas sădit în ei de propaganda roşie?

Da, am scris.

5.= Ai trecut în rapoarte numărul membrilor de partid, candidaţilor şi comsomoliştilor ?

Da, am trecut.

6.= Dece ai făcut aceste lucruri ?

Fiindcă mi-au fost cerute.

7.= De cine ţi-au fost cerute ?

De către şeful echipelor, A.GOLOPENTIA.

8.= Ce instrucţiuni ai primit dela GOLOPENTIA în această privinţă şi când ?

Am primit instrucţiuni în sensul că trebue să întocmesc rapoarte pentru a arăta starea de spirit a populaţiei moldoveneşti.

./.

El me-a spus că starea de spirit trebue să cuprindă starea economică a moldovenilor - adică cum au găsit înainte de colectivizare, în timpul colectivizării sub soviete şi sub ocupaţia germană.

Starea politică - în ce măsură, numeric, ei au aparţinut ca membrii de partid, candidaţi comsomolişti şi în ce măsură însă a fost influenţată de comunism.

Starea socială - dorinţa lor în legătură cu viaţa lor de aci mai înainte, starea religioasă - adică în ce grad oamenii mai frecventau bisericile şi dacă mai existau biserici, când au fost închise, pentru ce au fost folosite.

Deasemenea ne-a mai cerut ca în rapoarte să trecem dacă populaţia a fost mulţumită de regimul sovietic şi dacă vor să mai rămână acolo sau să treacă pe teritoriul României.

Acestea sunt instrucţiunile primite dela A.GOLOPENTIA în vederea întocmirii rapoartelor cu privire la starea de spirit a Românilor de pesteB Bug.

9.- Cum ţi-a spus GOLOPENTIA că trebuesc trecute în rapoarte datele pe care le strângeaţi?

GOLOPENTIA mi-a spus să arăt starea de spirit reală.

10.- In acest caz pentru ce arătai contrariu?

Afirmaţiunile din rapoarte cu privire la starea de spirit exprimau de fapt gândirea mea personală, adică că comunismul e o mizerie, că comunismul este un microb.

11.- Instrucţiunile primite dela GOLOPENTIA le-ai discutat cu membrii echipei ?

Da, le-am discutat şi le-am spus ce ne cere GOLOPENTIA să arătăm în rapoarte: adeăă starea de spirit a moldovenilor.

12.- Ei au fost de acord ca instrucţiunile trebuesc îndeplinite ?

Da, au fost de acord.

13.- Cine colabora la întocmirea raportului asupra stării de spirit ?

Fiecare colaboram, aducând aportul nostru. RATIU aducea datele dela primărie, privind situaţia asupra populaţiei, numeric şi după origină, iar LEVENTE aduce mai ales, datele cu privire la politic şi economic. Când se ducea câte unul în vre-o comună avea grijă să aducă şi datele necesare întocmirii raportului privitor la starea de spirit.

14.= Cine mai cunoştea linia ce era dată acestor rapoarte?

Linia ce era dată acestor rapoarte era cunoscută lui LEVENTE şi RATIU, deoarece noi discutasem această chestiune când ea mi s'a pus în faţă, ba mai mult că ei erau şi cei care îmi furnizau material, iar rapoartele înainte de a fi înaintate lui GOLOPENTIA ei le vedeau şi ştiam ce am scris în ele.

In cazul când se deplasau în alte localităţi vreunul din cei 2 membrii ai echipei, ei sau îşi întocmeau singur raportul în cazul lui LEVENTE, pe care raport îl vedeam apoi, îl semnam după care îl înaintam lui GOLOPENTIA. In cazul lui RATIU, el aducea materialul şi-l redactam eu.

15.= LEVENTE şi RATIU erau de acord cu forma definitivă pe care o dădeai rapoartelor asupra stării de spirit a populaţiei ?

Niciodată niciunul nu mi-a reproşat ceva cu privire la forma mârşeavă în care redactam rapoartele şi implicit erau de acord cu ceeace scriam.

16.= Ce caracter aveau rapoartele pe care LEVENTE le întocmea atunci când lucra singur în vre-o comună?

Caracterul rapoartelor lui LEVENTE era lipsit de fraze multe, se rezuma mai ales la date şi la cifre, pe care le interpreta mult mai puţin cu fraze.

Dau această declaraţie conştient şi nesilit de nimeni în cazul că mi se va dovedi că nu am spus adevărul s'au că am omis ceva înţeleg să suport consecinţele.

ss.STEFAN POPESCU

1 Februarie 1950

190 ~~210~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, Parfumului 25, fiind întrebat am declarat următoarele:

1. Ai afirmat în rapoarte că oamenii sunt agitați de ce ar fi propaganda bolșevică ~~de ce am fi~~

1. Da, am afirmat

2. Ai afirmat în rapoarte că [illegible] comunist nu a atacat decât superficial credința și conștiința moldovenilor

2. Da, am afirmat.

3. Ai scris în rapoarte că moldovenii vor să vie în România și să scape de mizerie, de lipsuri, încât cu greu ai putea să bănuiești că își iubesc mizeria ce li-a ivit de ei ideia comunistă.

3. Da. Am afirmat.

4. Ai scris în rapoarte - vorbind despre moldoveni că nimic nu a rămas sădit în ei de propaganda roșie.

4. Da. Am scris.

5. Ai trecut în rapoarte numărul membrilor de partid, candidaților și comsomoliștilor.

5. Da, am trecut.

6. Dece ai făcut aceste lucruri.

6. Fiindcă mi-au fost cerute.

7. De cine ți-au fost cerute

7. De către șeful echipelor, A. Golopenția.

8. Ce instrucţiuni ai primit dela Golopenţia în această privinţă şi când.

8. Am primit instrucţiuni în sensul că trebue să întocmesc rapoarte pentru a arăta starea de spirit a populaţiei moldoveneşti.

~~Făă~~ El mi-a spus că starea de spirit trebue să cuprindă starea economică a moldovenilor – adică cum au trăit înainte de colectivizare, în timpul colectivizării sub Soviete şi sub ocupaţie germană.

Starea politică – în ce măsură, numeric, ei au aparţinut ~~la~~ membrii de partid, candidaţi comsomolişti şi în ce măsură masa a fost influenţată de comunism. Starea socială – dorinţa lor în legătură cu viaţa lor deaci mai înainte, starea religioasă – adică în ce grad oamenii mai frecventau bisericile şi dacă mai existau biserici; când au fost închise, pentru ce au fost folosite.–

Deasemenea ne-a mai cerut ca în rapoarte să trecem dacă populaţia a fost mulţumită de regimul sovietic şi dacă vor să mai rămână acolo sau să treacă pe teritoriul României.

Acestea sunt instrucţiunile primite dela A. Golopenţia în vederea întocmirii rapoartelor cu privire la ~~[illegible]~~ starea de spirit a Românilor de peste Bug.

9. Cum ţi-a spus Golopenţia că trebuesc trecute în rapoarte datele pe care le strângeşti. ~~în volume~~

9. Golopenţia mi-a spus să arăt starea de spirit reală.

10. În acest caz pentru ce arătai contrariul.–

10. Afirmaţiunile din rapoarte cu privire la starea de spirit exprimau de fapt gândirea mea personală, adică că comunismul e o mizerie,

că comunismul este un microb.

11. Instrucțiunile primite dela Golopenția le-ai discutat cu membrii echipei.

11. Da, le-am discutat și le-am spus ce ne cere Golopenția să arătăm în rapoarte: adică starea de spirit a moldovenilor.
~~din punct de vedere ec~~

12. Ei au fost de acord că instrucțiunile trebuiesc îndeplinite.

12. Da, au fost de acord.

13. Cine colabora la întocmirea raportului asupra stării de spirit.

13. Fiecare colaboram, aducând aportul nostru. Rațiu aducea datele dela primărie, privind situația asupra populației, numerică și după origine, iar Levente aducea mai ales, datele cu privire la politic și economic. Când se ducea câte unul în vreo comună avea grijă să aducă și datele necesare întocmirii a raportului privitor la starea de spirit.

14 Cine mai cunoștea linia ce era dată acestor rapoarte.

14. Linia ce era dată acestor rapoarte era cunoscută lui Levente și Rațiu, deoarece noi discutasem această chestiune când eu mi s-a pus în față, ba mai mult că ei erau și cei care îmi furnizau material, iar rapoartele înainte de a fi înaintate lui Golopenția ei le vedeau și știau ce am scris în ele.

14. În cazul când se deplasau în alte localități vreunul din cei 2 membri ai echipei, ei sau își întocmeau singur raportul, în cazul lui Lorente, pe care raport îl vedeam apoi, după ce îl semnam după care îl înaintam lui Solomentzu. În cazul lui Rațiu, el aducea materialul și-l redactam eu.

15. Lorente și Rațiu erau de acord cu forma de întocmire pe care o dădeam rapoartelor asupra stării de spirit a populației.

15. Niciodată vreunul nu mi-a reproșat ceva cu privire la forma și natura în care redactam rapoartele. Și implicit erau de acord cu ceea ce scriam.

16. Ce caracter aveau rapoartele pe care Lorente le întocmea atunci când lucra singur în vreo comună.

16. Caracterul rapoartelor lui Lorente era lipsit de fraze multe, se rezuma mai ales la date și la cifre, pe care le interpreta mult mai puțin cu fraze.

Dau aceste declarații conștient și nesilit de nimeni în cazul că mi se va dovedi că nu am spus adevărul sau că am omis ceva înțeleg să suport consecințe.

Ștefan [signature]

1.II.50.

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului 25, la întrebările puse am a declara următoarele :

1.= Felul în care Dta dădeai forma definitivă rapoartelor asupra stării de spirit a populaţiei l-ai discutat şi cu ceilalţi membrii ai echipei ?

Asupra felului în care eu dădeam forma definitivă rapoartelor şi în care arătam situaţia neexactă a stării de spirit, între noi nu au avut loc nici-o discuţie din care să reiasă că vreunul dintre ei - RATIU sau LEVENTE - să nu fie de acord cu forma în care redactam acele rapoarte.

După ce ei îmi aduceau materialul după teren şi mi-l predau, eu întocmeam rapoartele în care ca o concluzie arătam că "moldovenii" sunt nemulţumiţi de regimul sovietic şi că nu s'a lipit de ei politica comunistă.

După întocmirea acestor rapoarte, înainte de a le trimite lui GOLOPENTIA erau arătate şi lor şi în majoritatea cazurilor lui LEVENTE despre care ştiam că are un nivel politic mai ridicat şi că este membru de partid şi care niciodată nu mi-a spus că modific ceeace am scris eu acolo sau să nu trecem deloc acele lucruri.

Dau prezenta declaraţie de voe conştient şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

1.II.1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Cazan, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului nr. 25 la întrebările puse am a declara următoarele:

1. Felul în care d-ta dădeai forma definitivă rapoartelor asupra stării de spirit a populației l-ai discutat și cu ceilalți membri a echipei

1. Asupra felului în care eu dădeam formă definitivă rapoartelor și în care arătam situația neexactă a stării de spirit, între noi nu au avut loc nici-o discuție din care să reiasă că vreunul dintre ei – Rațiu sau Levente – să nu fie de acord cu forma în care redactam acele rapoarte.

După ce ei îmi aduceau materialul după teren și mi-l predau, eu întocmeam rapoartele în care ca o concluzie scriam că "moldovenii" sînt nemulțumiți ~~[illegible]~~ de regimul sovietic și că nu s-a lipit de ei politica comunistă.

După întocmirea acestor rapoarte, înainte de a le trimite lui Golopenția erau arătate și lor și în majoritatea cazurilor lui Levente despre care știam că are un nivel politic mai ridicat și că este membru de partid, și care niciodată nu mi-a spus să modific ceeace am scris eu acolo sau să nu trecem deloc acele lucruri.—

Dau prezenta declarație
de voie conștient și
nesilit de nimeni

Ștefan [illegible]

1-II-50.—

126

I 2a.

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti Str.Parfumului No.25, fiind întrebat declar următoarele :

1.= Raportele în care Dta atacai Uniunea Sovietică au fost văzute de LEVENTE ?

Da, au fost văzute.

2.= Ce anume rapoarte i-ai arătat ?

Rapoartele pe care le-a văzut şi LEVENTE sunt: Alexandrovca, Balşaia Solona, Vosiascol, Vadina-Lorina şi Nova Vasilevsca.

3.= Ce date erau trecute în rapoartele pe care Dta i le-ai arătat lui LEVENTE :

- In cel dela Vosiascol câteva fraze privind în general starea de spirit, despre care spuneam că: populaţia ar dori în unanimitate să vină la noi, că la noi e mai bine şi se întrebau cu dor când o să venim să-i luăm. Deasemenea mai spuneam că oamenii sunt spălaţi de ce ar fi însemnat influenţa bolşevică.
- In cel dela Alexandrovca, în care dam date despre numărul membrilor de partid, candidaţi şi consomolişti date economice, despre biserică şi în care sepuneam că înainte de colectivizare era mai bine, că omul ce cultiva el era numai al lui. In care atacam Uniunea Sovietică.
- In cel dela Balşaia Solona, în care se dădeau date despre starea generală de spirit, din care se vedea atitudinea pe care o luam antisovietică şi unde erau date privind numărul membrilor de partid, al candidaţilor şi consomoliştii, date economice.
- In cel dela Vodina-Lorina, unde erau mai mult date cu privire la starea economică, la politic - un raport făcut mai în grabă - dar cuprinzând şi fraze cu privire la faptul că propaganda Roşie nu a putut să influenţeze decât într'o mică măsură şi la suprafaţa masele moldoveneşti de populaţie.

./.

- Si cel dela Novo Vasilevsca, un sat undè am mers în deplasare dela Vosiascoe unde eram stabili cu locuinţa.

  Rapoartele pentru Vodina-Lorina şi Novo Vasilevsca au fost trimise tot dela Vosiascoe.

4.= Ce a zis LEVENTE când le-a cetit aceste rapoarte ?

Când citea rapoartele pe care eu i le-am arătat nu mi-a arătat nici-un gest şi nu mi-a făcut nici-o obervaţie cu privire la conţinutul lor din care eă să deduc că el nu ar fi de acord cu cele pe care eu le scriam, din contră faptul că el tăcea, eu am considerat că este o acceptare din partea lui.

Dau prezenta declaraţie de voe şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

1.II.1950

Declarație

Subsemnatul Tofan Costea, de 37 ani, cu domiciliul în București str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat declar următoarele:

1. Rapoartele în care d-ta atacai Uniunea Sovietică au fost văzute de Levente.

1. Da, au ~~fost~~ văzute.

2. Ce anume rapoarte i-ai arătat.

2. Rapoartele pe care le-a văzut și Levente sunt: Alexandrovca, Balșaia Solona, Voznesenovca, Vodina-Lozina și Nova Vasilievsca.

3. Ce date erau trecute în rapoartele pe care d-ta i le-ai arătat lui Levente:

- In cel dela Voznesenovca câteva fraze privind în general starea de spirit, despre care spuneam că: populația ar dori în unanimitate să vină la noi, că la noi e mai bine și se întrebau cu dor când o să venim să-i luăm. Deasemenea mai spuneam că ~~fiind așa~~ oamenii sunt speriați de ce ar fi însemnat influența bolșevică.
- In cel dela Alexandrovca, în care dam date despre numărul membrilor de partid, candidați și comsomoliști, date economice, despre Biserica și în care spuneam că înainte de colectivizare era mai bine, că omul ce cultiva el era numai al lui. In care atacam Uniunea Sovietică.
- In cel dela Balșaia Solona, în care se dădeau date despre starea generală de spirit, din care se vedea atitudinea pe care o luam antisovietică și unde erau date privind numărul membrilor de partid, al candidaților și comsomoliștii, date economice.

- În cel dela Vodina-Lorina, unde erau mai multe date cu privire la starea economică, la politică — un raport făcut mai în grabă — dar cuprinzând și fraze cu privire la faptul că propaganda Roșie nu a putut să influențeze decât într'o mică măsură și la suprafață masele moldovenești de populație.
- Și cel dela Novo Vasilevsca, un sat unde am mers în deplasare dela Vozinscoe unde eram stabiliți cu locuința.

Rapoartele pentru Vodina-Lorina și Novo Vasilevsca au fost trimise tot dela Vozinscoe.

4. Ce a zis Levente când le-a citit aceste rapoarte.

4. Când citea rapoartele pe care eu i le-am arătat ~~[illegible]~~ nu mi-a arătat nici un gest și nu mi-a făcut nicio observație cu privire la conținutul lor din care eu să deduc că el nu ar fi de acord cu cele pe care le scriam, din contra faptul că el tăcea, eu am considerat că este o acceptare din partea lui.-

Dau prezenta declarație de voe și nesilit de nimeni,

Ștefan [illegible]

1.11.50.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Str.Parfumului No.25 declar următoarele :

Menţin afirmaţiile făcute în declaraţiile anterioare în care am arătat că instrucţiunile primite dela GOLOPENTIA cu privire la starea de spirt le-am adus la cunoştinţa membrilor echipei: LEVENTE MIHAI şi RATIU ANTON cu care le-am discutat şi au căzut de acord că instrucţiunile primite trebuesc îndeplinite.

Deasemenea menţin declaraţia făcută referitor la faptul că LEVENTE a cetit rapoartele pe care eu le-am întocmit pentru comunele: Alexandrovca, Balşaia Solona, Vadina-Lorina, Novo Vasilevsc şi Vosiascoe, în care printre altele atacam Uniunea Sovietică, în plus ţin să precizez că chiar el a întocmit asemenea rapoarte.

Dau prezenta declaraţie de voie constient şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

2.II.1950

~~177~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Cojescu [?], de 37 ani, cu ultimul domiciliu în 15 Septembrie [?] nr. 25 declar următoarele:

Mențin ~~declar~~ afirmațiile făcute în declarațiile anterioare în care am arătat că instrucțiunile primite dela Golopenția cu privire la starea de spirit le-am adus la cunoștință membrilor echipei: Lorenț Mihai [?] și Raftu [?] Anton cu care le-am discutat și am căzut de acord că instrucțiunile primite trebuesc îndeplinite.

Deasemenea mențin declarația făcută referitor la faptul că Lorenț a citit rapoartele pe care eu le-am întocmit pentru comunele: Alexandrovca, Balsacia [?] Solona, Vodina-Corsuna [?], Novo Vinitovsca [?] și Voziascoe [?], în care printre altele atacam Uniunea Sovietică, în plus țin să precizez că chiar el a întocmit asemenea rapoarte.

~~în care arăta~~ Dau prezenta declarație de voe conștient și nesilit de nimeni

Ștefan Cojescu [?]

2.11.50.—

Intrarea la Institutul Central de Statistică, în 1940, adus de A. Golopenția care, ca și mine devenisem șomeri, prin desființarea Serviciului Social, a însemnat prezentarea la directorul general de pe atunci al Statisticii, dr Sabin Manuilă. Lui S. Manuilă i-a fost prezentat Golopenția de către prof. D. Gusti. Golopenția mă aducea acum (1940) pe mine.

Lucrând la formularele Recensământului din 1940, am ajuns să cunosc și eu mai bine pe dr Sabin Manuilă. Astfel, de unde cu câteva luni mai înainte, cât funcționasem ca intrare în Institut ca bibliotecar, colegele îmi spuneau că "moșului îi plac fetele" și că niciuna mai frumușică nu i-ar fi scăpat. E o slăbiciune de caracter care își are urmări pe om. În timpul cât am avut să lucrez cu el, mai strâns, pe urmă, mi-am dat seama că așa era. Contactul cu femeile, această conturizare nu se oprea numai aci, Manuilă era, ca intrigant, mieros cu toată lumea, ci pentru a avea relații, a se pune bine, a parveni. Fiind așa a izbutit să-și asigure cariera și pt. el și pt. nevasta sa și pentru nepoată și pt. iubite.

Astfel ajunge sub Antonescu să ridice Institutul de Statistică la rangul de Direcție Generală – o dublă mulțumire pt. gradul lui și a doua pt. Institut, pe care îl socotea o creație a sa din cap până în picioare.

În aceiași vreme, sub Antonescu, doamna Manuilă ajunge mare doamnă în jurul Mariei Antonescu, izbutind performanțe mari, răsunătoare în cadrul Consiliului de Patronaj, care ne-a pus la dispoziție și "darurile" pt. "moldovenii" în campania de peste Bug de inventariere. Deasemenea, doamna Manuilă, vlăstar din familia Lencutia – familie bine înrudită și ideologicește chiar cu Iuliu Maniu, doamna Manuilă își consolidează bine și acel Institut de Asistență Socială.

Perioada soților Manuilă, la bani suspuse, face din cei 2, două stele de apogeu, în perioada antonesciană.

Înclinările statistice ale lui Sabin Manuilă se inspirau din școala imperialistă-șovino-naționalistă a Statisticii

Unite ale Americii, această fiindcă cei doi Manuilă: Sabin și Veturia (născută Lencuția) au izbutit să-și studieze ani de-a rândul, cu bursa Rockefeller, în Statele Unite, unde și apoi – după studii, ani de zile, petreceau câteva luni în America, la prieteni, nenumărați, câți vor fi fost, căci de totdeauna Manuilă au fost știuți călători – desigur, nu fără un ce profit și personal.

Din aceiași inspirație de demografie națională, zonină, rasistă se trage și Inventarierea Românilor de peste Bug. Fără originea "științifică" a al acestui titlu de lucrare care urma să aducă bani institutului, folosire de funcționari "capabili" proveniți tot din I.C.S. și chiar un titlu de carte, de studiu cel puțin demografic și în orice caz național, după școala americană pe care o învățase dr. S.M.

În jurul lui dr. Sabin Manuilă, iar o galerie de oameni în vederile sale. Mă gândesc la dr D.C. Georgescu, la Maria Oncin (raportoare), la Medi Dumitrescu (tot o rudenie, pe care Mihai Antonescu o plasase într-un post chiar la Președinția Cons. de Miniștri. Dar despre dr D.C. (Mita) Georgescu vom reveni când vom trece la descriere de oamenii din Institut.

Camil Manuilă, este fratele lui Sabin, – n-ar fi să vorbim despre el dacă la un moment dat nu m-ar fi luat Sabin Manuilă la Cernăuți și-mi arăta unele din planurile sale de expansiune statistică. Aci, aici, la Cernăuți, cum Camil avea o fabrică de textile la dispoziția sa, așa se rânduise și dr. S.M. să aibe – nu știu sub ce formă, în custodie sau așa ceva, o tipografie cu anexă un offset (care se afla în alt local) – pentru uzul Institutului.

Am tras la Modest Nichifor, omul lui dr D.C. Georgescu, care era delegatul Institutului, din Serviciul Exterior I.C.S. – Modest Nichifor nu era deloc modest, – îl prezentăm ca, prin figura lui să cunoaștem și mai bine oamenii pe care îi avea institutul. M. Nichifor locuia un apartament foarte

vast - fost al unei familii evreiești. Apartamentul a putut să găzduiască peste noapte pe toți oaspeții. La masă băuturi, mezele, compot și alte produse - gratuite transportate ~~procurate~~ oferite cu japca probabil de modestul Modest Nichifor.

Întreaga bibliotecă era ticsită cu cărți netăiate, pe două rânduri, în mai multe exemplare fiecare, cu ștampila librăriei de unde fuseseră achiziționate cu prețurile complete.

Întregul divanul pe care dormeam era plin cu volume variate și - ce mi-a dat de bănuit că nu sunt cumpărate, a fost mirarea de a găsi mai multe exemplare din aceeași lucrare, absolut așa cum au fost în raftul librarului devalizat.

Vizita dr. S. Manuilă la Cernăuți avea să consolideze în grad, în Institutul de Statistică poziția lui M. Nichifor. Dar cu acest prilej se arată și atașamentul lui M. Nichifor față de dr. D.C. Georgescu. Anume, cum: M. Nichifor era furnizorul casei dr D.C. Georgescu în materie alimentară ([illegible], salamuri și alte produse renumite cernăuțene, primeau, chiar în forma unui telefon [illegible] solicitant) deasemenea, după mărturia intimă a lui Modest Nichifor, și cumnatele Zaporojcenco erau favorizate, prin intermediul lui (M. Nichifor), de funcționarul carierist de modă veche care era fostul comisar de tipul lui Pristanda din O scrisoare pierdută, care era dr D.C. (Ditu) Georgescu.

Până la urmă, tipografia din Cernăuți, cu anexa sa offsetul, n'a fost a Institutului, Al. Bădăuță, care o ținuse atunci cu noi, a luat-o întreagă pt Ministerul Informațiilor, urmând să deservească niște ziare locale cu propagandă antonesciană.

Sînt trimis ~~[illegible]~~ Și continuăm chestia Manuilă-tipografie până la cap. ~~[illegible]~~ în intervalul de după rejudecarea dezertorilor mele (care vor forma un subcapitol separat) și concomitent, cu 2-3 zile poate mai târziu, după dispariția lui Levente, care era deaproape urmărit de Siguranță, sînt trimis cu delegație în

bună seama și achiziționez din prada de războiu dela Sovietici, una din Odessa, o tipografie cu tot utilajul. Am luat contact cu guvernământul Transnistriei și mi s'a dat voe să vizitez tipografiile din oraș, la fel am procedat la ~~Chișinău~~ Chișinău, unde am dat peste Constant, care era șeful Imprimeriilor Monitorului Oficial pt. regionala "Basarabia". Concluzia a fost că din rapoartele mele cu privire la tipografie, Institutul nu s'a ales cu nici o presă de mașină. În cadrul acelei expediții pt. tipografie — prelungindu-mi șederea și eu în urma căutării lui Levente — fiind și eu cu musca pe căciulă, cu oarecare activitate ilegală pentru Partidul Comunist — odată, tot cutreerând țara și oprindu-mă pe traseul București–Chișinău–Odessa, cu dor de casă, am venit până în Gara de Nord. Din gară la București am dat un telefon lui Sabin Manuilă, care aflând că am venit mi-a răspuns: «Te-am chemat eu? Pleacă îndărăt. Nu știu unde ești!» M'am urcat în primul tren și m'am oprit la Ploești, Buzău, Bacău, Chișinău, fixându-mă la Buzău, unde găsisem un depozit de mașini demontate sovietice, în curtea și subsolul prefecturii, ca și în halele de carne din Buzău. Sub pretextul că mă interesez de mașinile tipografice, puteam sta la Buzău în baza delegației cu antetul Președinției Consiliului de Miniștri, I.C. de Statistică.

Am stat pe traseul Ploești–Buzău–Bacău încă vreo 2 săptămâni până când mi s'a părut că primejdia trece. Întors în Capitală visul de tipografie al lui dr Sabin Manuilă se realizează și subsemnatul mobilizat în toată forma — pt. lucru, de M. Stat Major — ca director de întreprindere.

Pe scurt, iată vreme am ajuns directorul Imprimeriilor Statistice din str. Latină, nr. 8.

Era la adresa din fasa anterioară sediul fostei Fundații pt. cultura poporului Regele Mihai I — director general fiind Octavian Neamțu, iar în fundul curții tipografia, utilată chiar și cu o rotativă pentru revista Albina a susmenționatei fundații.

Într'o zi dr Sabin Manuilă îmi spune: «Hai, cu mine!» Ne urcăm în mașină și mergem să vizităm tipografia din Latină, nr 8. Starea ei? de plâns, ceasul dat jos și împușcat — victimă a "revoluției" legionare, mașinile deteriorate, cu piese lipsă, zețăria prost utilată și prăfuită, legătoria cu mașini de reparat și utilaj de completat.

Vizitând-o dr S. Manuilă îmi spune: «te-ar interesa?» I-am răspuns prompt «Ba da!».

Astfel, din 1943 până prin 1945 mai, am fost șeful acestei întreprinderi pe care am pus-o la punct, utilându-o cu ce-i trebuia și cu material în magazie: hârtie, cerneală etc.

Pe lângă cei 30–40 de lucrători salariați și de profesie am primit și un lot de evrei (mai tipografi și mai puțin tipografi) de aproape o sută și ceva de oameni. Aici am adus între alții, dela Munca obligatorie dela Poligon — oameni ca 1. Traian Șelmaru, azi membru marcant al P.M.R. și fruntaș în munca redacției Scânteia, 2. Dinu Negreanu, azi profesor universitar și responsabil cu grele sarcini în Ministerul Artelor, direcția Cinematografiei, 3. Gavril Matcuson azi în secția documentară a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român. Ei 3 și toți ceilalți evrei care au lucrat în acei ani grei pt. ei la tipografia Statisticii pot face un portret moral și politic, destul de complet al lui Ștefan Popescu, subsemnatul.

Cu instalarea mea ca Director al acestei tipografii, Dr Sabin Manuilă își vede visul său tipografic înfăptuit, iar subsemnatul pt. prima dată, la timp și în regulă, mobilizat cu armata.

×

Înainte de a trece la alte capitole: dezertările mele ori activitatea ilegală până la 23 August 1944, în care să prezint oamenii și faptele lor așa să înfățișez pe colegii din Oficiul de studii al I.C.S., să arătăm în schițe câteva figuri, vârfuri în Institu-

tul Central de Statistică, la data intrării mele acolo și până la 23 aug. 1944.–

Dr D.C. Georgescu (Mitu Georgescu) a avut în institut ultimul post, din funcție care a fost destituit: secretar general. Fost comisar de modă veche, cu gust de băutură, folosea metoda de comandă oricând și către oricine, bineînțeles când era vorba de un subalternu (femeie sau bărbat, fără alegere). Sbiera, înjura, pedepsea. Doctor în medicină se auzea că a devenit numai prin intermediul persoanelor cu vază, se pare că chiar și Dr S. Manuilă l-a înlesnit să-și dea doctoratul.

Folosea favoritismul, în sensul că dacă unul făcea ca Lodest Nichifor, îi trimetea purci ori vin, o ducea bine cu Mitu Georgescu.

Altă dovadă de psihologie tipic reacționară a lui Dr D.C. Georgescu, îmi povestea Sebastian Setu, tâmplarul de la Statistică, toată mobila din casă, sufragerii, bibliotecă din lemn, masiv, lucrări de artă – că era și foarte pretențios – au fost făcute pt. Dr D.C. Georgescu în tâmplăria Institutului cu munca și materialul Institutului

Oamenii lui D.C. Georgescu erau între cei cu grade superioare Inspectorul General Bocu – astăzi și el ca și Dr D.C. Georgescu scos din I.C.S. Bocu pretindea [redacted] e de neam nobil, [redacted] Alți doi prieteni tot Inspectori erau Gușacov și Chibulcuteanu. Prieteni de chefuri și suspecți la ordinea cu slujirea în Institut. Dar Gușacov [redacted] și-a restabilit viața din pensie completată cu traduceri din l. rusă. Iar Chibulcuteanu a murit

x

Tot în jurul Dr Sabin Manuilă, în Institut s'au plantat cu ocazia Recensământului Populației din 1940-1941 cei 2 comisari generali de recensământ – legionarii Ion Negru și av. Nica. Ion Negru a ajuns în Institut, de unde a fost scos de un an de zile aproximativ, ajunsese Directorul Serviciului Exterior

Aurelia Nica*, a căpătat, în timpul când Statistica avea alocat un lot mare de evrei pt. munca obligatorie, postul de şef al barăcilor unde "executanţii" îşi făceau munca silnică. A abuzat de loc, s'a ţinut vinovat de încasări şi alte abuzuri, în comisii şi zvârlit din primele zile după 23 aug. 44.-

Alt legionar notoriu folosit în Institut a fost Cordache Tocoare. Şi de acesta, care avea un grad 2 important, atât şi Institutul s'a curăţat.

×

Institutul, în urma "eliberării" Bucovinei cu Cernăuţii şi în urma "cuceririi Transnistriei" a întreprins şi în aceste teritorii Recensămintele pe trigoane. (Aşa dar, inventarierea Românilor de peste Bug, nu era un fapt izolat, ci în firul firesc al lucrărilor statistice, urmărind expansionismul fascist-hitlerist-antonescian spre Răsărit.

Contribuţia Institutului la elaborarea acestor lucrări a fost de sută la sută aş spune, iar oficiul de studii a fost prezent pe teren cu oamenii lui. De data aceasta au fost pe teren şi Con. Negru şi H. H. Stahl, Gaşacar, Chibulciteanu - din câţi îmi amintesc.

Din oficiul de studii ştiu că au fost în Bucovina Viola Duţescu, atunci necăsătorită, sau Sutescu, Camil Suciu şi ca probabil Ion Oancea şi alţii. În Transnistria, o echipă formată din Gheorghe Popescu, N. Betea, Corneliu Mănescu, Dumitru Corbea, probabil Diomid Strungaru, Anton Raţiu, Mălureaş. Nu ştiu în ce măsură au participat Bucur Schiopu, Mircea Biji, T. Al. Stoianovici, C. Apostol, Gheorghe Bucurescu, N. Economu, N. M. Dunăre.

Gheorghe Popescu, actualmente tot la Statistică, ar putea preciza nume de participanţi şi chiar problemele care le-au preocupat fiecare şi şi-au luat note pt. studii mai apoi sociologice. Gheorghe Popescu este membru de partid care a fost verificat şi actualmente stabilit în Bucureşti,

Popescu Ştefan 119 8.

venit dela Seleş-Alba unde a stat câţiva ani de zile ca administratorul şcolii de statistică de-acolo.

Imi scapă alte date din aceste 2 Recensăminte întrucât nu eram în miezul problemelor, fiind secretarul de redacţie al publicaţiilor Institutului, trebuia să urmăresc zi de zi în tipografie imprimarea lor. Fiind necesar, prin munca mea, numai în centrala Institutului la Bucureşti, nu am fost folosit pe teren – decât strict în cadrul lucrărilor Românilor de peste Bug – dată fiind situaţia militară neclară, a mea, în acea perioadă.

Pe lângă Gheorghe Popescu relaţii ar putea da Cornelia Mănescu despre felul cum au decurs recensămintele şi cu ce oameni.

In orice caz în Oficiul de studii existau net două orientări politice, la stânga puteau fi plasaţi – pentru acel ~~timp~~ timp vorbesc ~~Manuilă~~ Ştefan, Retea, Bucur Schiopu, Aurea Bijă, Camil Suciu, Oancea, Levente, C. G. Pavel, Gheorghe Popescu, Dan Diţescu, Cobâz, bine înţeles fiecare în grade de cristalizare variate. La dreapta se plasau: N. Economu – legionar declarat, C. Apostol, student în teologie, Gh. Bucurescu avocat, pe-atunci doar student.

Dintre toţi A. Golopenţia şi cu George Retegan, întotdeauna au căutat să ţină o linie de mijloc, fără înclinaţii vizibile pentru vreuna din părţi.—

Vom analiza, în alt loc, mai jos pe unii din aceşti colegi.–

×

Ce-au însemnat dezertările mele? Ele au început după ce am făcut o perioadă mare: mai mult de un an de zile concentrări. Interval în care am făcut un curs redus de şcoală, la Ploeşti, după care în chiar acel an de concentrări am fost înaintat până la gradul de sublocotenent.

Dezertările au început de fapt atunci când Institutul avea neapărat nevoe de mine şi-atunci mă cerea pe tabele la M. St. Major – pe termene limitate (3 luni, 6 luni) aprobările

întîrziam. Între timp venea ordin de chemare, Institutul începea o corespondenţă cu unitatea respectivă, spunându-i să mai împingă o păsuire la prezentare, întrucât numitul e tehnician, are lucrări de dat în primire, că a fost cerut la M.A.M. pe tabelul nr.... şi se aşteaptă aprobarea. Prin aceasta se tolerează (întârzia mai mult decât Institutul comunica regimentului că va veni aprobarea şi i se va înainta adresa), între timp regimentul mă da dezertor. Când dl D.C. Georgescu (Nitu Georgescu) îmi cerea să mă prezint la unitate neîntârziat, întotdeauna trebuia să sosesc la regiment fiind deja dat dezertor, în acest caz. Deşi îi spuneam că aş fi făcut lucrul acesta dacă Institutul nu mă ţinea la lucru, cu asigurări repetate că să n'am nicio grijă că se aranjează. Serviciul M.O.N.T. era deţinut de inspectorul Guşacov - pe care l-am citat mai sus, amic al lui Nitu Georgescu.

Într'unul din impasurile acestea am căutat (cu şi Mănescu) să ne aranjem lucrurile fără sprijinul Institutului, printr'un amic al lui Cornel Mănescu. Cl. Mişto azi colonel pilot la Direcţia Superioară a Armatei şi poate da relaţii despre comportamentul meu în aceeaşi vreme.

Inventarierea Ucrainei de peste Bug, la care au participat numeroşi şi Dumitru Corbeu într'o echipă cu Cornel Mănescu, a rezolvat problema Armatei pt. mulţi dintre noi. În aceeaşi situaţie erau mai mulţi. Plecarea peste Bug a acoperit orice răspundere faţă de Armată.

Eu m'am întors cu mult mai devreme de peste Bug, în urma unei telegrame a soţiei că sunt condamnat la moarte pt. dezertare. În drum, la Odesa, am întâlnit pe colonelul Arama, inspector general, mi se pare, al Curţilor Marţiale, în acea vreme — şi în împrejurările arătate mai sus în această scriere, mi-a dat Col. Arama asigurări că voi fi rejudecat, să fiu prezent în instanţă, unde învederându-se că am fost în serviciu ordonat, chemat tot de ţară, mi s'a cerut şi obţinut achitarea.

Perioada care urmează să o prezint acum este aceea în care, singur, la tipografia din str. Latină, 8 — mobilizat în toată forma, ca director tehnic de unitate industrială — nu am mai ținut decât f. slabă legătura cu Institutul. Mă vedeam pt. liste de semnat și pt. comenzi de imprimate cu Sabin Manuilă și A. Golopenția. Levente era dispărut, Mircea Biji și T. Al. Scirianovici arestați, Anton Rațiu și Vasile Caraca la Cetatea Albă cu "Repatrierea Moldovenilor"; iar ceilalți, prin oficiul de studii la București, în localul din Brezoianu.

Perioada de un an de zile în fața lui 23 August 1944, poate fi caracterizată prin oameni noi cunoscuți și angrenare în muncă nouă. [redacted]

Cunosc pe Gavril Marcuson și ne apropiem de Traian Selmaru, care erau și ei la tipografie. Am vorbit de ei în alt loc, tot aici. În tipografie mai erau Segal Ușer, Pockler, Rubin Grassiany. Prin Gavril Marcuson cunosc pe Alfred Rainer, azi director adjunct al Centralei Industriale a Artelor Grafice. Tot în tipografie la biroul calculației lucra Ernst Braunstein.

De la Monitorul Oficial mai păstram legătura cu Gheorghe Lazăr, șeful zețăriei atunci, azi responsabilul unității Imprimeria Națională.

Pierdusem, după întoarcerea din Ucraina și după dispariția lui Levente, orice legătură cu Partidul

x
x x

Aici ar fi să spun când am avut legătură superioară cu Partidul. Prin 1941, 1942 prin Alexandra Sidorovici. Ei îi dădeam banii adunați lunar de la cei despre care dau lămuriri, referințe de câte ori mă întâlneam cu ea despre: Mihail Ungheanu — în casa căruia ne adunam adesea cu George Macovescu, Mircea Tițiung, Mircea Nădejde, C. G. Pavel.

Mi-am dat seama că ea ține este legătura superioară când mi-a dat biletul pt. Pavel și mi-a spus să i-l înmânez,

După înmînarea biletului lui C. G. Pavel arareori m-am mai văzut cu Alexandru Sidorovici căruia îi spuneam despre greutățile cu armata. Îmi amintesc aproape ce mi-a spus în legătură cu armata. «Dacă te duci pe front conduita este să poți trece la sovietici cît mai mulți, dacă ești ofițer cu plotonul. Dar dacă te poți aranja să nu pleci — cu Stătescu, o poți face că e nevoie de oameni și aici. Sigur — ideea este să nu luptăm pe front contra U.R.S.S.»

x
x x

?

În fața lui 23 August 1944 cu vreo 5-6 luni, mă întîlnesc cu Belu Silber, o cunoștință pe care o întîlneam destul de rar și în locuri deosebite unele de altele: în casa fetelor Constante, la un chef cu Geo Bogza, Harry Brauner și Mihai Pop, la Sabin Manuilă în birou.

Îi spun lui Belu Silber că sînt fără legătură — și atunci mă întreabă dacă vreau să lucrez cu el. Accept.

Iată pe scurt ce am făcut:

123

D E C L A R A T I E

Pentru prima dată în 1938, când cenaclul Cadranul funcţiona, MIRON CONSTANTINESCU mi-a spus odată că sunt membru de Partid. Atât, fără nici-o menţiune, pe stradă, era pe lângă Facultatea de Litere, la Bucureşti.

Era prin anul 1940 când m'am întâlnit cu ALEXANDRA SIDOROVICI, pe care o ştiam şi dela Facultate când în 1939 am scos revista Cadran pe care ea o sprijinea vânzând numere şi discutând cu mine despre revistă.

Ne vedeam apoi destul de regulat. Ei i-am spus pe cine am prieteni simpatizanţi comunişti. Am discutat cu ea despre fiecare în parte. M'a întrebat dacă ne întrunim vreodată. Cine sunt? (Erau MIHAIL MAGHERU, GEORGE MACOVESCU, soţia lui MACOVESCU îmi trimitea prin GEORGE MACOVESCU lunar o sumă, MIRCEA NADEJDE, MIRCEA TIRIUNG, GHEORGH DINU, ALEX. TALEX şi C.G.PAVEL). Ne întâlneam la MIHAI MAGHERU şi la MIRCEA NADEJDE destul de neregulat. TALEX şi GHEORGHE DINU n'au participat la şedinţe, îmi dădeau numai cotizaţia lunară.

Legătura cu ALEXANDRA SIDOROVICI am simţit-o consolidată când, după ce ne întâlneam la mine, pe diferite străzi, într'o întâlnire pe Schitu Magureanu trotuarul dinspre Cişmigiu mi-a dat un bilet bine împăturit să i-l dau lui PAVEL, spunându-mi că în el este conţinută excluderea lui din Partid. I l-am dat. Era prin vara lui 1941.

După plecarea la Bug, ALEXANDRA SIDOROVICI nu a mai apărut. Am vorbit cu LEVENTE despre acest lucru şi mi-a spus că voi ţine legătura cu el. Mi-a şi dat o însărcinare; să mă duc neântârziat - a doua zi la 7 dimineaţa -eram la GHEORGHE DINU căruia să-i spun să nu se mai vadă cu insul acela cu care se vedea la Gambrinus, că e filat.

Altă legătură cu Partidul am socotit-o că o am prin BELLU SILBER şi prin ce am lucrat cu el înainte de 23 August 1944.

Prima adeziune după 23 August 1944, am dat-o pe aceia pe care mă recomanda Patrăşcanu în care pomenea despre apariţia legală a României Libere în ziar de 24 August 1944 dimineaţa.

./.

Această adeziune am înaintat-o în vara lui 1945. De atunci mi s'au mai cerut încă două adeziuni - ultima predând-o la sectorul Artă şi Cultură pe Budişteanu tov.LEVANOVICI care era pe atunci responsabil cu Cadrele.

Din vara lui 1945 am aparţinut organizaţiei de bază scriitori, prim secretar avându-l pe POPESCU PUTURI.

ss.STEFAN POPESCU

3.I.1950

<u>Declarații</u>

Pentru prima dată în 1938, când cenaclul Cadranul funcționa, Miron Constantinescu mi-a spus odată că sînt membru de Partid. Atît, fără nici o mențiune, pe stradă, era pe lîngă Facultatea de Litere, în București.

Era prin anul 1940 când m'am întîlnit cu Alexandra Sidorovici, pe care o știam și dela Facultate când în 1939 am scos revista <u>Cadran</u> pe care ea o sprijinea vânzînd numere și discutînd cu mine despre revistă.

Ne vedeam apoi destul de regulat. Ei i-am spus pe cine am prieteni simpatizanți comuniști. Am discutat cu ea despre fiecare în parte. M'a întrebat dacă ne întrunim vreodată. 'Cine sînt? (Erau Mihail Magheru, George Macovescu, soția lui Macovescu îmi trimetea prin George Macovescu lunar o sumă, Mircea Nadejde, Mircea Trivung, Gheorghe Dinu, Alex. Talex și C.G. Pavel) Ne întîlneam la Mihail Magheru și la Mircea Nădejde destul de neregulat. Talex și Gheorghe Dinu n'au participat la ședințe, îmi dădeau numai cotizația lunară.

Legătura cu Alexandra Sidorovici am simțit-o consolidată când, după ce ne întîlneam la mine, pe diferite străzi, într'o întîlnire pe Schitu Măgureanu trotuarul dinspre Cișmigiu mi-a dat un bilet bine împăturit să i-l dau lui Pavel, spunîndu-mi că în el este conținută excluderea lui din Partid. / ba

dat. Era prin vara lui 1941.-

După plecarea la Bug, Alexandru Sidorovici nu a mai apărut. Am vorbit cu Levente despre acest lucru și mi-a spus că voi ține legătura cu el. Mi-a și dat o însărcinare: să mă duc neîntârziat - a doua zi la 7 dimineața - acasă la Gheorghe Dinu [illegible] să-i spun să nu se mai vadă cu insul acela cu care se vede la Gambrinus, că e filat.

Altă legătură cu Partidul am socotit-o că o am prin Belu Silber și prin ce am lucrat cu el înainte de 23 August 1944.

Prima adeziune după 23 August 1944, am dat-o pe aceia pe care mi-o recomanda Pătrășcanu în care pomenea despre apariția legală a României Libere în ziua de 24 august 1944 dimineața.

Această adeziune am înaintat-o în vara lui 1945. De-atunci mi s-au mai cerut încă două adeziuni - ultima predându-o la sectorul Artă și Cultură pe Judiștea tov. Levanovici care era pe atunci responsabil cu Cadrele.

Din vara lui 1945 am aparținut organizației de bază scriitori, prin secretar atunci [illegible] pe Popescu Puțuri

3.I.50. [illegible signature]

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, fiind întrebat declar următoarele :

1.= Când, unde şi cu ce ocazie l-ai cunoscut pe BELLU SILBER ?

L-am cunoscut pe BELU SILBER, în casa CONSTANTE, în anul 1937, cu ocazia unei reuniuni la care mai erau HARRY BRAUNER, CONSTANTIN SILVESTRI, ANTON GOLOPENTIA şi fetele CONSTANTE.

2.= Până la data când l-ai cunoscut, ai mai auzit de numele lui ?

Da, am auzit.

3.= Unde şi când ?

Mi-au vorbit despre el HARRY BRAUNER şi GEO BOGZA.

4.= Ce ţi-a vorbit HARRY BRAUNER despre el?

Că este un om interesant care merită să fie cunoscut.

5.= In ce relaţii ai rămas cu el ?

Nici măcar de bună ziua.

6.= Unde te-ai mai văzut cu el până la 23 August.

Odată sau de două ori în casa ANDREESCU, la reuniuni, seara prin vara lui 1938.

Odată la casa Bertola Clody şi Laetilia - cred că era prin iarna lui 1938.

L-am mai întâlnit apoi când venea pela Dr.SABIN MANUILA şi la A.GOLOPENTIA, cu care era prieten de generaţie. Aceste întâlniri se întâmplau în Brezoianu la Statistică, de două ori,prin 1943 la biroul secretarei directorului general MANUILA.

Cu vre-o 6 luni înainte de 23 August 1944 am mers la el acasă, unde i-am spus că aş vrea să lucrez şi eu ceva pe linia de partid, să nu stau cu mâinile în sân.

In altă parte nu l-am mai întâlnit.

./.

7.= Ce ştii despre activitatea sa politică înainte de 23 August, adică până la data când ai luat legătură cu el?

Imi spuneau cei care îl ştiau mai bine (BETEA, RATI U) că e un om de stânga, un progresist. Fără ca eu să ştiu ce activitate duce el în acest sens.

8.= Cu ce s'a ocupat el în timpul războiului?

Stiu că era ceva la C.E.C., consilier sau ceva asemănător. Si avea relaţii cu cei dela Finanţe unde ştiu că se ducea mereu, des.

9.= Cum explici faptul că deşi evreu ocupa funcţiuni în regimul antonescian ?

Dacă ocupa într'adevăr o funcţiune în regimul Antonescian, atunci era posibil acest lucru fiindcă înţelegea să servească acestui regim.

10.= Ce legături ai avut cu el în timpul războiului până la 23 August 1944?

Cu 6 luni înainte de 23 Aug.1944 am avut cu el legături în care am executat lucrările pe linie de Partid, pe care le-am enumerat în declaraţia mea despre BELLU SILBER.

11.= Ce ştii despre raporturile dintre el şi PATRASCANU ?

Nu ştiam dacă se vizitau unul pe altul, dar când mi-a spus că va veni în Bucureşti pentru lovitura de Stat L.P. mi-am dat seama cât de strâns lucrau unul cu celălalt. Aceasta ştiam până la 23 August, noaptea când i-am văzut împreună în casa din Armenească No.14.=

Dela 23 August 1944 raporturile dintre ei doi erau foarte strânse. B.SILBER putea veni la PATRASCANU acasă sau la Minister de câte ori vroia. Sfătuiau, vorbeau împreună cu orele.

Acesta este tot ce ştiu despre raporturile între ei doi.

12.= Ce ştii dintre raporturile dintre SILBER şi MANUILA ?

Stiu că erau buni prieteni. Se vedeau adesea acasă şi în Institut. Se sfătuiau adeseori. Niciodată n'am luat parte la vre-o convorbirea de-a lor.

./.

13.= Ce ştii despre raporturile dintre SILBER şi GOLOPENTIA ?

In raporturile dintre ei, erau şi raporturi de prietenie, fiind aproape de aceiaşi vârstă. Aşa se explică cum BELLU SILBER l-a adus chiar în noaptea de 23 August în casa din Armenească unde se redacta primul număr al României Libere.

Socotesc raporturile dintre ei şi GOLOPENTIA mai strânse chiar decât între el şi MANUILA.

14.= Ce ştii dintre raporturile dintre SILBER şi BETEA ?

S'au cunoscut desigur în Institutul de Statistică, recomandaţi de GOLOPENTIA. Cum BETEA era un om căruia să-i placă mult băutura şi discuţiile interminabile a fost deajuns să se ducă odată la BELU acasă pentru ca pe urmă să rămână ataşaţi unul de celălalt.

15.= Ce ştii despre legăturile dintre el şi HARRY BRAUNER.

Nu ştiu de când şi cum s'au cunoscut. Dar ştiu că se apreciau reciproc mult şi se întâlneau adeseori. Intre alte afinităţi cred că şi faptul că le plăcea la amândoi să bea le măreau şi mai mult simpatia şi preţuirea unuia pentru celălalt. Se vizitau unul pe celălalt destul de frecvent.

De altfel grupul LENA CONSTANTE, HARRY BRAUNER, BELLU SILBER mai mult decât ceilalţi arătaţi mai sus (GOLOPENTIA, MANUILA,BETEA) erau aş putea spune în permanenţă împreună.

16.= Când ţi-a devenit BELLU SILBER legătură de Partid?

BELLU SILBER nu -lam avut niciodată legătură de Partid.

17.= pentru ce ai afirmat că B.SILBER ţi-a fost legătură de Partid ?

Am considerat că îmi este legăura de partid după lucrurile ce mi le-a dat să le fac şi pe care le-am socotit pe linia Partidului.

18.= Din moment ce nu-l ştiai ca fiind membru de partid,ce te făcea să consideri că sarcinile care ţi le dădea erau pornite dela un membru de partid.

Din felul lucrărilor ce mi le da să le duc la îndeplinire am socotit că el esunt pronite dela un membru de Partid.

19.= Ce te-a făcut să te duci să-i ceri să munceşti lui BELLU SILBER, din moment ce nu ştiai precis căeste un membru de Partid şi nici nu ţi-l recomandase nimeni ca atare.

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat declar următoarele:

1. Cînd, unde şi cu ce ocazie l-ai cunoscut pe Belu Silber.

1. L-am cunoscut pe Belu Silber, în Casa Constante, în anul 1937, cu ocazia unei reuniuni la care mai erau Harry Brauner, Constantin Silvestri, Anton Golopenţia şi fetele Constante.

2. Pînă la data cînd l-ai cunoscut, ai mai auzit de numele lui.

2. Da, am mai auzit

3. Unde şi cînd

3. Mi-au vorbit despre el Harry Brauner şi Geo Bogza.

4. Ce ţi-a vorbit Harry Brauner despre el

4. Că este un om interesant care merită să fie cunoscut. ~~Dea~~

5. In ce relaţii ai rămas cu el.

5. Nici măcar de bună ziua.

6. Unde te-ai mai văzut cu el pînă la 23 August.

6. Odată sau de două ori în casa Andreescu, ~~[illegible]~~ Rou-mâni, seara prin vara lui 1938

Odată la casa Bertola Clody și Laetitia - cred că era prin iarna lui 1938.

L-am mai întâlnit apoi când venea pe la dr Sabin Manuilă și la A. Golopenția, cu care era prieten de generație. Aceste întâlniri se întâmplau în Bragoreanu la Statistică, de două ori, prin 1943 în biroul secretarei directorului general Manuilă.

Cu vreo 6 luni înainte de 23 August 1944 am mers la el acasă, unde i-am spus că aș vrea să lucrez și eu ceva pe linie de partid, să nu stau cu mâinile în sân.

În altă parte nu l-am mai întâlnit.

7. Ce știi despre activitatea sa politică înainte de 23 August, adică până la data când ai luat legătura cu el.

7. Îmi spuneau cei care îl știau mai bine (Betea, Rațiu) că e un om de stânga, un progresist. Fără ca eu să știu ce activitate ducea el în acest sens.

8. Cu ce s'a ocupat el în timpul războiului

8. Știu că era ceva la CEC, consilier sau ceva asemănător. Și avea relații cu cei de la Frunte unde știu că se ducea mereu, des.

 ~~187~~

9. Cum explici faptul că deși evreu ocupa funcțiuni în regimul antonescian.

9. Dacă ocupa într'adevăr o funcțiune în regimul antonescian, atunci era posibil acest lucru fiindcă înțelegea să servească acestui regim.

10. Ce legături ai avut cu el în timpul războiului până la 23 Aug. 1944

10. Cu 6 luni înainte de 23 Aug. 1944 am avut cu el legături în care am executat lucrările pe linie de Partid, pe care le-am enumerat în declarația mea despre Bellu Silber.

11. Ce știi despre raporturile dintre el și Pătrășcanu

11. Nu știam dacă se vizitau unul pe altul, dar când mi-a spus B.S. că va veni în București să ia legătura de Secț. C.P. mi-am dat seama cât de strâns lucrau unul cu celălalt. Aceasta știam până la 23 august noaptea când i-am văzut îm-
~~Aceasta este tot ce știu~~
preună în casa din Armeneasca 14.

Dela 23 August 1944 raporturile dintre ei doi erau foarte strânse. B. Silber putea veni la Pătrășcanu acasă sau la minister de câteori voia. Se sfătuiau, vorbeau împreună cu orele.

Aceasta este tot ce știu despre raporturile între ei doi.-

12. Ce știi despre raporturile dintre Silber și Manuilă
12. Știu că erau buni prieteni. Se vedeau adesea acasă și în Institut. Se sfătuiau adeseori. Niciodată n'am luat parte la vreo convorbire de a lor.

13. Ce știi despre raporturile dintre Silber și Golopenția
13. În raporturile dintre ei, erau și raporturi de prietenie, fiind aproape de aceiași vârstă. Așa se explică cum Bella Silber l-a adus chiar în noaptea de 23 August în casa din Armenească unde se redacta primul număr al României libere.
Socotesc raporturile dintre el și Golopenția mai strânse chiar decât între el și Manuilă.

14. Ce știi despre raporturile dintre Silber și Betea.
14. S'au cunoscut singur în Institutul de Statistică, recomandat de Golopenția. Cum Betea era un om cinstit și-i plăcea mult băutura și discuțiile interminabile a fost dezgustat și se duceau odată la Ilda acasă pentru ca pe urmă să rămână atașați unul de celălalt.

15. Ce știi despre legăturile dintre el și Harry Brauner.
15. Nu știu de când și cum s'au cunoscut. Dar știu că se apreciau reciproc mult și se întâlneau adeseori. Între alte afinități cred că și faptul că le plăcea la amândoi să bea îi mărea și mai mult simpatia și prețuirea unuia pentru celălalt. Se vizitau unul pe celălalt destul de frecvent.

de altfel grupul Leon Constante, Harry Brauner, Bella Silber mai mult decît ceilalți artiști maiștri (Golopenția, Banuvila, Betea) erau aș putea spune în permanență împreună.

16. Cînd ți-a devenit Bella Silber legătură de partid.

16. Bella Silber nu l-am avut niciodată legătură de partid.

17. Pentru ce ai afirmat că B. Silber ți-a fost legătură de partid.

17. Am considerat că îmi este legătură de partid după lucrurile ce mi le-a dat să le fac și pe care le-am socotit pe linia Partidului.-

18. Din moment ce nu-l știai ca fiind membru de partid, ce te făcea să consideri că sarcinile care ți le dădea erau fornite de la un membru de partid

18. Din felul lucrărilor ce mi-le da să le duc la îndeplinire am socotit că ele sînt fornite de la un membru de Partid.

18. Ce te-a făcut să te duci să-i ceri să muncească lui Bella Silber, din moment ce nu-l știai precis că este membru de partid și nici nu ți-l recomandase nimeni ca atare.

19.

Ștefan Bogdan

3.11.50.–

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat declar următoarele:

1. Ce te-a făcut să ceri muncă dela Belu Silber din moment ce nu-l știai precis că este membru de Partid și nici nu erai prieten cu el.

1. Din discuțiile avute cu Rațiu prin lunile ianuarie-februarie în care îmi spunea că o să plece cu Betea într-o misiune la închisoarea din Caransebeș, unde se aflau deținuți politici, într-o camionetă pentru aprovizionarea cu din partea Patronajului a deținuților din închisoare, chestiune pe care mi-a arătat-o ca aranjată de Belu Silber pe deoparte și soții Manuilă pe de alta — acest fapt m-a făcut să consider că Belu Silber nu numai că este membru de Partid, dar un membru important și curajos și de-aceia m-am dus și i-am cerut lui de lucru.

2. Betea și Rațiu îl cunoșteau pe Belu Silber dinainte de a te duce dumneata să-i ceri de lucru.

2. Da, îl cunoșteau de mai înainte de a-i cere eu lucru, cu siguranță căci la Statistica, dela Oficiul de studii prin Golopenția. Nu le-au fost prezentați de mine și ~~[illegible]~~ lui Belu Silber.—

3. Unde l-ai căutat atunci când te-ai dus să-i ceri de lucru.

3. Întâia vizită la Belu Silber împreună cu Rațiu — acasă la Belu Silber în strada Dionisie Lupu, clădirea din curte — etaj.

4. Ce discuţie aţi avut în acea vizită?
4. Belu Silber vorbea mereu despre chestiuni importante care se vor întîmpla, care sînt în pregătire. Şi din felul cum vorbea el, i-am spus cu multă tragere de inimă că aş fi dispus să fac şi eu ceva, să ştie că am aşteptat la schimbările pe care le speram cu toţii, noi băieţii. El s-a arătat încîntat cînd înţelegîndu-mă în ce ramură, în ce fel îi pot fi util, s-a bucurat şi-a spus cum aşa ceva să avem de lucru, „să te ţii bine!" Raţiu a sărit şi el în vorbă să spue că fiind cu domiciliu la tipografie e foarte aproape de mine, mai tot timpul şi putem face lucruri frumoase împreună, de care B. Silber s-a arătat foarte mulţumit.

5. Care a fost prima sarcină primită dela Belu Silber.
5. M-a rugat să-i tipăresc cîteva zeci de coale format petiţie, cu en-tête-ul Ministerul Justiţiei, Cabinetul ministrului. Pe care le-am executat prin Ernest Grauenstein, în tipografia lui proprie. El mi le-a adus şi eu le-am predat lui Belu Silber.

6. Care a fost a doua sarcină.
6. A fost aceea de a mă duce la Eugen Balan, la Monitorul Oficial, era director general al acestei întreprinderi atunci şi să copiez ce îmi va da el. A fost o ştampilă tot cu Ministerul Justiţiei

mi-a întins hârtia pe care era pusă ștampila zicându-mi: «Nu știu, n'am văzut!» Am copiat cu creionul pe foiță și i-am dus și acest lucru lui Bellu Silber.

7. Care a fost a treia sarcină —

7. Mi-a cerut o anumită literă, de anumite mărimi, de diferite feluri, pe care mi le-a dat notate pe o hârtiuță: ca atâtea i și modelul, atâtea a și modelul, și mai departe și litera trebuia scoasă dela Imprimeria Națională. I-am spus întâi să-mi dea răgaz să mă interesez, să văd posibilitățile. Astfel am discutat cu Gheorghe Lazăr care era pe atunci șeful zețăriei și a spus că se bucură să ajute și el scopului pentru care bănuia că lucrez.

Gheorghe Lazăr, apoi, după listele care i le dam, îmi aducea litera de plumb în pachețele, în buzunar. S'a întâmplat lucrul acesta de 2 sau chiar de 3 ori. Il așteptam să vină cu tramvaiul 12 dinspre Șerban Vodă, în stația la Calul Bălan — seara la 10. A doua zi de dimineață 7-7½-8 i le duceam pachetele lui Bellu Silber acasă.

8. De câte ori te-ai întâlnit cu Bellu Silber după 23 August.

În afară de noaptea de 23 August și apoi cam la o săptămână, într'o seară ca să-mi amintească că vom scoate o ediție specială — apoi l-am

căutat către toamnă la Institutul de conjunctură pe care să-l reorganiza – în strada Polonă, dar fără să-l găsesc.

În aceeași toamnă, mai târziu către seară l-am auzit ținând o lecție la Universitatea liberă, care funcționa în ultimul etaj al aripei în care ~~funcționa~~ era atunci teologia și dreptul. După lecție m'a întrebat cum este – deci e clar, limpede; era grăbit și apoi l-au asaltat alții cu întrebări.

În iarna lui 46 – l-am mai căutat pe la Institutul de conjunctură, într'o dimineață părea foarte grăbit și ocupat, pe plan avea catedra de economie politică la Facultatea de filosofie.

? L-am mai căutat la telefon, dar fără să-l găsesc. Era numai vitoarea lui soție.

? Spre primăvară într'o dimineață am mai trecut într'o noapte scurtă, îmi amintesc că m'a primit numai în hall, fiindcă ~~[illegible]~~ soția lui nu se sculase încă.

Într'o scurtă întâlnire în cabinetul secretarei lui Lebin Manuila, la Statistică în Bregoranu, după câteva luni dela precedenta întâlnire, l-am găsit pe Belu Silber așteptând să intre la Manuila.

Mi-am luat inima în dinți și l-am spus dacă ar putea să-i vorbească lui Pătrășcanu despre mine pentru o numire într'un post de consilier cultural sau atașat de presă, căci văd că se fac mari mișcări în diplomație. La care

mi-a spus: «Sigur că da, fără discuție, vorbesc neapărat!»

E adevărat că i-a vorbit chiar în seara aceea, că s-a dus la masă la Pătrășcanu, fiindcă chiar a doua zi am primit telefonul lui Pătrășcanu cu întrebarea: «unde vrei?»

De ultima întâlnire avută cu el, îmi amintesc că ea s-a petrecut în toamna lui 1947; era îmbrăcat în pardesiu și cu pălărie. Întâlnirea a avut loc cam vis-a-vis în dreptul casei lui pe Dionisie, am dat să trec strada spre el și a venit spre mine, continuând drumul lui întors pe trotuarul către Batiște.

Mi-a spus că nu mai e obișnuit să-i iasă cineva în cale, că dimpotrivă mulți îl ocolesc. Mi-a spus că e în lichidare și cu Institutul de conjunctură pe care vrea să-l treacă la Statistică. Când l-am întrebat ce i se impută, mi-a spus că e și el uluit, întreabă și el și nu i se spune nimic. Pe cine întreabă - căutând să vadă cine "îl lucrează" nu i se dă nici un nume, că ar vrea să se confrunte cu cei care "îl mănâncă"!

Ne-am despărțit pomenindu-mi problema Camilei, și trăgând concluzia că «O să mă descurc eu»

Era foarte bucuros că nu l-am evitat.

9. Cu discuţii cu caracter politic ai avut cu el.

Ştefan Borșcu

4.II.50.—

Îmi amintesc că l-am întâlnit pe Bellu Silber cam prin anul 1937-~~1938~~, prima dată în casa bătrânilor Constante de pe str. Sibleanu. Eu eram acolo ca din partea celei mai mici fete a lui Constante – Viorica, pe care o iubeam atunci (azi ea este soția academicianului Profesor Grigore Moisil)

Mai erau, după cum îmi amintesc, atunci și Anton Golopenția, Constantin Silvestri compozitor și dirijor, Harry Brauner și gazdele.

L-am mai întâlnit apoi în Remus 15 – la Ioana Andreescu, colega mea de facultate, pe care o cunosc de prin 1932 – de când am devenit student. Veneau pe la această casă destul de des Lena Constante cu Harry Brauner, cu Bellu Silber, cu Sigfried pictorul, cu Boris Caragea sculptorul – veneau acolo, fiindcă Radu Andreescu gazda, avea vinuri bogate excelente și "știa să primească", cum se spune. Mai deoparte, că nu prea îmi plăceau chefurile, eram și eu cu Ioana prietena mea și cu Leonida Truncu – mort pe front azi și Geo Bogza. Altă dată l-am mai întâlnit cred, în casa Bertola la Clody Bertola unde era rar o petrecere cu fetele Constante și Harry Brauner.

Altă dată, au venit să mă caute pe acasă Bellu Silber cu Geo Bogza și negăsindu-mă mi-au lăsat fotografiile lor ca să știu cine m-a căutat.

Odată am fost la el acasă ca să-mi citească din poetul Rilke, de care era entuziasmat pt. muzicalitatea lui.

L-am mai întâlnit apoi ~~[illegible]~~ la Institutul lui dr. Sabin Manuilă și înainte și după 23 August 44.

L-am considerat un om capabil în generalitatea lui

și în general extrem de inteligent. Știu că el avea un institut de conjunctură economică unde s-a format printre alții Petre Năvodaru (azi consilier la Planificare)

După 23 August 44 el a reînființat acest Institut de conjunctură și a cerut lui Sabin Manuilă oameni din Institutul Central de Statistică. Astfel știu că a lucrat acolo Dora Theodorescu, dr Biro, au lucrat mi se pare Niculae Betea și chiar Rațiu până a nu fi luat de Levente la Controlul Economic

La acest Institut de conjunctură l-am găsit și eu odată sau de 2 ori prin 45-46, când devenise și profesor universitar. Am fost odată la cursurile Universității Libere unde făcea lecții. Ca profesor universitar nu l-am ascultat niciodată.

când? Ultima dată când l-am văzut a fost pe stradă, anume cam prin dreptul domiciliului său pe Dionisie și-am mers spre Batiștei. Era toamnă, fiindcă îmi amintesc că purta pălărie și pardesiu, de la de-atunci doi ani, din toamna care a trecut.

Când l-am întrebat ce e cu el, mi-a spus că și el umblă să afle. Că și cu Institutul de Conjunctură e în lichidare și vrea să treacă unele lucruri la Statistică. Că pe unde se interesează ce i se impută nu i se dă nici un răspuns precis. Că vrea să-și afle pe cei care "îl lucrează" și să se confrunte cu ei dar nimeni nu-i spune nici un nume.

I-am mai întâlnit de atunci soția, pe Nuța Silber, la Editura de Stat, unde mă duceam că aveam un manuscris spre publicare, dar n-am întrebat-o nimic despre soț, dealtfel după

umbră se vedea că nu este dispusă să stea mai mult de vorbă.

x

Perioada în care am avut o mai deasă întâlnire cu Bellu Silber a fost acea cu 6-8 luni înainte de 23 August. La el mai întâlneam pe I. Dancea, decanul Facultății de Drept, deputat și fost în comitetul P.N.P. înainte, veneau Simion Stoilov, Rațiu, Betea, știu că, am plecat odată împreună cu Dancea dela Silber și Dancea își arăta admirația ot. inteligența lui și ot. lipsa mea de frică în a face unele acțiuni legale ot. Partid.

În acea vreme nu aveam legătură cu Partidul prin nimeni și i-am declarat lui Bellu Silber că nu vreau să stau cu mâinile în sân, mai ales când el îmi spunea de faptele altora: la universitate au semnat o protestație împotriva războiului dus în U.R.S.S. de către România și i-au înaintat lui Antonescu.

Silber mi-a spus că o să-mi dea el de lucru.

Așa s-a întâmplat. Și am lucrat următoarele lucruri care mi le-a cerut:

1. I-am dat tipărite câteva zeci de hârtie cu en-tête-ul Ministerul Justiției, Cabinetul Ministrului. Acestea le-am lucrat cu Ernst Braunstein din tipografia din Latina 8 - care le-a tipărit într-o tipografie proprie și mi le-a adus, eu înmânându-le lui Silber

2. Mi-a spus apoi să mă duc într-o anumită oră şi zi la Eugen Balan, directorul Monitorului Oficial în acea vreme şi să copiez o ştampilă. M'am dus, Eugen Balan mi-a întins o hârtie spunându-mi "nu ştiu n'am văzut". Am copiat pe foiţă ştampila – era tot cu Ministerul Justiţiei – şi a 2-a zi dimineaţă, 7 sau 8, cum la aceste ore veneam la el, i-am adus şi ştampila copiată.

3. Altă dată, mi-a cerut să-i aduc o anumită literă de plumb, de tipografie. Mi-a dat o schemă pe care scria felul literii şi de câte ori acea literă. Acest lucru s'a întâmplat în vreo 2-3 rânduri: Dânsul cerea şi eu îi aduceam. Litera o scoteam de la Imprimeria Naţională, depe Şerban Vodă, 130 cu ajutorul lui Gheorghe Lazăr, azi responsabilul unităţii Imprimeriei Naţionale. Litera, mi-am dat seama după cantitate şi caractere, erau compoziţia buletinului militar.

4. Mi-a vorbit apoi că o să-mi dea un manuscris care trebuia tipărit în mai multe exemplare. Am primit manuscrisul, e vorba de broşura <u>Armata Roşie vine</u>.

Cu Gavril Marcuson care era la muncă la tipografia din Latrică, ne-am aranjat cu multă precauţiune cum să tipărim broşura.

Am mers la tipografia Ţăranu de pe [illegible]-

tuza la Alfred Rainer, azi director adjunct al Centrale Industriale a Artelor Grafice și am aranjat ca broșura să o culeagă Segál User noaptea. I-am dat o corectură lui Bella Siller, alta am făcut-o Gavril Marcuson azi la secția documentare C.C. P.M.R. și am dat bun de tipar, am imprimat-o tot cu Segal User. Lucram ... într'o seară cu o mașină a unui prieten al lui Bela – dela finanțe de atunci, un bărbat înalt, frumos, al cărui nume nu mi-l amintesc: (Floreșcu, Froescu, ceva parcă mai mult cu – Triescu în coadă) – am ieșit și de după ușă la tipografie, cum mă înțelesesem cu Rainer am găsit o valiză mare, în care era broșura Armata Roșie învinge pe care am transportat-o în str. Armenească 14, apartamentul lui Harant Tororian, aveam să aflu mai târziu, în noaptea 23 August 1944.—

5. Alt lucru ce mi l-a mai cerut să-l fac înainte de 23 August 44 S.S. – este că m'a întrebat dacă pot să-i recomand pe cineva care să fie tehnica lui Pătrășcanu, care va veni la București fugind din domiciliu forțat. I-am pomenit de Lena Constante și mi-a spus că n'ar fi cea mai indicată; când i-am spus de soția mea mi-a zis că să încercăm... Astfel cu 2-3 luni, în fața lui 23 August 1944 —

Am adus pe soția mea din dispensare cu Statistica la Vârșu Vlașca, și am pus-o în legătură cu Belle Silber, ce mai știu în legătură cu aceasta e că soția mea s-a dat drept proprietara unei case de pe Șoseaua Dacia a Armandei Hurmuzescu și Pătrășcanu putut în casă — ea făcea toate drumurile prin oraș, pentru mâncare și pentru alte lucruri — mi-a spus apoi soția mea

6. Cu câtva timp în fața lui 23 August, cu vreo 1-2 săptămâni mi-a spus Bădă să mă pregătesc să tipăresc cu orice preț, era f. important în tipografie și să mă gândesc la oamenii siguri.

Am pus atunci în concediu pe o serie întreagă, pe sub-ident și din lucrători. Totdeodată m-am gândit cu cine aș putea lucra în siguranță. L-am comunicat că sînt pregătit și aștept.

7. În seara zilei de 23 aug. 44 vine mașina cu aceleași ... al lui Sala Finanțe și merg cu el și cu Rațiu să adunăm oamenii siguri cât ce vom avea de tipărit. Merg și îl aduc pe Rubin Grassiany, azi șef personal Ministerul Comerțului și pe Pockler, linotypist, azi inspector la Alimentara.

Era o zi deosebită frumoasă la tipografie sosește în aceeași seară și soția care îmi spune să ascultăm la radio știri importante.

După miezul nopții, după știrea întorsăturii noastre politice, am intrat în legătură cu casa din Americană 14, prin telefon

Către ora 2-3 noaptea m'am dus acolo – era foarte aproape, ferindu-mă de cartușele trase de nemți care se retrăgeau dintr'o casă de pe Spătarului, împreună cu Ozias Finkelstein, azi legător la atelierele C.C.P.M.R. de pe Radu-Vodă care locuia cu mine la tipografie — și în casa din Americană am întâlnit pt. prima oară pe Pătrășcanu care mai era cu B. Silber, Mihail Sebastian, H. Torosian, A. Golopenția și tânărul cu fonograful Carmin. Mi s'a dat manuscrisul pt. primul nr. din România liberă, cu legile de amnistie etc. etc. — numai tras în câteva mii de exemplare.

Cu Saul Haranson am aranjat să ascultăm la radio știri și să putem face ca gazeta să apară zilnic. Așa am și făcut, apărând la o tipografie apoi la rotativă în câteva zeci de mii de exemplare. Gazete era difuzată de tineri din U.P. Gazeta a continuat să apară până am scos și ediția specială cu plecarea la Moscova a delegației pt. Armistițiu, pe urmă România liberă a mers să fie tipărită în Sărindar unde apare și azi.—

La tipografia din Cathă am cunoscut pt. întâia dată pe Gh. Gheorghiu Dej și pe P. Constantinescu Iași.

După câteva zile dela apariția regulată, din redacție mai făceau parte – lucrând adăpostiți de bombardamentul german: Ion Călugăru, Traian Șelmaru, Al. Graur, Grigore Preoteasa, Petre Năvodaru.–

Am mai tipărit atunci o serie de manifeste și afișe pt. Uniunea Patrioților, iar [illegible] a venit la tipografie pt. aceasta Mihail Ungheanu.

De tot ce am întreprins în tipografie în perioada lui 23 August n'am comunicat nimănui din institut. Aprobarea pt. tot ce tipăream mi s'a dat ulterior pe o adresă cu un referat al lui Pătrășcanu.–

x

După 23 August 1944 îi mai dădeam câteodată telefon lui Bellu Zilber, nu mai odată am spus o dorință de-a mea: că dacă ar putea să-i spună lui Pătrășcanu dacă poate să-mi facă recomandație locului în drept pt. a fi numit atașat de presă sau consilier cultural pe undeva. Chiar a doua zi de dimineață primesc un telefon dela Pătrășcanu cu această întrebare: «Unde vrei?» Surprins m'am desmeticit că B. Zilber chiar îi vorbise de seara la masă. I-am răspuns că: «Unde e

posibil, dar de preferinţă o ţară anglo-saxonă (la să învăţ şi o limbă străină pe care nu o cunosc, căci franţuzeşte mai înţeleg. — A zis bine. —

Tot ce a putut să-mi obţină a fost ca la înapoierea dela Conferinţa de Pace dela Paris mi-a spus că a aranjat cu Rebeyrol - directorul Institutului francez din Bucureşti în acea vreme şi că a vorbit şi la Ministerul Educaţiei Naţionale pentru o bursă de studii. Rebeyrol, întors în ţară dela Paris îmi face într'adevăr cunoscut prin'tr' un certificat că sunt bursier al Statului francez.

Acest lucru l-a aranjat la Paris Pătraşcanu nu numai pentru mine, ci şi pentru Raţiu, C.G. Pavel şi N. Betea, la Paris fiind şi Golopenţia şi el dorind ca noi să facem acolo studii în legătură cu statistica.

Pentru viza de ieşire din ţară l-am întrebat şi pe Miron Constantinescu cum o pot obţine. El atunci mi-a spus că «ce le am să învăţ la Paris ??» şi că acolo mă [illegible]!» lucru pe care l-am ascultat

Acum vreo 2-3 luni am avut legătură cu el, fiindcă îi tipăream o carte şi mă îngrijeam eu de grafica ei. Miron Constantinescu m'a primit la el la [illegible], am discutat cartea, am discutat unele hărţi comandate demult de institut şi - de faţă fiind şi [illegible]-Bălăceanu am vorbit despre oamenii din institut, de Golopenţia că a trebuit să-şi dea demisia, fiindcă într'un post de atâta răspundere ca în statistică trebuie un om de partid. Venind vorba şi despre alţi băieţi

mi-a spus de Betea că era agent al Intelligence Service, că Bela Siller era agentul lui Eugen Cristescu, pe urmă am trecut la actualii responsabili ai Institutului am vorbit despre Mircea Bogzi de care vorbea foarte frumos, spunându-mi că-i pare bine că omul s-a putut reabilita și să-l vadă liniștit de treabă.

Când a mai fost să-și amintească și de Gh. Pavel; mi-a spus: «L-am chemat de câteva ori să stau cu el de vorbă. A avut de fiecare dată o atitudine anarhică, nu puteai discuta cu el. Bine că n-ai plecat cu ei atunci, că ai fi intrat într-un proces de spionaj!?...» Nu l-am mai întrebat nimic, dar Miron desigur că avea dreptate. Atâtea am învățat din acea vorbire cu Miron Constantinescu! În gând atunci i-am mulțumit pentru când mi-a strigat: «Ce-ai să cauți acolo? Ce-ai să înveți acolo?!»

Doi prieteni cu apucături asemănătoare. Le le zicea eu apucături și dexterități. Aceștia înconjurau de aproape pe Pătrășcanu. Mă gîndesc la Herant Toroman și la Bellu Silber.

Amîndoi aveau bani și se pare că mulți. Așa se explică cum Herant putea trage niște chefuri despre care femeile de serviciu vorbească ca despre basme sau nebunii.

Cu ce cîștiga omul bani? Herant Toroman: cu avocatura. Un cuvînt elastic și necurat. Necurat cînd Herant trăia pe picior mare cum se spune și — și cu femei, nevestele altora, ale prietenilor chiar, fără ca ei măcar să bănuiască. Nu e asta escrocherie? O escrocherie sentimentală înseamnă ca atît mai ușor escrocherie ordinară obișnuită. Banii mulți cum se adună? Cinstit știu că niciodată nu.

Bani avea și Bellu Silber, fiindcă știu că fuma numai țigări comandă specială, umbla cu cutia de-o sută în mînă și aprindea țigare de la țigare. De unde avea bani, știu că era casier și pela CEC, știu că era toată ziua pe la finanțe, la cine?, de ce?

Dolari n-au fi avut nimeni din ei? Sau așa ziși cocoșei? Cred că amîndoi aveau berechet din toate, altminteri cu ce de unda

să poți avea garsonierele pe care le aveau și Bela Silber și Harant Torosian. Cu bufeturile pline cu sticlărie de băuturi transportate, ceai, cafea, vinuri. Masă în oraș, petreceri, femei, îngrijitoare acasă. Mare de întreținut totuși și totuși mașini la scară. Mi-am pus întrebările astea fiindcă eu știu muncind dela 17 ani — dând meditații, fiind bibliotecar, gazetar și multe altele. Câștigam într-un rând prin 1937-1938 vreo 15.000 lei — lui se părea enorm, și munceam fără răgaz. Dimineața profesor suplinitor, după-masă bibliotecar, seara (până la 24,1) gazetar și ce cheltuiam — mă costa 5.000 lei chiria — puteam să trăiesc pe picior mare și eu. Dar, Torosian și Silber nu i-am văzut niciodată obosiți de muncă — sau dacă i-am văzut și-așa mai adeseori îi știu zi-se spună despre ei că erau obosiți de chefuri

Bella Silber cred că avea un defect important acela de a călări peste cal, adică — vreau să înțeleg asta în sensul de a nu ști să asculte, a lucra anarhic, dezordonat, de unul singur — fără control personal și fără să poată suporta control din afară.

În asemenea fel construit el va greși fără să recunoască și cu atât mai mult va greși când va lucra și în numele altora.

Lipsit de busolă, ușor va fi îndemnat să se îmbete spre acele lumini mari dar tulburi ale

burgheziei, ispititoare dar otrăvitoare. Banii ușor câștigați, fără judecată sunt cheltuiți. Asta aduce desordinea, lipsa de posibilitate a te conduce disciplinat, ca lucrând astfel, orizontul tău de bun să nu-l risipești singur, egoist, ci el să se răsfrângă asupra celor mulți care nu știu să muncească decât cinstit și care numai așteaptă ridicarea nivelului lor, din toate punctele de vedere.

Bella Silber — din cite îl știu și am pomenit aci nu putea să dea cu exemplul lui de desordonat, de obișnuit cu un trai bun din bani mulți și ușor câștigați probabil — nu putea să fie un exemplu pozitiv, constructiv.

Însăși felul lui de a fi — îl îndemna spre nesupunere spre superiorul "ce știți voi", care să-l ducă la îngâmfare de sine la neprimirea niciunei critici din afară când autocritica era complet neglijată, nefolosită.

Fără busola criticei și autocriticei, astfel cred că B. Silber a alunecat spre fapte care să-i fie dăunătoare nu numai lui, dar și celor alături de care se considera încadrat.

3.11.50. nesemnat [signature]

Pe Pătrășcanu l-am văzut prima dată în viață, în noaptea de 28 August 1944, în casa din Armeneasca 14.

Apoi, a doua zi a venit la tipografie când m'a întrebat cum o să apărem? cu ce o să facem gazeta? La care i-am răspuns că e bine să apărem zilnic, chiar dacă ar fi numai în 2 pagini. I-am spus că vom culege telegrame și radio cu ajutorul lui Gavril Marinescu și vom umple paginile. Nu trebue să lăsăm Capitala fără gazetă, fiindcă într'adevăr în primele zile după 23 August 44, cât a durat bombardamentul german, cred că România liberă a fost singura gazetă care apărea în București.

Cred că a mai fost încă odată la tipografie într'o dimineață. Apoi prin'tr'un telefon din partea lui Bella Iller am fost întrebat dacă nu vreau să-i viu lui Pătrășcanu director de cabinet la Justiție. La care i-am spus că-i mulțumesc că s'a gândit la mine, dar că pentru treaba asta i-ar trebui un bărbat mai tânăr, mai dinamic, să se afle în treabă între oameni și petiții, mie nu mi-ar aduce nici o satisfacție această meserie.

[redacted]

tot în Parfumului, 25, au venit 2-3 zile la rând Herta Pătrășcanu și cu Alexandru Brătășanu să lucreze machete de decoruri și de costume. Când știam că ei sunt la noi, îi lăsam în pace și abia dacă îi salutam, înțelegeam să-i las să lucreze. Seara venea Lucrețiu Pătrășcanu și îi lua, dar îi aștepta în mașină până veneau, nu intra în casă.

Ceva mai târziu, după întoarcerea de la Moscova, unde fusese pt. semnarea Armistițiului cu U.R.S.S. mi-a cerut, dacă am – prin soția mea – cineva care să-i bată la mașină acasă și eventual pentru alte lucrări de secretariat. I l-am recomandat și l-am și trimis pe Gavril Marcusson, care înainte de a trece la C.C., luni de zile a fost în casa Pătrășcanu ziua întreagă. Bătea la mașină și apoi îngrijea tiparul și supraveghea lucrarea în tipografie, notând și corecturile. Gavril Marcusson era nelipsit din casa Pătrășcanu, el poate spune de câte ori m'a văzut pe mine pe-acolo.

N'am luat niciodată masa cu ei, nici în altă parte și nici la ei acasă, în Vasile Lascăr 100.-

Cât a fost Gavril la el, deci am trecut, fără să mă desbrac, de 2 ori – Gavril a asistat la aceste întâlniri, fiind de față. Ce am discutat atunci era exact de valoarea lui ce mai faceți? Mulțumesc bine!

Când i-a apărut volumul Un sfert de veac de frământări politice în România, a 3-a din cele patru ce-a tipărit, m-a rugat prin soția mea să scriu ceva despre ea. Am scris, cu destulă obiectivitate, de altfel mai mult o prezentare, de cât o recenzie critică și i-am dat lui să o dea la Veacul nou unde de-altfel a și apărut.—

La a patra carte Tendințe și curente în filosofia românească m-a chemat la el și mi-a spus că ar vrea să-i văd și eu odată materialul. Cartea era deja culeasă, dar nu era paginată. I-am citit-o repede și toată. Dimineața i-am dus-o acasă cu unele observațiuni mai mărunte, notate pe șpaltele tipografice și cu altele, mai mari, pe care i le-am spus verbal și anume: că foarte multe lucruri sînt privite prea sumar, alte lucruri sînt bagatelizate și fără să fie deloc epuizată problema. Nu a zis nu, dar era grăbit să apară. Mă asculta, dar nu a făcut nici o modificare, nici o adăugire din cele pe care i le sugeram. «Las la altă ediție!» și făcea numai mici modificări de nume, de termene.

Cartea a intrat în tipografie și așa cum i-a supravegheat Gavril Marinson primele 3 cărți, dintre care pentru a 3-a (Un veac de frământări) a muncit enorm, socotind aparatul de la sfîrșit, tot așa, dar mai puțin, am muncit și eu, stînd în tipografie la Socec și dînd bun de tipar, coală după coală. Când lucrarea a fost gata i-am dus exemplare, [illegible] i s-au trimis exemplare de către editor - Monte-

oceanu și ~~[illegible]~~ mi-a trimis un exem-
plar cu dedicație în care îmi și mulțumea că i-am
dat o mână de ajutor. Despre această carte am
ținut o conferință la posturile noastre de Radio.–

Către Emanuel Rapeanu care și devenise director
de cabinet la Justiție, pe locul pe care mi-l oferise
mie, Pătrășcanu a avut odată o vorbă care m-a
încântat mai mult decât orice: « Ce fel
de om e Fănică ăsta?! Vin la mine cine vrei și
cine nu vrei și-mi cer câte în lună și în soare, ăsta
nu vine niciodată! »

Asta o spunea poate și în comparație cu alții
care toată ziua bună ziua erau la minister, ca să
nu mai vorbim de duetul Lena Constante și Harry
Brauner care erau nelipsiți acolo. Aceasta o pot afirma
șoferul și femeia de serviciu ai Pătrășcanilor, că
până și ei se plictisiseră de aceste anexe. Pe
la minister aproape zilnic nelipsit era Beton,
mai puțin Rațiu. Dar despre vizitele acestora și
despre petițiile lor directorul de cabinet Emanuel
Rapeanu ar putea să dea un tablou exact de cât
nu m-a văzut pe mine ministrul și ministerul
Jiței de cât i-a văzut pe alții.

Pentru o perioadă de timp prin 46-47 când eram
la Radio, țineam din partea Radio-Jurnalului legătura
cu departamentul Justiției. Informațiile mărunte
mi le da prin telefon Ioana Ștefănescu, șeful de presă;
alteori Rahoveanu. În calitate de ziarist, având legă-

tui cu acest departament, am luat parte la vreo 3 ședințe de presă împreună cu toți colegii de la celelalte ziare. Ședeam la masă în Biblioteca Ministerului și ne dicta având alături de el pe consilierul David. La plecare pleacam la fel ca toți ceilalți fără nici o mențiune deosebită, un salut ori o strângere de mână specială.

Odată m'am dus să-i iau un interview tot pt. Radio. Mi l-a dictat stând în picioare, m'a trecut apoi la o dactilografă și i-am adus ce dictase, ca să recitească.

Pentru un alt interview, i-a pus întrebările Radio-jurnalul și el a răspuns. In fața microfonului a venit personal. Eu îi puneam întrebările și el răspundea

Când și-a dat ultimele probe de examen pt. catedra de economie politică la Facultatea de Drept, Radio jurnalul m'a trimis tot pe mine. După examen, m'am îndreptat pe urmele profesorilor și ale candidatului la profesorat ca să vedem cum a reușit, trebuia să anunț telefonic rezultatul la radio. In ușa cancelariei ieși Pătrășcanu care de bucuria reușitei m'a luat în brațe, și chiar din incinta facultății am dat telefon la Radio despre reușita la examen a prof. univ. L. Pătrășcanu.

x

La Snagov d-l Pătrășcanu avea o vilă pe care

i-a închiriat-o lui Pătrășcanu - înainte ca el să-și fi făcut vila lui tot la Snagov.

În vila de la Snagov a lui Manuila, închiriată lui Pătrășcanu, de câte ori ei erau plecați în alte părți cu [illegible], bineînțeles prieteni de casă Lena Constante și Harry Brauner, ne duceam noi și ședeam de Sâmbătă după amiaza până Duminică seara. Eram cu cu soția și Emanuel Rușenian - directorul de Cabinet cu Tonia Andreescu-Rușenian soția lui și prietena mea foarte veche despre care pomenesc și în povestirea despre Belu Silber.

Când și-a terminat de construit villa sa personală, tot la Snagov, ne-a invitat pentru prima dată și pe noi fiind și ei prezenți. Ni s-a dat o gustare, iar L. Pătrășcanu X s-a întreținut tot timpul, plimbându-se apoi numai cu el, prin curte - cu Zebedei Barbu, venit pt. scurt timp în țară.

Trebue să mai amintesc că pentru o singură Duminică, adică venit de Sâmbătă și plecând Duminică seara, am avut acces să stăm odată și în vila cea nouă. Am venit la fel, Emanuel Rușenian cu soția și subsemnatul cu soția. Ei erau plecați cu mașina în altă parte.

O altă întâlnire cu Pătrășcanu a fost la un concert Yehudi Menuhin sau unul cu Alfred Cortot la Aro. Iarăși un zâmbet, o strângere de mână și un ce mai faci? care nu prea așteaptă răspuns.

De încă două ori l-am mai văzut pe Pătrășcanu ca să zic așa oficial și doar văzut – anume, trimis din partea Radio-jurnalului: la plecarea și la sosirea dela Conferința de Pace dela Paris.

Dela Paris Pătrășcanu mi-a cumpărat 3 volume de André Malraux, iar [illegible] o Istorie a Muzicii.

Dela sosirea dela Paris nu l-am mai văzut pe Pătrășcanu.

Prin mama soției care acum aproape un an de zile a primit accesul la ei pentru o după amiază, la Snagov – unde stătea m'a rugat să-i procur dacă găsesc Memoriile lui Casanova, pe care le-am găsit la un anticar pe 500 lei și i le-am dus doamnei Schwammen – soacra lui L. Pătrășcanu acasă.

Când am mai trecut odată pe la bătrâna acum vreo 6 luni, cu prilejul că avea de vânzare niște plăci de patefon, mi-a spus că i-a putut trimite demult cărțile print'un agent care a trecut tocmai pela dânsa ca s'o întrebe dacă are ceva pentru Pătrășcanu.—

Am stat mai mult de vorbă și mai mult timp împreună cu Pătrășcanu, în împrejurarea următoare:

Am plecat dimineața cu un automotor special dela București și am mers până la Buzău, de aici la Nehoiași, dela Nehoiași cu decovilul până la Gura Teghii și înapoi cu acest program.

Mai întâi, făceau parte din cei care întregeau cu soții Pătrășcanu următorii: Gheorghe Vasilichi, Harry Brauner, procurorul Grigorescu, un avocat și alte 2-3 persoane.

La Buzău s'a făcut o recepție la Tribunal. A fost salutat de președinte la care a răspuns ministrul, o întârziere de 1 ceas - 1½.

La Nehoiași întâmpinați de localnici, în frunte cu organizația de Partid, cu cuvânt de bun sosit și tradiționala pâine și sare.

~~Se ia masa la Centrul forestier~~

Am mers apoi cu decovilul până la Gura Teghii după ce am făcut o scurtă oprire la Varlaam, unde era castelul Marcanilor, exploatatorii tuturor moșnenilor din nordul județului Buzău.

La Gura Teghii, masă cu vorbe la profesorul Pamfile Georgian unde au rămas chiar și dormit soții Pătrășcanu și alți câțiva. Ceilalți s'au răspândit să doarmă la gazde prin sat. Am dormit la un țăran cu procurorul Grigorescu într'un pat.

Am putut sta de vorbă cu Pătrășcanu în răstimpul de cât a trecut dela coborârea dela locul de sosire al decovilului în satul Gurei Teghii și masa de seară ce părea la profesorul Pamfile Georgian, în timpul ce

din cauza frigului serii și înainte de masă, oamenii se tratau cu țuică fiartă.

Ce am vorbit cu Pătrășcanu atunci a fost despre cursurile ce le va ține la Facultate și despre faptul dacă are cărțile necesare pentru lectură. I-am spus că eu am tratatul de Economie Politică al lui Lapidus și Ostrovitianov, mi-a spus că îl are și că e unul mai bun al lui Segall. Câte prelegeri o să facă pe săptămână. Ore de seminar, câte pe săptămână și cu ce ani? Și l-am întrebat dacă își privește lucrul acesta - de a fi profesor universitar - ca pe ceva foarte interesant și foarte serios. La care mi-a răspuns că va înțelege să dedice cel mai mult timp acestei cariere, fiindcă își dă seama că clădește în suflete, în sufletele tinere, un lucru nou și bun - învățătura. Ceea ce îi face o deosebită plăcere este că se simte ascultat și asta îi dă o plăcută stare, un imbold de creație.

Cu soția lui am discutat tot atunci posibilitatea turnării unui film cu subiect în jurul procesului de sute de ani al moșnenilor din nordul Buzăului cu boierul Maican și cu Mărcănesele, fiicele sale moștenitoare. Și mi-a propus să scriu un scenariu cu acest subiect. Lucru pe care de altfel l-am și executat: o nuvelă și un scenariu de film, corespunzător totodată cu rezumatul pe capitole al unui roman cu aceeași temă. Când am predat nuvela, am trimis-o prin soția mea, după ce a citit-o, soția lui Pătrășcanu a venit ca să stăm de vorbă despre subiect și tratare. Mi-a spus că e realist, frumos scris, dar titlul din «Măicănesele» trebuie să-l schimbe; a intervenit Pătrășcanu, spunând că moștenitoarele nu pot da în judecată și râzând a adăugat că «nu pot sta așa»

Totuşi mi-a argumentat apoi serios, astfel că am schimbat titlul în <u>Vorcănaşele</u> (nuvela a apărut în <u>Contemporanul</u>, iar scenariul a fost depus prin Herta Pătrăşcanu la Natalia Mustață-Scutie la oficiul cinematografic — n'am obţinut nici un rezultat)

A doua zi am plecat cu drezina dela Gura Teghii la Nehoiaşi unde pe o curte a vechii fabrici forestiere din localitate s'a amenajat tribuna vorbitorilor şi au luat cuvântul şi localnicii reprezentanţi ai organizaţiilor de partid şi de masă. În tribună era Gheorghe Vasilichi, Mihail Dragomirescu, care urma să-şi pună candidatura la deputăţie pentru Buzău, Lucreţiu Pătrăşcanu şi alţii.

Au vorbit toţi şi am luat notiţe pentru presă.

Apoi la sediul Forestierei s'a dat o masă la care s'a toastat, au vorbit Vasilichi, Pătrăşcanu şi localnicii au mulţumit.

Prilejul acestei veniri la Gura Teghii şi la Nehoiaşi a fost ca să se aducă la cunoştinţă moşnenilor că procesul secular al lor pentru munţii şi pădurile lor cu bătrânescele a încetat şi că acum pământul cu toată bogăţia lui se întoarce pentru totdeauna în obşte. Urmează ca dânşii — moşnenii — să-şi organizeze pe baze noi şi să intre obşteşte, în cooperative în stăpânirea pădurilor şi munţilor.

După masă lui Pătrăşcanu i s'a făcut rău şi în tren n'a mai ieşit din despărţitura cu pat până la Ploieşti.

Tot drumul dela Nehoiaşi la Bucureşti am stat lângă Gheorghe Vasilichi care tot timpul a vorbit cu soţia profesorului Pamfil Georgian care mergea şi ea la Bucureşti. Mi-a fost dat să aud una din cele

mai frumoase lecții de dialectică marxist-leninistă. Domnul I. Georgescu avea o serie întreagă de nedumeriri unele de bun simț altele de neînțelegere, cu o răbdare titanică tov. Vasilichi o lămurea pe îndelete cu exemplificări, cu raționamente logice zdrobitoare.

Rar am avut o călătorie mai plină de învățăminte și desfătare, tov. Vasilichi folosea o vervă persuasivă și ținea trează atenția.

La coborîrea din tren salutările de rigoare, și am continuat drumul cu procurorul Grigorescu și cu avocatul care ședeau în apropiere de mine (pe lîngă farmacie), și aveam drum în comun.

Iată cum am privit eu lucrurile:

Până la rezoluția Partidului în care cazul Pătrășcanu este lămurit – aveam îndoieli, socoteam că trebuie să fie la mijloc o eroare, o dușmănie personală a cuiva, o urmărire. În orice caz mi se părea că e ceva neîntemeiat, ceva care se va lămuri, se va limpezi și până la urmă va ieși omul cu fața curată.

Rezoluția Partidului însă nu e scrisă de 2 ochi și o minte nu-am zis. Unul de unul singur poate greși – doi ochi și o minte și-atât. Rezoluția Partidului se scrie nu de un om, ci de cei mai luminați oameni ai Partidului, cei mai bine orientați, drepți, corecți. Rezoluția se scrie și se transcrie, fiecare cuvânt e măsurat în balanța de farmacie.

Da, până la Rezoluția Partidului, în care cazul Pătrășcanu e categorisit – eram supărat, mă certam până și cu soția mea care s'a dovedit a fi mai lămurită decât mine, deși eu am lămurit-o la bun început.

Acum m'am lămurit în această chestiune și eu. Rezoluția mi-a dat luminile. Și acum poate aș încerca și eu să judec cum s'a putut face cineva vinovat de lucrurile care i se pun în sarcină. Ce l-a făcut să se abată dela linia Partidului?

Aș începe cu educația. Educația lui Lucrețiu Pătrășcanu era educația unei burghezii din casă și din țară, apoi educația germană filosofico-idealistică și deloc realistă, dimpreună cu întregul climat romanțios și romantic al unei

Germaniei din epoca în care Pătrășcanu a studiat acolo. Nimic nu trece pe lîngă om fără să nu-l influențeze, așa după cum nici omul nu trece prin viață fără să nu lase urme.

Deoarece, bine spune filozofia lui Marx-Engels-Lenin și Stalin că <u>nimic</u> nu este <u>întîmplător</u>, că totul în natură este raport de forțe, de proporții; la fel în natură ca și în om care este un microcosm, o parte din lume, din marele cosmos. Și atunci cu educația lui, cu cultura lui, greșelile de care se face vinovat sînt nu întîmplătoare ci cu dovadă, cu certitudine trebuie să se întîmple la un anumit ceas, la o anumită vreme.

Și apoi educația și cultura au dat posibilitatea cu inclinațiile de relații, de prietenii să fie căutate în spre anumite zone ale vieții, ale societății, ale societății burgheze cari mai dăinuiau încă și mai dăinuiesc din ce în ce mai tescuite, din mai [illegible]. Și atunci iată de ce Pătrășcanu n'a venit niciodată la mine acasă (deși de 2-3 ori venea pînă la poartă și își aștepta nevasta în mașină.) Iată de ce Herta, arhitecta dela Viena (Viena romanelor lui Arthur Schnitzler și a valsurilor lui Strauss și ale dulcegăriilor roze din Grinzing) a venit la soția mea cînd i-a fost rău și nu găseam pe nimeni [illegible] pt. dreptate, și a găsit că un buchet cu flori și o vorbă o să-i facă mai bine decît să-l caute pe procurorul de serviciu și să soluționeze problema sănătos, social. Iată de ce Pătrășcanu nu găsea timp și pt. fiul de țăran Ștefan[illegible], care niciodată nu l-a bătut

cap cu umor şi mi l-am cerut cu mare dor, numai nimic, în schimb Lena Constante şi Harry Brauner erau la Pătrăşcanu pe casă şi pe masă.

E simplu. Le-i puteam oferi cu - un pahar cu apă şi un prieten cu o vorbă bună, dar fără sofale, fără coniac cu 3 stele şi vischi.

Cred că spun lucrurilor pe nume şi adevărat.

Iată altceva din care putem distinge lipsa de disciplină şi posibilităţile de abatere la un om de formaţia lui Pătrăşcanu.

Cine era unul din prietenii lui cei mai buni, faţă de care era foarte îndatorat cu multe plăceri şi bucurii: Herant Torosian. Să-l cunoaştem puţin: inteligent, simpatic, şmecher, cu o deşteptăciune care "vrăjeşte" banul, căruia îi place străşnic lucrurile bune [redacted]. Faţă de Herant Torosian, Pătrăşcanu era îndatorat pt. tot ce-i oferise - adică lucrurile bune enumerate mai sus. Ce-i cerea H. Torosian? Parisul - şi H. Torosian era proectat consul general al României la Paris. Ce făcea H. Torosian la Paris? N-aş fi ştiut foarte adevărul mai curând dacă întrebam 100 de oameni care îmi erau prieteni sau care ştiau că îl cunosc.

Într-o zi într-o librărie Nouă întâlnesc un om pe care nu-l mai văzuse de exact 10 ani - din 1939 la Paris. Era Mihail Sora pe care îl ştiam la Paris. Nu m-a recunoscut. I-am spus cine sînt, s-a bucurat şi i-am

pus printre alte întrebări și pe aceea despre H. Torosian. La care mi-a răspuns omul prompt și totuși plin de miez:

«Un escroc!»

Și-atunci mi-a mai spus și alte lucruri de unde noțiunea de escroc se umplea de conținut: În mai puțin de un an de zile, unul din cele mai curate și elegante hoteluri din Paris, Hotel Commodore este ½ al lui H. Torosian. Cele mai noi, mai luxoase mașini le are Consulul român la Paris și nu există în Paris a 2-a mașină ca a consulului României. Cea mai nouă, cea mai scump și schimbată cît mai des.

De la Paris veneau pt. Pătrășcanu atîtea lăzi cu șampanie cît odată vama aeroportului de la Băneasa nu a lăsat să le treacă, socotind poate că e vorba de un depozit, o afacere ceva. Asta cît știu eu de la Emanuel Răpeanu nepotul lui Herant Torosian și director de cabinet la Min. Justiției sub Lucrețiu Pătrășcanu.

Spre ce îl îmbia Lena? desigur tot spre lucruri bune, plăcute. Marea plimbări, marea recepții. Excursii, munte, mare etc. etc.

În această lumină intra și Bela Silber și această lumină pune aceleași umbre pe fețele oamenilor.

Bunul trai, buna starea înmoaie voința; rupe legătura de mase și leagă pe om de otgoanele putrede ale marii burghezii, muribunde, dar care își trăiește ultimele clipe

cu mai multă sete, cu patimă chiar. Spre această lume a fost tîrît și Pătrășcanu. Cu asemenea ceață pe ochi se mai putea orienta bine? Prin culorile unui coniac mai putea vedea scînteia de muncă scoasă de ciocan pe nicovală.
De hohotul de voe bună, de lacrima stîrnită de un haz năbădăios spre zorii zilei, mai poate vedea sau gîndi cineva broboanele de sudoare ale minerului în șut?! Nu! Iată pentru ce fapta lui Pătrășcanu, cum mi-o explic cu mijloacele mele, poate fi categorisită just, trădare a intereselor clasei muncitoare. Poate fi socotită a întoarce fața dela interesele Partidului, care sînt ale proletariatului.

E adevărat, vorbește aci un altul care pentru scopuri meschine, egoiste a mînjit, a <u>căutat</u> să mînjească o lumină. Dar nu în judecător se ridică glasul acesta, ci ca să arăte cu părerea lui, <u>cum a înțeles</u> cazul Pătrășcanu și cum, pentru el, Rezoluția Partidului i-a dat mijloacele să categorisească faptele și ale altcuiva. De unde vorbitorul să le întoarcă cîndva și greșelile lui personale și să știe să nu mai greșească altădată.

Ștefan Roll

3.11.50 ora 5 dimineața

Despre convorbirea telefomică avută cu PATRASCANU

In legătură cu această convorbire, ea a avut loc în asemenea, împrejurări :

Cu o zi înainte, îl întâlnesc pe BELU SILBER aşteptând intrarea la MANUILA, în Cabinetul Secretarei, la AURORA CORCIOVESCU .

I-am întins mâna şi necăjit, cu reproş, i-am zis;

- Aş vrea să te rog un lucru, zic eu, şi el repede îmi răspunse

- Te rog, în ce chestiune ?

- Se fac o serie de schimbări, de numiri noi.ataşaţi culturali, consilieri de presă. Grozav aş vrea şi eu, de s'ar putea. Cred că PATRASCANU ar putea... Aş vrea să-i vorbeşti cu un prilej. Mai cu căldură, poate că.... iese ceva? Stii că eu îs cam bleg în chestii deastea.

- Ii spun , s'a făcut, nici discuţie!

Chiar în seara aceleaş zile BELU SILBER a luat masa la PATRASCANU şi-a vorbit - lucrul acesta l-am aflat dela soţia mea a doua zi; ea ştia dela LENA CONSTANTE care ascultase discuţia dintre BELU SILBER şi PATRASCANU şi i-a spus că a intervenit şi ea, ca să facă ceva în acest sens pentru mine.

In ziua următoare convorbirei cu B.SILBER, în cabinetul Secretarei Dir.Gen.S.MANUILA, primesc un telefon dela PATRASCANU cu acest conţinut :

- Bună dimineaţa, tovarăşe FANICA, unde vrei? (Dacă ţiu bine minte, nici n'a spus "bună dimineaţa" nu prea obişnuia, ori îl spunea atât de repede că nu-l observai).

- Cum unde? întreb eu f.mirat şi în acelaş timp măgulit.

- Da, unde ?

- Aş vrea o ţară anglo-saxonă, ca să mai învăţ şi o altă limbă decât franceza, pe care o mai pricep niţel.

- Unde ?

- Ori unde! începând cu Viena, Londra ...... unde se găseşte vreun post vacant...

- Bine!.... Adeziunea ai dat-o (El, pe o adeziune de înscriere în partid mă recomandase, vorbind de aportul adus în noaptea lui 23 August 1944).

./.

- Nu, nu încă... (i-am răspuns - şi apoi am adăugat imediat) " e nevoe? "

la care, am văzut că la răspunsul meu negativ, el a avut o **mică** ezitare parcă, spunând:

- Nu, nu e nevoie !

Din ton **am simţit** că e bine ca adeziunea să fie dată, ca să nu îngreuneze încercarea lui!

Cu primul prilej am înaintat adeziunea către Partid prin EUGEN JEBELEANU.

- Bine,atunci îţi urez succes! Mi-a spus PATRASCANU şi abia dacă a mai aşteptat să zic şi eu :

- Mulţumesc.

ss.STEFAN POPESCU

5.II.1950

Despre convorbirea telefonică avută cu Pătrășcanu.

În legătură cu această convorbire, ea a avut loc în următoarele împrejurări:

Cu o zi înainte, îl întâlnisem pe Bella Zilber așteptând intrarea la Marinescu, în cabinetul secretarei, la doamna Cosciovescu.

I-am întins mâna și necăjit, cu reproș, i-am zis:

— Aș vrea să te rog un lucru, zic eu, și el repede îmi răspunde:

— Te rog, în ce chestiune?

— Se fac o serie de schimbări, de numiri noi. Atașații culturali, consilieri de presă. Grozav aș vrea și eu, de s-ar putea. Cred că Pătrășcanu ar putea... Aș vrea să-i vorbești cu un prilej. Mai cu căldură, poate că... iese ceva! Știi că eu tremur în chestii de-astea.

— Îi spun, s-a făcut, nici discuție!

Chiar în seara aceleiași zile Bella Zilber a luat masa la Pătrășcanu și i-a vorbit — lucrul acesta l-am aflat de la sora mea a doua zi, ea știa de la Lena Constante care ascultase discuția dintre Bella Zilber și Pătrășcanu și i-a spus că a intervenit și ea, ca să facă ceva în acest sens pentru mine.

În ziua următoare convorbirii cu B. Zilber, în cabinetul secretarei dr. gen. C. Marinescu, primesc un telefon de la Pătrășcanu cu acest conținut:

— Bună dimineața, tovarășe Frunză, unde vrei? (Drept să-ți spun bine știu, că i-a spus „bună dimineața" era prea obișnuit, că îl spunea atât de repede că nu-l observai).

— Cum unde? întreb eu și mirat și în același timp bucuros.

— Da, unde?

— Aș vrea o țară anglo-saxonă, ca să mai învăț și o altă limbă decât franceza, pe care o mai pricep întrucâtva.

— Unde?

174

– Ori unde! Răspund eu. Viena, Londra... unde se găsește terenul, post vacant...

– Bine! ... Adeziunea ai dat-o? (El, pe o adeziune de înscriere în Partid mi-o recomandase, vorbind de aportul adus în noaptea lui 23 August 1944)

– Nu, nu încă... (i-am răspuns – și apoi am adăugat nedrept) ce e nevoie? »

La care, am văzut că – la răspunsul meu negativ, el a avut o mică ezitare parcă, spunând:

– Nu, nu e nevoie!

Din ton am simțit că e bine ca adeziunea să fie dată, ca să nu îngreunez însărcinarea lui!

La primul prilej am înaintat adeziunea către Partid prin Eugen Jebeleanu.

– Bine, atunci îți urez succes! mi-a spus Pătrășcanu și cred că a mai așteptat să spun și eu:

– Mulțumesc!

5 · II · 50.– [illegible]

Despre ultima întâlnire cu BELLU SILBER

Era prin toamna lui 1948, BELLU SILBER avea pardesiu şi pălărie. Venea dinspre Batişte, cam prin dreptul blocului în care chiar sta, pe Dionisie. Eu veneam din sens invers, pe celălalt trotuar, mergând spre Batişte. Nu-l văzusem de multă vreme şi dau să-i ies în faţă. Ca niciodată (altă dată ar fi fost grăbit şi-ar fi aşteptat să fac eu tot drumul până la el) - acum BELU SILBER coboară depe trotuarul lui, urcă pe al meu şi măconduce în drumul meu, spre Batişte.

- Pari cam abătut?!

- Se cam adună multe, iari catedra, acum trebue să lichidez şi Conjunctiva..... aş vrea să trec cărţile şi inventarul la Statistică...

- Bine, dar ce ţi se impută?

- Nu ştiu, dracu să-i iee! Nu înţeleg nimic! Unii nu scoată o vorbă - dacă aş prinde măcar numele unuia care "mă lucrează" să cer o confruntare cu el. Tot ce mi se impută?... Prostii, născociri...

- Bine, dar ce-ai să faci ?

- O să trag pisica de coadă. Asta-am să fac. Nu pot să spun câtă plăcere mi-ai făcut că m'ai văzut!

- Păi, cam spui asta?!

- Ei, acum, sunt mulţi care mă ocolesc. Da, măi, nici să nu-ţi vină să crezi.... Ei! La revedere, la revedere!

Era într'adevăr evident bucuros să i-am eşit în drum.

ss.STEFAN POPESCU

5.II.1950

Despre ultima întâlnire cu Bellu Silber

Era prin toamna lui 1948, Bellu Silber avea pardesiu și pălărie. Venea dinspre Batiște, cam prin dreptul blocului în care chiar stă, pe Dionisie. Eu veneam din sens invers, pe celălalt trotuar, mergând spre Batiște. Nu-l văzusem de multă vreme și doream să-i ies în față. Ca nici odată (altă dată aș fi fost grăbit și-aș fi așteptat să fac cu tot drumul până la el) — acum Bellu Silber coborî de pe trotuarul lui, urcă pe al meu și mă conduce în drumul meu, spre Batiște.

— Păi cum arăți?!

— Le am acum multe, Ieri catedra, acum [illegible] și Conjunctura ... aș vrea să trec cărțile și inventarul la Statistică...

— Bine, dar ce ți se impută?

— Nu știu, drace să-i ia! Nu înțeleg nimic! Nimeni nu-mi spune o vorbă. ... dacă aș prinde măcar numele unuia care „mă lucrează" să cer o confruntare cu el. Tot ce mi se impută?... Prostii, năzbâtii...

— Bine, dar ce-ai să faci? [Ast-am să fac.]

— O să trag pisica de coadă. — Nu pot să-ți spun câtă plăcere mi-ai făcut că m-ai văzut!

— Păi, cum spui asta?!

— Ei, acum, sînt mulți care mă ocolesc. Da, măi, nici să nu-ți vină să crezi ... Ei! La revedere, la revedere!

Era într-adevăr evident bucuros și l-am lăsat în drum.

[illegible]

5.II.50.—

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU , de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, am a declara următoarele în legătură cu întâlnirile PATRASCANU - MANUILA :

Pentru ca să-i ferească villa de rechiziţie ori poate şi pentru scopul de a se întâlni nestingheriţi SABIN MANUILA a închiriat villa sa dela Snagov lui PATRASCANU.

Acest lucru îl ştiu dela EMANUEL RUPENIAN.

Nu ştiu dacă întâlnirile acestea aveau un anume scop şi dacă la ele mai participau şi alte persoane.

ss.STEFAN POPESCU

6 Februarie 1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele în legătură cu întâlnirile Pătrășcanu-Manuilă

Pentru ca să-și ferească villa de rechiziție sau poate și pentru scopul de a se [redacted] întâlni nestingheriți Sabin Manuilă a închiriat villa sa dela Snagov lui Pătrășcanu.

Acest lucru îl știu dela Emanuel Anușovan.

Nu știu dacă întâlnirile acestea aveau un anume scop și dacă la ele mai participau și alte persoane.

Ștefan Popescu

6.II.50.-

179

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului No.25, fiind întrebat am să declar următoarele :

1.= Ce ştii despre trimiterea lui BETEA şi RATIU la Caransebeşi?

Din discuţiile avute cu RATIU, în iarna lui 1944 am aflat că urma să se organizeze o caravană pentru ajutorarea deţinuţilor politici din închisoarea Caransebeş.

Tot dela el am aflat că această caravană era organizată de BELLU SILBER cu ajutorul Dnei MANUILA, care era la Patronaj, şi cu sprijinul Institutului de Statistică, prin automobilele care urma să se pună la dispoziţie de SABIN MANUILA.

Discuţia a avut loc la tipografia din Str.Latină 8, când RATIU locuia acolo.

2.= Ce mai ştii în legătură cu această problemă?

In afară de cele de mai sus, nu ştiu decât că misiunea s'a executat, deoarece RATIU a lipsit aproape o săptămână dela tipografie.

Dau prezenta declaraţie conştient şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

6.II.1950

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan Popescu, de 37 ani, cu ulterioul domiciliu în Bucureşti, str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat am să declar următoarele:

1. Ce ştii despre trimiterea lui Betea şi Raţiu la Caransebeş.

1. Din discuţiile avute cu Raţiu, în vara lui 1944 am aflat că urma să se organizeze o caravană pentru ajutorarea deţinuţilor politici din închisoarea Caransebeş.

Tot dela el am aflat că această caravană era organizată de Belu Silber cu ajutorul dnei Mamula, care era la Petroaaj, şi cu sprijinul institutului de Statistică, prin automobilele care urma să se pună la dispoziţie de Sabin Manuila.-

Discuţia a avut loc la tipografia din str. Latină, 8 când Raţiu locuia acolo.

2. Ce mai ştii în legătură cu această problemă.

2. În afară de cele de mai sus, nu ştiu decât că misiunea s'a executat, deoarece Raţiu a lipsit aproape o săptămână dela tipografie.

Dau prezenta declaraţie conştient şi nesilit de nimeni

Ştefan Popescu

6.II.50.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului No.25, fiind întrebat am a declara următoarele în legătură cu tot ce am auzit despre 1.= BETEA, 2.= PAVEL, 3.= RATIU:

1.= Despre BETEA

Avocatul ALEXANDRU ANDREESCU, care îl cunoştea pe BETEA şi căruia i-a dat bani de câte ori acesta îi cerea, mi-a spus despre BETEA că era amestecat în chestiunea MANOLESCU-STRUNGA, de trecere frauduloasă de frontieră.

Tot av.ALEX.ANDREESCU mi-a spus că BETEA umbla beat prin cârciumi cu anglo-americani. Aceasta am aflat prin toamna lui 1949, la Dna RUPENIAN, divorţată azi.

Mai târziu după cele întâmplate, DAN DUTESCU mi-a spus că într'o zi se pomeneşte cu un telefon dela BETEA, ca să vină într'o oră fixată, într'un anumit loc, că are treabă neapărat cu el. DUTESCU mi-a spus că nu-l putea refuza fiindcă BETEA, de câte ori i-a cerut, l-a ajutat cu bani pe care să-i dea înapoi când va putea.

DUTESCU a fost punctual la întâlnire. In momentul când dintr'o maşină urma să se dea jos BETEA şi MANUILA, din spate i-a ajuns o altă maşină. BETEA l-a tras pe S.MANUILA înapoi în maşină şi au gonit-o. DUTESCU rămas nelămurit pe trotuar a fost luat în a doua maşină care a pornit să urmărească pe cea în care era BETEA cu MANUILA. Mi-a spus DUTESCU acestea prin vara lui 1949.

BETEA umbla să înlesnească plecarea lui MANUILA din ţară - lucrul acesta mi-l confirmase mai de mult, când RATIU, cu titlul de mare secret, mi-a spus că umblă să facă rost de un avion mare cu care să ia toţi prietenii inclusiv PATRASCANU.

I-am spus atunci lui RATIU că eu în asemenea aventură nu mă amestec şi că mă îndoesc că şi PATRASCANU se va preta la asta. Era în iarna 1947.

./.

[redacted]

2.=Despre PAVEL.

GHEORGHE POPESCU dela Statistică mi-a spus că PAVEL înainte de a dispare a stat ascuns undeva.

CRISTACHE ZAMBETTI, un amic bun al lui col.CORNELIU MANESCU, întâlnindu-mă pe stradă mi-a spus: "PAVEL e la Ankara? Mi-ar fi spus cineva că a vorbit la radio".

3.= Despre RATIU

Avocatul MUICA, un fost prieten de-al lui RATIU, când m'am întâlnit cu el pe BREZOIANU, mai de mult, de doi ani aproape, mi-a spus că RATIU a avut încurcături financiare la Controlul Economic, lipsuri de bani nejustificaţi.

Asta e ce mi-a spus MUICA odată, a doua oară, la un interval de câteva luni, despre RATIU, că ar fi auzit că într'un scandal, la Controlul Economic, RATIU ar fi adus injurii membrilor guvernului.

Pe de altă parte, VINCENZO ARGANINI, întâlnit de mine astăvară pe stradă; pe Bulevard, la Scala, mi-a spus că "ştie el" pe cineva care a primit veşti dela RATIU şi că e sănătos şi să comunice la ai lui să nu-i ducă grija.

Inainte de dispariţie, RATIU, era mult schimbat, pe mine mă evita complect. [redacted]

Dealtfel şi în rapoartele cu ceilalţi prieteni se schimbase.

ss.STEFAN POPESCU

6.II.1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat am a declara următoarele în legătură cu tot ce am auzit despre 1. Betea 2. Pavel și 3. Rațiu:

1. Despre Betea

Avocatul Alexandru Andreescu, care îl cunoștea pe Betea și căruia i-a dat bani de câteori acesta i-i cerea, mi-a spus despre Betea că era amestecat în chestiunea Neculcescu-Strunga, de trecere frauduloasă de frontieră.

Tot av. Alex. Andreescu mi-a spus că Betea umbla beat prin cârciumi cu anglo-americanii. Aceasta am aflat prin toamna lui 1949, la dna Lupenian, dispărută azi.

Mai târziu după cele întâmplate, Dan Dutescu mi-a spus că într'o zi se pomenește cu un telefon dela Betea, ca să vină într'o oră fixată, într'un anumit loc, că are treabă neapărat cu el. Dutescu mi-a spus că nu-l putea refuza pe Betea, de câte ori i-a cerut, l-a ajutat cu bani pe care să-i dea înapoi când va putea.

Dutescu a fost punctual la întâlnire. In momentul când dintr'o mașină urma să se dea jos Betea și Manuila, din spate i-a ajuns o altă mașină. Betea l-a tras pe Manuila înapoi în mașină și au gonit-o. Dutescu a rămas nelămurit pe trotuar și a fost luat în a doua mașină care a pornit în urmărirea pe cea în care era Betea cu Manuila. Mi-a spus Dutescu acestea prin vara lui 1949.

Betea umbla să înlesnească plecarea lui Manuila din țară – lucrul acesta mi-l confirma Pecel mai demult, când Rațiu, [redacted], cu titlu de mare secret, mi-a spus că umblă să facă rost de un avion mare cu care să ia toți prietenii inclusiv Pătrășcanu.

I-am spus atunci lui Rațiu că eu în asemenea aventură nu mă amestec și că mă îndoiesc că și Pătrășcanu se va preta la asta. Era în iarna 1947.

[redacted]

~~[illegible]~~ despre Pavel.

Gheorghe Popescu dela Statistică mi-a spus că Pavel ~~înainte~~ de a dispare a stat ascuns undeva.

Costache Zambetti, un amic bun al lui col. Corneliu Monescu, întâlnindu-mă pe stradă mi-a spus: «Pavel e la Ankara? Mi-a şi spus cineva că a vorbit la radio.»

~~[illegible]~~ despre Raţiu.

Avocatul Mucică, un fost prieten de-al lui Raţiu, când l-am întâlnit cu el pe Bregoianu, mai demult, de doi ani aproape, mi-a spus că Raţiu a avut încurcături financiare la Controlul Economic, lipsuri de bani nejustificaţi.

Asta e ce mi-a spus Mucică odată, a doua oară, în un interval de câteva luni, despre Raţiu, că ar fi auzit că într-un scandal, la Controlul Economic, Raţiu ar fi adus în jurul membrilor guvernului.

Pe de altă parte, Vincenzo Arganini, întâlnit de mine astă vară pe stradă: pe bulevard, la Scala, mi-a spus că "ştie el" pe cineva care a primit veste dela Raţiu şi că e sănătos şi să comunice la ai lui să nu-şi ducă grija.

Înainte de dispariţie, Raţiu era mult schimbat pe mine nu mă evita complet. [redacted]

Dealtfel şi în raporturile cu ceilalţi prieteni se schimbase.

Ştefan [illegible]

6.II.50.

155

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Parfumului No.25, am a declara următoarele cu privire la discuţii şi lucruri despre PATRASCANU :

Era în timpul când se auzise că TITEL PETRESCU a fost arestat, urcând la primul etaj cu corecturi dela tipografie pentru SABIN MANUILA, i-am împărtăşit şi lui această chestiune.

MANUILA a făcut atunci următoarea remarcă :

- "Toţi cei care au făcut 23 August trebue să dispară. Ascultă ce-ţi vorbesc eu, vine matematic..... rândul lui PATRASCANU.

BETEA în Oficiul de Studii dela Statistică avea biroul său de intervenţii. Venea pela 11-12, stătea un ceas ca să primească şi să dea telefoane apoi se ducea la Justiţie. Toţi cei din Oficiu, inclusiv GOLOPENTIA ştiau lucrul acesta.

BETEA era zilnic nelipsit dela Justiţie. De altfel el era un colaborator asiduu în Campania alegerilor din Judeţul Arad şi făcea parte din grupul celor care au fost în Maramureş.

Depe urma lui BETEA s'au găsit zeci de petiţii cu acte anexate. Toate veneau spre rezolvare la PATRASCANU. Când nu era de resortul Justiţiei, BETEA îl ruga pe ministru să o trimită cu un referat bun locului în drept.

In foarte multe lucruri, BETEA fiind zilnic la Minister, se consultau între ei.

După ce se hotărâse că GOLOPENTIA să facă parte dintre cei care vor merge la Paris la Conferinţa de Pace, raporturile telefonic şi vizite, la Minister, devenise foarte frecvente. Acum şi A.GOLOPENTIA, din lucrările acestea de colaborare cu PATRASCANU, avea numai cuvinte de laudă pe care le împărtăşea nouă, subalternii săi în Oficiu.

./.

EMANUEL RUPENIAN s'a ocupat de construirea vilei i
PATRASCANU dela Snagov. El spunea că această vilă s'a construit cu banii scoşi pe cărţile publicate şi care unele ajunsese la ediţia a 3-a.

Pe lângă aceasta diurnele de deplasare în străinătate erau sume care deasemenea intrau în construcţia vilei.

Totuşi villa s'a construit şi cu o serie întreagă de înlesniri. Astfel mâna de lucru în bună parte era satisfăcută de către deţinuţi de meserie din penitenciare, iar nisipul, varul, cheresteaua au fost aduse dela sursă cu autocamioanele penitenciarelor.

Deasemenea şi alte lucruri în legătură cu villa au fost transportate cu maşina Ministerului. Astfel o lampă de sticlă a fost adusă din Judeţul Făgăraş; iar plăci de faianţă pentru o terra-cotă au fost aduse dela Sibiu.

Paşaportul pentru pictoriţa NINA BATALI, ca să plece la Roma, a fost scos prin intervenţia directă al lui PATRASCANU.

Ori se ştia că NINA BATALI este soţia unui legionar notoriu COSMOVICI.

Lucrul îl ştiu dela EMANUEL RUPENIAN.

ss.STEFAN POPESCU

6.II.1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan [illegible], de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la discuții și lucruri despre Pătrășcanu:

Era în timpul când se auzise că Titel-Petrescu a fost arestat, urcând la primul etaj cu corecturi dela tipografie pentru Sabin Manuilă, i-am împărtășit și lui această chestiune. Manuilă a făcut atunci următoarea remarcă:

— „Toți cei care au făcut 23 August trebue să dispară. Ascultă ce-ți vorbesc eu, vine matematic ... rândul lui Pătrășcanu.

×

Betea în oficiul de studii dela Statistică avea biroul său de intervenții. Venea pela 11-12, stetea un ceas cu [illegible] și dea telefoane apoi se ducea la Justiție. Toți cei din oficiu, inclusiv Golopenția știau lucrul acesta.

Betea era zilnic nelipsit dela Justiție. De altfel el era un colaborator asiduu în campania alegerilor din județul Arad și făcea parte din grupul celor care au fost în Maramureș.

După urma lui Betea s'au primit zeci de petiții cu acte anexate. Toate veneau spre rezolvare la Pătrășcanu. Când nu era de resortul Justiției, Betea îl ruga pe ministru să o trimită cu un referat bun forului în drept.

In foarte multe lucruri, Betea fiind zilnic la minister, se consultau între ei.-

×

După ce se hotărîse că Golopenția să facă parte dintre cei care vor merge la Paris la Conferința de Pace, raporturile telefonice și vizite, la minister, deveniseră foarte frecvente. Acum și A. Golopenția era în sfera justiției ca și Betea. Golopenția, din lucrările acestea de colaborare cu Pătrășcanu, avea numai cuvinte de laudă pe care le împărtășea nouă, subalternilor săi în oficiu.

Emanuel Rupeanu s'a ocupat de construirea vilei Pătrășcanu dela Snagov. El spunea că această vilă s'a construit cu banii scoși pe cărțile publicate și care unele ajunsese la ediția a 3-a.

Pe lângă aceasta diurnele de deplasare în străinătate erau sume care deasemenea intrau în construcția vilei.

Totuși villa s'a construit și cu o serie întreagă de înlesniri. Astfel mâna de lucru în bună parte era satisfăcută de către deținuți de meserie din penitenciare. Iar nisipul, varul, cherestea au fost aduse dela sursă cu autocamioanele penitenciarelor.

Deasemenea și alte lucruri în legătură cu villa au fost transportate cu mașina ministerului. Astfel o lampă de sticlă a fost adusă din Județul Făgăraș; iar plăci de faianță pentru o terra-cota au fost aduse dela Sibiu.

x

Pașaportul pentru pictorița Nina Batti, ca să plece la Roma, a fost scos prin intervenția directă al lui Pătrășcanu.

Ori se știa că Nina Batti este soția unui legionar notoriu Coșmovici.

Lucrul îl știu dela Emanuel Rupeanu.

Ștefan [illegible]

6.II.50.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în București, Str.Parfumului No.25, fiind întrebat declar următoarele:

1.= De unde știi că BETEA umbla să-i înlesnească plecarea lui MANUILA din țară ?

Am făcut legătură între ce mi-a spus DUTESCU în vara lui 1949 cu ce mi-a spus RATIU în iarna lui 1947 când dela Institut din Brezoianu m'a condus spre Radio, pe Luterană.

2.= Ce ți-a spus DUTESCU ?

Am discutat cu DUTESCU această chestiune în vara lui 1949 - la grădiniță pe Bulevard, la o bere, mi-a spus ce a pățit el la o întâlnire pe care BETEA i-a cerut-o prin telefon.

DUTESCU nu-l putea refuza, fiindcă BETEA îl ajuta cu bani fără rambursare la dată fixă. Astfel DUTESCU a fost punctual la întâlnire. Când aștepta, vede apropiindu-se de el o mașină și din ea gata să se dea jos BETEA cu MANUILA. Din spate vine altă mașină; când BETEA observă acest lucru, îl împinge pe MANUILA în mașină și pornesc.

DUTESCU este luat de a doua mașină care a pornit să urmărească pe cea în care erau BETEA cu MANUILA.

3.= Ce ți-a spus RATIU ?

In iarna lui 1947, plecând dela Statistică din Brezoianu spre Radio mi-a spus - în mare secret - că vrea să facă rost de un avion și să-i poată lua pe toți prietenii în el, inclusiv PATRASCANU.

La asta i-am răspuns, că e o aventură la care nu iau parte și nu cred că PATRASCANU să se preteze la ea, la această aventură.

4.= Dela ce a pornit această discuție ?

Inainte de a pleca cu RATIU spre Radio l-am întâlnit cu PAVEL și BETEA în biroul lui GOLOPENTIA care lipsea. Discutau probabil lucruri pe care eu nu trebuia să le știu, fiindcă atunci când am intrat, au schimbat vorba. Atunci pe drum l-am întrebat pe RATIU că ce pun la cale, fiindcă văd că dela o vreme se feresc să vorbească unele lucruri și de față cu mine.

./.

Cu greu, către sfârşitul discuţiei RATIU mi-a spus în mare secret, ca pe o mare taină, chestiunea că o să facă rost de un avion cu care să scoată din ţară pe toţi prietenii. La aceasta i-am răspuns că e o aventură, în care nu mă amestec.

5.= Ce vrei să spui că "în mare taină şi în mare secret se ocupa de procurarea avionului" ?

Am înţeles prin asta că îmi divulgă un mare secret de care erau legaţi ei trei: RATIU, PAVEL şi BETEA. Si că eu nu trebuia să le arăt lor că RATIU avusese slăbiciunea să-mi spună şi mie acest lucru. Mi-a cerut să nu cumva să le arăt lor că ştiu ceva.

6.= Ti-a propus RATIU să pleci împreună cu ei?

Nu numai că mi-a propus, dar pentru ei era un lucru ca şi sigur că o să mă ia, că o să vreau să merg cu ei.

7.= Ce ţi-a spus RATIU despre cei care mai urmau să facă parte din lot ?

Ca nume nu mi l-a spus decât pe acela de PATRASCANU. In grupul de prieteni înţelegeam pe BETEA, PAVEL şi alţii pe care nu mi-a numit.

8.= Cu cine ai mai discutat despre această problemă ?

Am mai discutat aceasta cu HERANT TOROSSIAN, în perioada când el, chemat la Bucureşti, pierduse orice speranţă de întoarcere la Paris. I-am spus cu ocazia unei vizite la el acasă, că un plan de eşire din ţară are RATIU şi că sigur în el este şi el vizat. Lucru la care şi TOROSSIAN s'a arătat a fi foarte neâncrezător.

9.= In afară de TOROSSIAN cu cine ai mai discutat ?

Am mai discutat cu soţia mea deasemenea de acest plan pe care RATIU mi-l împărtăşişe. Că RATIU vrea să facă rost de un avion în care să ia pe toţi prietenii, inclusiv PATRASCANU şi i-am arătat că mi-a propus şi mie.

10.= Cu cine ai mai discutat ?

Am mai discutat cu EMANUEL RUPENIAN în acelaş timp în care HERANT TOROSSIAN era în Bucureşti. Chestiunea aceasta cu avionul pe care RATIU se gândeşte, plănueşte, să-l procure şi cu el să poată scoată din ţară prietenii şi pe PATRASCANU i-am spus-o şi luiRUPENIAN. Chestiunea a fost discutată în Remus 15, la dorirea lui, unde şedea cât TOROSSIAN îşi reocupase apartamentul din Armenească 14.

./.

11.= Dece vroiau să plece din ţară ?

Vroiau să plece din ţară, fiindcă nu erau mulţumiţi de felul în care mergeau lucrurile în ţară, ei fiind neâncadraţi şi incapabili să se disciplineze unei munci.

12.= Cu cinei ai avut discuţii în acest sens adică despre cauza plecării lor din ţară ?

Am avut discuţii în acest sens mai ales cu RATIU. Discuţiile purtate - dealtfel şi cu ceilalţi - duceau la cauza plecării şi anu,e că indiferent de mersul lucrărilor la noi în ţară, ei trebue să-şi formeze viaţa lor, altundeva, în altă ţară, unde să se poată desvolta după voie, în toată libertatea lor.

13.= Ce urmau să facă în străinătate ?

De oriunde ar fi ajuns, să intre în legătură cu SABIN MANUILA.

14.= Cine ţi-a spus acest lucru ?

Acest lucru mi l-a spus RATIU.

15.= Când, unde şi în ce împrejurare ?

In prima parte a lui Decemvrie 1947, la el acasă, în Jules Michelet No.17.

16.= Mai ai ceva de spus în legătură cu această problemă ?

Mai am de adăugat că: LENA CONSTANTE i-a spus soţiei mele că RATIU şi BETEA au mers la Minister la PATRASCANU pe care l-au căutat să-l convingă să meargă cu avionul pe care ei se arătau gata a i-l pune la dispoziţie. LENA CONSTANTE a spus că PATRASCANU i-a dat pe uşă afară, mirându-se că au îndrăznit să-i propună lui asemenea lucru.

17.= Consideri că tot,ce ai spus în această problemă e complect ?

Da, consider că în această problemă am spus tot ce am ştiut în legătură cu ea.

18.= Dar în cazul că ţi se va dovedi contrarul, adică că nu ai spus tot ce ai ştiut ?

Inţeleg să suport consecinţele.

ss.STEFAN POPESCU

7 Februarie 1950

192

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, st. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat declar următoarele:

1. De unde știi că Betea umbla să-i înlesnească plecarea lui Manuila din țară.

1. Am făcut legătură între ce mi-a spus Duțescu în vara lui 1949, cu ce mi-a spus Ratiu în iarna lui 1947 când dela Institut din Brezoianu m'a condus spre Radio, pe Luterană.-

2. Ce ți-a spus Duțescu.

2. Am discutat cu Duțescu această chestiune în vara lui 1949 - la grădinița pe Bulevard, la o bere, mi-a spus ce a pățit el la o întâlnire pe care Betea i-a cerut-o prin telefon.

Duțescu nu-l putea refuza, fiindcă Betea îl ajuta cu bani fără rambursare la dată fixă. Astfel Duțescu a fost punctual la întâlnire. Când aștepta, vede apropiindu-se de el o mașină și din ea gata să se dea jos Betea cu Manuila. Din spate vine altă mașină; când Betea

observă acest lucru, îl împinge pe Manuila în mașină și pornesc. Dutescu este luat de a doua mașină care a pornit la urmărească pe cea în care erau Betea cu Manuila.

3. Ce ți-a spus Rațiu?

3. În iarna lui 1947, plecând dela Statistică din Brezoianu spre Radio mi-a spus – în mare secret – că vrea să facă rost de un avion și să-i poată lua pe toți prietenii în el, inclusiv Pătrășcanu.

La asta i-am răspuns, că e o aventură la care nu iau parte și nu cred că Pătrășcanu să se preteze la ea, la această aventură.

4. De la ce a pornit această discuție?

Înainte de a pleca cu Rațiu spre Radio l-am întâlnit cu Pavel și Betea în biroul lui Golopenția; care lipsea discutau probabil lucruri pe care eu

nu trebuia să le știu, fiindcă atunci când am intrat, au schimbat vorba. Atunci pe drum l-am întrebat pe Rațiu că ce pun la cale, fiindcă văd că dela o vreme se feresc să vorbească unele lucruri și de față cu mine.

Cu greu, către sfârșitul discuției Rațiu mi-a spus în mare secret, ca pe o mare taină, chestiunea că o să facă rost de un avion cu care să scoată din țară pe toți prietenii. La aceasta i-am răspuns că e o aventură, în care nu mă amestec.

5. Ce vrei să spui că «în mare taină și în mare secret se ocupa de procurarea avionului»?

5. Am înțeles prin asta că îmi divulga un mare secret de care erau legați ei trei: Rațiu, Pavel și Betea. Și că eu nu trebuia să le arăt lor că Rațiu

avusese slăbiciunea să-mi spună și mie acest lucru. Mi-a cerut să nu cumva să le arăt lor că știu ceva.

6. Ți-a propus Rațiu să pleci împreună cu ei.

6. Nu numai că mi-a propus, dar pentru ei era un lucru ca și sigur că o să mă ia, că o să vreau să merg cu ei.

7. Ce ți-a spus Rațiu ~~despre~~ cei care mai urmau să facă parte din lot.

7. Ca nume nu mi l-a spus decît pe acela de Pătrașcanu. În grupul de prieteni înțelegeam pe Beton, Pavel și ~~ca~~ alții pe care nu mi-a numit.

8. Cu cine ai mai discutat despre această problemă.

8. Am mai discutat aceasta cu Herant Torosian, în perioada când el, chemat la București, pierduse orice speranță de întoarcere la Paris. I-am spus cu ocazia unei vizite la el acasă, că un plan de ieșire din țară are Rațiu și că sigur în el este și el vizat. Lucru la

care și Torosian s'a arătat a fi foarte nemulțumitor. —

9. In afară de Torosian cu cine ai mai discutat?

9. Am mai discutat cu soția mea deasemenea de acest plan pe care Rațiu mi-l împărtășise. Că Rațiu vrea să facă rost de un avion în care să ia pe toți prietenii, inclusiv Patrașcanu, și i-am arătat că mi-a propus și mie.

10. Cu cine ai mai discutat?

10. Am mai discutat cu Emanuel Rupenian în acelaș timp în care Herant Torosian era în București. ~~[illegible]~~ Chestiunea aceasta cu avionul, pe care Rațiu se gândește, plănuește, să-l procure și cu el să poată scoate din țară prietenii și pe Patrașcanu i-am spus-o și lui Rupenian. Chestiunea a fost discutată în Remus 15, la sorcra lui, unde ședea cât Torosian își reocupase apartamentul din Armenească 14.

~~11. Cu cine ai mai discutat?~~

11. Dece vroiau să plece din țară.

11. Voiau să plece din țară, fiindcă nu erau mulțumiți de felul în care mergeau lucrurile în țară, ei fiind neîncadrați și incapabili să se disciplineze unei munci.

12. Cu cine ai avut discuții în acest sens, adică ~~cauza~~ despre cauza plecării lor din țară?

12. Am avut discuții în acest sens mai ales cu Rațiu. Discuțiile purtate – dealtfel și cu ceilalți – duceau la cauza plecării și anume că indiferent de mersul lucrurilor la noi în țară, ei trebue să-și formeze viața lor, altundeva, în altă țară, unde să se poată desvolta după voie, în toată libertatea lor.

13. Ce urmau să facă în străinătate?

13. De oriunde ar fi ajuns, să intre în legătură cu Sabin Manuilă.

14. Cine ți-a spus acest lucru?

14. Acest lucru mi l-a spus Rațiu.

15. Când, unde și în ce împrejurare?

15. In prima parte a lui decemvrie 1947, la el acasă, în Jules Michelet, 17.

16. Mai ai ceva de spus în legătură cu această problemă.

16. Mai am de adăugat că: bun Constante i-a spus soției mele că Ratiu și Betea au mers la minister la Pătrășcanu pe care l-au căutat să-l convingă să meargă cu avionul pe care ei se arătau gata a i-l pune la dispoziție. bun Constante a spus că Pătrășcanu i-a dat pe ușă afară, mirîndu-se că au îndrăznit să-i propună lui asemenea lucru.

17. Consideri că tot ce ai spus în această problemă e complet?

17. Da, consider că în această problemă am spus tot ce am știut în legătură cu ea.–

18. Dar în cazul că ți se va dovedi contrarul, adică că nu ai spus tot ce ai știut?

18. Înțeleg să suport consecințele.

[signature]

7.III.50.–

Declarație

Subsemnatul Ștefan Coperzu, de 37 ani, cu ultimul domiciliu în București, str. Tarfunului, nr 25 fiind întrebat a declarat următoarele:

1. Când ai devenit membru de partid.

1. Membru de Partid am devenit în 1938, când mi-a fost comunicată această știre de tov. Miron Constantinescu,

2. Ce legătură pe linie de Partid ai avut dela 1938 până la 23 August 1944.-

2. Din anul 1938 și primele 2 luni din 1939 (când am plecat în concentrare) am avut legătură superioară pe tov. Miron Constantinescu, lucru considerat de mine după cele ce îmi comunicase el, fără ca să-mi spue că el îmi este legătură superioară.

Cât timp am fost concentrat în 1939 și 1940 nu am păstrat legătura prin nimeni.

La înapoierea din concentrare am avut legătură superioară pe to. Alexandra Sidorovici, către sfârșitul lui 1940 începutul lui 1941.

3. Prin cine ai luat legătura cu ea.

3. Legătura cu ea am luat-o direct, după discuții privind pe cei cu care mă întâlneam regulat și cu care discutam periodic chestiuni politice, ea interesându-se îndeaproape de discuțiile avute între noi și despre fiecare în parte.

In urma acestor convorbiri purtate cu ea mi-a comunicat că legătura cu Partidul o voi ține prin ea.

4. Până când ai ținut legătura cu Alexandra Sidorovici.

4. Până în primăvara lui 1942; Știu că la ultima întâlnire mi-a dat un biletel conspirativ despre care mi-a spus că conține excluderea lui Pavel din Partid.

5. Dela data întreruperii legăturii cu ea, cu cine ai mai avut legături.

5. In perioada cât am funcționat în ~~[illegible]~~ campania echipelor de recensământ nu am avut pe nimeni legătură de Partid.

La reîntoarcere, la începutul lui 1943 am luat legătură prin Levente, dar fără să-mi fie indicat de cineva.

In urma unei discuții în care i-am spus tov. Levente că sunt fără legătură de Partid, el mi-a spus că o voi ține prin el. Chiar în acel moment mi-a însărcinat să comunic neîntârziat lui Gheorghe Dinu să nu se mai întâlnească cu persoana aceea cu care se întâlnește la Sabinus, persoana aceea fiind filată.

Legătura cu Levente am ținut-o până la dispariția lui, care s'a întâmplat la sfârșitul anului 1943.-

6. După dispariţia lui Levente cu cine ai reluat legătura.

6. După 3-4 luni dela dispariţia lui Levente m'am dus şi am cerut de lucru lui Bellu Silber

7. Cum ai procedat.

7. I-am spus lui Bellu Silber că fiind lipsit de vreo legătură cu cineva care să-mi dea să lucrez pe tărâm politic şi cum se simte că se pregăteşte ceva, aş vrea să nu rămân deoparte nefăcând nimic.

8. Ce te-a făcut să te duci să ceri de muncă lui Bellu Silber din moment ce nu ştiai precis că este membru de partid şi nici nu ţi-l recomandase nimeni ca atare.

8.

Alba

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în București, Parfumului 25, fiind întrebat am declarat următoarele:

1.= Cu cine din grup ai mai discutat referitor la fugă?

Cu C.G.PAVEL

2.= Când ai vorbit cu PAVEL ?

Aproximativ în Septemvrie, după convorbirea care a avut-o cu RATIU.

3.= Unde a avut loc această discuţie ?

In Institut, în Brezoianu, PAVEL era în Biroul lui GOLOPENTIA căruia îi ţinea locul atunci, fiind probabil plecat GOLOPENTIA. PAVEL rămânea în biroul lui GOLOPENTIA ca să răspundă la telefoane, să semneze bilete de voe.

4.= Cu ce ocazie te-ai dus la PAVEL ?

Pentru a afla şi dela el ce este adevărat şi serios în chestiunea plecării de care îmi vorbise RATIU.

5.= Ce discuţie aţi avut ?

L-am întrebat dacă şi el ştie ceva de posibilitatea unei plecări clandestine.

6.= Ce ţi-a răspuns el ?

In esenţă PAVEL mi-a spus că se lucrează în sensul acesta, dar că deocamdată nu are ce să-mi spună prea mult. Imi amintesc în deoasebi de ultima parte a acestei fraze: deoacamdată nu are ce să-mi spună prea mult.

./.

7.= Ce altă discuţie aţi mai avut cu acel prilej ?

L-am întrebat ce zice PATRASCANU de toate aceste pregătiri de plecare ilegală. La care PAVEL mi-a răspuns referindu-se la faptul că dacă şi el PATRASCANU va merge cu noi, nu o să aibă ce să spună.

8.= Dacă nu erai preocupat de fugă, aşa cum afirmi în altă declaraţie, pentru ce l-ai întrebat şi pe PAVEL?

Da, în declaraţia la care vă referiţi, am ascuns adevărul , fiindcă eram preocupat de plecare cu orice preţ, alături de ei, am cerut să fiu informat şi prin PAVEL.

9.= Ce înţelegi prin plecare cu orice preţ ?

Adică legal sau ilegal totuşi să pot pleca.

ss.STEFAN POPESCU

10 Februarie 1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, Parfumului 25, fiind întrebat am declarat următoarele

1. Cu cine din grup ai mai discutat referitor la fugă?

1. Cu C. G. Pavel.

2. Când ai vorbit cu Pavel?

2. Aproximativ în septembrie, după cum a bine pe care o avut-o cu Rațiu.

3. Unde a avut loc această discuție.

3. In Institut, în Brezoianu, Pavel era în biroul lui Golopenția căruia îi ținea locul atunci, fiind probabil plecat Golopenția, Pavel rămânea în biroul lui Golopenția ca să răspundă la telefoane, să semneze bilete de voie.

4. Cu ce ocazie te-ai dus la Pavel.

4. Pentru a afla și de la el ce este adevărat și serios în chestiunea plecării de care îmi vorbise Rațiu.

5. Ce discuție ați avut.

5. L-am întrebat dacă și el știe ceva de posibilitatea unei plecări clandestine

Ștefan Popescu

6. Ce ţi-a răspuns el.
6. In esenţă Pavel mi-a spus că se lucrează în sensul acesta, dar că deocamdată nu are ce să-mi spună prea mult. Imi amintesc în deosebi de ultima parte a acestei fraze: deocamdată nu are ce să-mi spună prea mult.

7. Ce alte discuţie aţi mai avut cu acel prilej.
7. L-am întrebat ce zice Pătrăşcanu de toate aceste pregătiri de plecare ilegală. La care Pavel mi-a răspuns referindu-se la faptul că dacă şi el Pătrăşcanu va merge cu noi, nu o să aibă ce să spună..

8. Dacă nu erai preocupat de fugă, aşa cum afirmi în altă declaraţie, pentru ce l-ai întrebat şi pe Pavel?

8. Da, în declaraţia la care vă referiţi, am ascuns adevărul, fiindcă eram preocupat de plecare cu orice preţ, alături de ei, am cerut să fiu informat şi prin Pavel.
9. Ce înţelegi prin plecare cu orice preţ.
9. Oricâ legal sau ilegal totuşi să pot pleca.

10.11.50.— [signature]

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Parfumului 25, fiind întrebat am de declarat următoarele :

1.= Când ţi-a spus MANUILA căvrea să-l vadă pe PATRASCANU?

MANUILA mi-a spus că vrea să-l vadă pe PATRASCANU în toamna anului 1945, după ce se întorsese dela băi.

2.= Unde ţi-a spus acest lucru ?

La MANUILA în birou.

3.= Cu ce ocazie te-ai dus la el?

Cu lucrările Institutului, corectări de tipografie.

4.= I-ai transmis lui PATRASCANU dorinţa lui MANUILA?

Da, i-am transmis prin telefon lui RUPENIAN.

5.= Ce i-ai spus lui RUPENIAN să-i transmită lui PATRASCANU?

I-am spus lui RUPENIAN că m'am văzut cu MANUILA şi m'a întrebat de PATRASCANU şi că ar vrea să-l vadă şi l-am rugat să-i transmită el.

6.= Ce ţi-a spus MANUILA despre PATRASCANU.

M'a întrebat ce mai face şi apoi şi-a exprimat dorinţa căar vrea să-l vadă.

7.= Mai ai cunoştinţă de unele întâlniri dintre PATRASCANU şi MANUILA ?

Da. mai am. Sânt acele pe care mi le spunea RUPENIAN. Când îl întrebam dacă se va putea să ne ducem noi la villa dela Snagov. Dacă nu se putea, el îmi spunea şi adeseori îmi spune şi <u>dece?</u>

./.

nu se poate să mergem noi, fiindcă se duceau PATRASCANU cu soţia, HARRY BRAUNER şi LENA CONSTANTE şi veneau acolo şi soţii MANUILA. Aceste lucruri mi le spunea RUPENIAN prin 1945 şi 1946. Din acestea am dedus că PATRASCANU se întâlnea cu MANUILA în vila dela Snagov.

Dau prezenta declaraţie de voe, conştient şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

14.II.1950

209

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan [illegible], de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Parfumului 25, fiind întrebat am de declarat următoarele:

1. Când ţi-a spus Manuilă că vrea să-l vadă pe Pătrăşcanu?

1. Manuilă mi-a spus că vrea să-l vadă pe Pătrăşcanu în toamna anului 1945, după ce se întorsese de la Boi.

2. Unde ţi-a spus acest lucru?

2. La Manuilă în birou.

3. Cu ce ocazie te-ai dus la el?

3. Cu lucrările Institutului, corecturi de tipografie.

4. I-ai transmis lui Pătrăşcanu dorinţa lui Manuilă?

4. Da, i-am transmis prin telefon lui Rupeanu.

5. Ce i-ai spus lui Rupeanu să-i transmită lui Pătrăşcanu?

5. I-am spus lui Rupeanu că m'am întâlnit cu Manuilă şi m'a întrebat de Pătrăşcanu şi că ar vrea să-l vadă şi l-am rugat să-i transmită el.

Ştefan [illegible]

6. Ce ți-a spus Manuila despre Pătrășcanu?
6. M'a întrebat ce mai face și apoi și-a exprimat dorința că ar vrea să-l vadă.

7. Mai ai cunoștință de unele întâlniri dintre Pătrășcanu și Manuila?
7. Da, mai am. Sânt acele pe care mi le spunea Rupeanu. Când el întreba dacă s-ar putea să ne ducem noi la villa dela Snagov. Dacă nu se putea, el îmi spunea și adeseori îmi spunea și de ce? nu se poate să mergem noi, fiindcă se duceau Pătrășcanu cu soția, Harry Brauner și Lena Constante și veneau acolo și soții Manuila. Aceste lucruri mi le spunea Rupeanu prin 1945 și 1946. Din acestea am dedus că Pătrășcanu se întâlnea cu Manuila în vila dela Snagov.

Dau prezenta declarație de voe, conștient și nesilit de nimeni

Ștefan Popescu.

14.II.50.

211 ~~185~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, St. Parfumului, nr. 25, fiind întrebat am de declarat următoarele:

1. Mai ai ceva de spus sau de adăugat asupra problemelor despre care ai fost anchetat?

1. Nu mai am nimic de spus sau de adăugat.

În cazul când mi se va dovedi că nu am fost complect în declarațiile date sau că am ascuns ceva înțeleg să suport consecințele.

Dau prezenta declarație de voie, conștient și nesilit de nimeni.

Ștefan Popescu

14.11.50.-

DECLARATIE

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, am de declarat următoarele :

După 23 August 1944 şi în tot cursul anului, chiar şi în 1945 la SABIN MANUILA la Institutul de Statistică veneau o serie de străini. Astfel - ştiu de un american tânăr, slab, înalt şi bălan pe care îl întâlneam adesea prin Institut. El venea sau pleca dela MANUILA. Când mă duceam în interes de serviciu la directorul General, acelaş american sau era înăuntru sau ieşea ori era aşteptat.

MANUILA primea în aceiaşi perioadă, foarte des, pe JEAN COMSA, care îi procura tot felul de gazete, reviste şi cărţi cu caracter medical ori statistic. JEAN COMSA fusese la muncă obligatorie în Institutul de Statistică, lucrând de atunci cu MANUILA, iar după 1944 (23 August) era angajat, salariat al Misiunii Americane, la serviciul de presă.

Stiu acest lucru fiindcă am avut şi eu raporturi cu JEAN COMSA nu numai cât am făcut liceul împreună, dar după 23 August -1944, prin 1945-1946 - el ştiind că sunt secretar de redacţie la radio-jurnal îmi trimetea unele ştiri de presă şi informaţiuni pentru difuzat.

In acea perioadă, când la posturile noastre de radio mai existau ora Statelor-Unite, a Angliei se mai difuzau şi ştiri ale agenţiilor sau misiunilor americane şi engleze. Când lucrul acesta nu a mai fost posibil şi raporturile mele cu JEAN COMSA au devenit din ce în ce mai slabe.

Ultima ştire despre el, este de acum 2 luni, când l-am întrebat pe LIVIU MUNTEANU, tehnoredactor al buletinului Arta Grafică, dacă l-a mai văzut pe JEAN COMSA. Nici LIVIU MUNTEANU, fost coleg al meu dela Radio, nu îl mai văzuse, fiindcă nu mai trecuse de mult timp pe la serviciul de presă american.

./.

In 1945 MANUILA era în legătură cu un doctor englez, dela misiunea britanică sanitară, pe nume Dr.SHELLOW sau Dr.SHERLOW cu care a tipărit o carte despre Penicilină. Pe acest englez mi l-a prezentat şi mie. Despre el mi-a spus că este un englez cu orientare progresistă. Aşa îmi spunea MANUILA. Până în Mai 1945, până la data cât am mai fost eu la tipografia din Latină 8, când la cererea mea am depus gestiunea colegului de birou GAVRILESCU DUMITRU, până în Mai 1945, m'am ocupat eu de începutul acestei lucrări. Adică am stabilit coperta şi litera, restul lucrării executându-se până la sfârşit la tipografie, sub conducerea succesorului meu.

Cartea aceasta despre Penicilină urma să aducă un venit Societăţii de Statistică. Nu ştiu dacă ea, dat fiind înăsprirei luptei între imperialişti şi lagărul comunist, a mai ajuns să fie pusă în librării. Ea cred că mai există în depozitele Statisticei. Era o carte cu date despre Penicilină.

Acest Dr. SHERLOW era suficient de arogant şi înţelegerea cu el era foarte anevoioasă şi din cauza limbei - vorbea rău franceza - dar mai ales că se purta cu mine foarte de sus şi cu metodă de comandă, lucru care m'a făcut să-i spun lui MANUILA că nu are o atitudine potrivită. Schimbarea cerută de mine dela tipografie, m'a eliberat şi de raporturile dintre client şi executant pe care le-am avut cu cel care da manuscrisul pentru cartea Penicilina.

Ce raporturi va mai fi avut MANUILA cu acest englez nu pot şti. Cu el n'am încercat niciodată să-mi adeveresc măcar cele spuse de SABIN MANUILA că ar fi avut sentimente progresiste. Mi-era destul de greu să mă înţeleg cu el în câteva cuvinte desprecartea ce voia să o scoată şi pentru care era foarte pretenţios.

ss.STEFAN POPESCU

14.II.1950

214 ~~216~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25 am de declarat următoarele:

După 23 August 1944 și în tot cursul anului, chiar și în 1945 la Sabin Manuila la Institutul de Statistică veneau o serie de străini. Astfel – știu de un american tânăr, slab, înalt și bălan pe care îl întâlneam adesea prin Institut. El venea sau pleca dela Manuila. Când mă duceam în interes de serviciu la directorul general, acelaș american sau era înăuntru sau ieșea ori era așteptat.

Manuila primea în această perioadă, foarte des, pe Jean Comșa, care îi procura tot felul de gazete, reviste și cărți cu caracter medical ori statistic. Jean Comșa fusese la muncă obligatorie în Institutul de Statistică, lucrase de atunci cu Manuila, iar după 1944 (23 August) era angajat, salariat al Misiunii Americane, la serviciul de presă.

Știu acest lucru fiindcă am avut și eu raporturi cu Jean Comșa nu numai cât am făcut liceul împreună, dar după 23 August – 1944, prin 1945-46 – el știind că sunt secretar de redacție la radio-jurnal îmi trimetea unele știri de presă și informațiuni pentru difuzat.

În acea perioadă, când la posturile noastre de radio mai existau ora Statelor-Unite, a Angliei

Ștefan Popescu

se mai difuzau și știri ale agențiilor sau ziarelor americane și engleze. Când lucrul acesta nu a mai fost posibil și raporturile mele cu Jean Coușa au devenit din ce în ce mai slabe.

Ultima știre despre el, ete de acum 2 luni, când l-am întrebat pe Liviu Munteanu, tehnoredactor al buletinului ~~Antografica~~, dacă l-a mai văzut pe Jean Coușa. Nici Liviu Munteanu, fost coleg al meu dela Radio, nu îl mai văzuse, fiindcă nu mai trecuse de mult timp pe la serviciul de presă american.

În 1945 Manuila era în legătură cu un doctor englez, dela misiunea britanică sanitară, pe nume Dr. Shellow sau Dr. Sherlaw cu care a tipărit o carte despre Penicilină. Pe acest englez mi l-a prezentat și mie. Despre el mi-a spus că este un englez cu orientare progresistă. Așa îmi spunea Manuila. Până în Mai 1945, până la data cât am mai fost eu la tipografia din Latină 8, când la cererea mea am depus gestiunea colegului de birou Gavrilescu Dumitru, până în Mai 1945, m'am ocupat eu de începutul acestei lucrări. Adică am stabilit coperta și litera, restul lucrării executându-se până la sfârșit la tipografie, sub conducerea succesorului meu.

Cartea aceasta despre Penicilină urma să aducă un venit Societății de Statistică. Nu știu dacă

Ștefan Lupescu

ea, date fiind înăspririi luptei între imperialişti şi lagărul comunist, a mai ajuns să fie pusă în librării. Ea cred că mai există în depozitele Statisticei. Era o carte cu date despre Penicilină. Acest Dr. Marlow era suficient de arogant şi înţelegerea cu el era foarte anevoioasă şi din cauza limbii - vorbea rău franceza - dar mai ales că se purta cu mine foarte de sus şi cu metode de comandă, lucru care m'a făcut să-i spun lui Manuila că nu are o atitudine potrivită. Schimbarea cerută de mine dela tipografie, m'a eliberat şi de raporturile dintre client şi executant pe care le-am avut cu cel care da manuscrisul pentru cartea Penicilina.

Ce raporturi va mai fi avut Manuila cu acest englez nu pot şti. Cu el n'am încercat niciodată să-mi adeveresc măcar cele spuse de Sabin Manuila că ar fi avut sentimente progresiste. Mi-era destul de greu să mă înţeleg cu el în câteva cuvinte despre cartea ce voia să o scoată şi pentru care era foarte pretenţios.

Ştefan Popescu

14.11.50.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în București Str.Parfumului No.25, am de făcut următoarea declarație:

In legătură cu relațiile pe care BETEA le avea cu americanii, avocatul ALEXANDRU ANDREESCU, fost ca colaborator în biroul avocațial al lui HERANT TOROSSIAN, de fel din Constanța, povestea într'una din vizitele pe care le făceam prietenei mele vechi IOANA ANDREESCU, fostă căsătorită cu RUPENIAN;

Acestea le spunea avocatul ALEX.ANDREESCU în iarna lui 1949 într'o vizită a lui, când s'a nimerit să fiu și eu cu soția mea. Venind vorba de unde o fi BETEA - el a spus că ar fi auzit că umblă prin cârciumi cu americani, că se afișea cu ei. Acestea le spunea av.ANDREESCU referindu-se la perioada de dinaintea dispariției lui BETEA.

Av.ANDREESCU adaugă : "un neserios!", "Barem ce bani mi-a mai mâncat și ăsta, atunci aveam, câștigam ceva și niciodată nu-l refuzam!".

De altfel tot av.ANDREESCU spunea atunci că BETEA s'ar fi svonit că era amestecat și în chestiunea lui MANOLESCU - aviatorul - și că n'ar fi fost strein de acțiunea acestuia.

Prin 1947, când mai da puțin prin Oficiul de Studii al Institutului de Statistică, venea BETEA foarte grăbit, obosit și preocupat, dar am observat că fuma mai totdeauna țigări americane.

ss.STEFAN POPESCU

14.II.1950

218 ~~71~~

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, str. Parfumului, nr. 25, am de făcut următoarea declaraţie:

În legătura cu relaţiile pe care Betea le avea cu americanii, avocatul Alexandru Andreescu, fost ca colaborator în biroul avocaţial al lui Herant Torosian, de fel din Constanţa, povestea într'una din vizitele pe care le făceam prietenei mele vechi Ioana Andreescu – fostă căsătorită cu Rupenian.

Aceste le spunea avocatul Alex. Andreescu în iarna lui 1949 într'o vizită a lui, când s'a nimerit să fiu şi eu cu soţia mea. Venind vorba de <u>unde o fi Betea</u> – el a spus că ar fi auzit că umbla prin cârciumi cu americani, că se afişa [redacted] cu ei. Aceste le spunea Av. Andreescu referindu-se la perioada de dinaintea dispariţiei lui Betea. Av. Andreescu adăugă ultra neserios!», «Barem ce bani mi-a mai mâncat şi ăsta, atunci aveam, câştigam ceva şi niciodată nu-l refuzam!»

De altfel tot av. Andreescu spunea atunci că Betea s'ar fi sonit că era amestecat şi în chestiunea lui Manolescu-Tanya, aviatorul – şi că n'ar fi fost strein de acţiunea aceasta

Prin 1947, când mai da puţin prin oficiul de studii al Institutului de Statistică, venea Betea

Ştefan Popescu

foarte grăbit, obosit și preocupat, dar am observat că fuma mai totdeauna țigări americane.

14.II.50.- Ștefan Popescu

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, domiciliat în Bucureşti Str.Parfumului No.25, am a declarat următoarele :

In legătură cu campania dusă de guvern în Maramureş ştiu că a fost încredinţată cu ea LUCRETIU PATRASCANU. El a întreprins-o folosindu-se de prietenii din Institutul de Statistică. Dintre aceştia ştiu că au făcut parte RATIU, BETEA, GHEORGHE POPESCU şi alţii desigur pe care eu nu-i ştiu, din Institut şi din Ministerul de Justiţie.

Campania aceasta, de ajutorare a populaţiei Maramureşene, cu medicamente, alimente şi altele, a fost interpretată de cei care au fost trimişi pe teren, poate nu chiar de toţi, nu numai ca o campanie a guvernului şi de ajutorare, ci ca o campanie de propagandă electorală, ţinând seama că ne aflăm în faţa alegerilor din 1946. Băeţii - nu ştiu dacă li se sugerase acest lucru dela Bucureşti - dar, cei mai mulţi au transformat campania de ajutorare, într'una de propagandă electorală pentru PATRASCANU care urma să candideze - credeau ei, sau li se dase instrucţiuni de către cei care îi trimisese - că urma să candideze pentru locul de deputat al Maramureşului, L.PATRASCANU şi că, deci, ei au popularizat cât au putut mai bine numele viitorului presupus deputat.

Când s'a văzut unde urma să candideze PATRASCANU, la Arad, campania electorală aci, a fost susţinută prin mobilizarea aceloraş elemente din Institutul de Statistică şi din Ministerul de Justiţie.

ss.ŞTEFAN POPESCU

14.II.1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25 am a declarat următoarele:

În legătură cu campania dusă de guvern în Maramureș știu că a fost încredințat cu ea Lucrețiu Pătrășcanu. El a întreprins-o folosindu-se de prietenii din Institutul de Statistică. Dintre aceștia știu că au făcut parte Rațiu, Betea, Gheorghe Popescu și alții desigur pe care eu nu-i știu, din Institut și din Ministerul de Justiție.

Campania aceasta, de ajutorare a populației maramureșene, cu medicamente, alimente și altele, a fost interpretată de cei care au fost trimiși pe teren, poate nu chiar de toți, nu numai ca o campanie a guvernului, și de ajutorare, ci ca o campanie de propagandă electorală, ținând seama că ne aflam în fața alegerilor din 1946. Băeții - nu știu dacă li se sugerase acest lucru dela București - dar, cei mai mulți au transformat campania de ajutorare, într'una de propagandă electorală pentru Pătrășcanu care urma să candideze - credeau ei, sau li se dase instrucțiuni de către cei care îi trimisese - că urma să candideze pentru locul de deputat al Maramureșului, L. Pătrășcanu și că, deci, ei au popularizat cât au putut mai bine numele viitorului presupus deputat.

Când s'a văzut unde urma să candideze Pătrășcanu, la Arad, campania electorală aci, a fost susținută prin mobilizarea acelorași elemente

Ștefan Popescu

din Institutul de Statistică şi din Ministerul de Justiţie.

14.II.50.-

Ştefan Popescu

183

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, domiciliat în Bucureşti Str.Parfumului No.25, declar următoarele :

In afară de misiunea de a complecta formularele cu care am plecat din ţară şi cu care trebuia să inventariem " moldovenii" de peste Bug, ni s'a mai dat apoi şi sarcina de a întocmi rapoarte informative cu privire la starea de spirit a populaţiei din comunele unde ajungeam să facem acest recensământ. Dispoziţia de a întocmi aceste rapoarte privind starea de spirit ne-a fost dată prin ANTON GOLOPENTIA, care era şeful întregei lucrări.

Datele care trebuiau să cuprindă aceste rapoarte erau de ordin social, economic şi politice. Astfel trebuia să arătăm dacă populaţia a fost mulţumită sub conducerea U.R.S.S., cum era instruit tineretul, adică şcolaritatea (câte eleve erau în comună?, câte erau obligatorii?, în ce limbă era şcoala. Date cu privire la biserică. Dacă funcţionau în sat? De când a încetat de a mai funcţiona.

Din punct de vedere economic trebuiau văzute care erau productivitatea colhozurilor; în timpul conducerii U.R.S.S., în comparaţie cu productivitatea înainte de colectivizare şi productivitatea colhozurilor sub ocupaţia germană-hitleristă.

Din punct de vedere politic trebuiau adunate date din care să se vadă apartenenţa politică a populaţiei comunei unde noi făceam inventarierea "moldovenilor".

Aceste sarcini ne-au fost date tuturor membrilor echipelor. Intre noi, cei care formam o echipă, se ştiau aceste sarcini şi în discuţiunile purtate între noi nu a fost niciodată divergenţe privind felul în care să redactăm aceste rapoarte şi nici-o discuţie ca vreunul din noi să ia poziţie şi să aibă alt punct de vedere cu privire la executarea sau neexecutarea dispoziţiunilor.

./.

La complectarea acestui raport colaboram cu toţi. Datele economice în special devenise într'un fel culese în exclusivitate de LEVENTE, care-l interesa aspectul. Pentru celelalte date ne interesam fiecare pe cine întâlneam sau mai corect cu cine ne împrieteneam. RATIU aducea mai ales date dela primărie privind numărul populaţiei, şcolaritatea şi alte date sociale.

Pentru datele politice ne informam pela cei cu care stam de vorbă. Stiindu-le aproximative ne întrebam şi ne confruntam datele culese, pentrucă în raport să punem totuşi o cifră aproximativă rezultând din cele pe care le culesesem fiecare pe unde puteam.

Aceste date erau puse în raport în felul ca ele să fie o defăimare adusă U.R.S.S. şi deopotrivă să fie în limbajul şi pe gândul celor care ne trimiseseră în această misiune.

Deşi le-au văzut rapoartele acestea cu privire la, starea de spirit, niciodată vreunul din ei, LEVENTE sau RATIU nu mi-au reproşat ceva cu privire la forma mârşavă în care întocmeam rapoartele şi implicit - erau de acord cu ceeace scriam.

Aceste rapoarte erau înaintate de mine, odată cu formularele completate şi îmborderat lui A.GOLOPENTIA.

Inainte de a fi trimise lui ANTON GOLOPENTIA erau arătate şi membrilor echipei pentru care semnam, şi în majoritatea cazurilor erau arătate lui LEVENTE, despre care ştiam că are un nivel politic mai ridicat decât mine şi că e membru de partid şi care niciodată nu mi-a spus să modific forma sau să nu dăm deloc aceste rapoarte.

De altfel, pentru comunele unde se ducea numai unul din membrii echipei, acela întocmea personal asemenea rapoarte, pe care apoi mi le arăta mie. De exemplu la Tişcovca s'a dus LEVENTE singur şi a întocmit acest raport. La Kremenciug o comună - cătun - lângă Alexandrovca am mers toţi trei, raportul pentru Kremenciug a fost întocmit de LEVENTE.

Declar prin prezenta că lucrurile arătate mai sus sunt lucruri aşa cum s'au întâmplat, lucruri juste şi nu m'am gândit nici-un moment ca prin ele să lovesc pe vreunul din cei cu care am fost împreună în această misiune.

Nu am adăugat nimic şi nici n'am omis nimic.

Dau prezenta declaraţie de voe, conştient şi nesilit de nimeni.

ss.STEFAN POPESCU

14.II.1950

Declarații

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, Parfumului, nr 25, ~~întrebat am de declarat că~~ ~~fiind~~ declar următoarele:

~~Anexele~~

În afară de misiunea de a completa formularele cu care am plecat din țară și cu care trebuia să inventariem "moldovenii" de peste Bug, ni s'a mai dat apoi și sarcina de a întocmi rapoarte informative cu privire la starea de spirit a populației din comunele unde ajungeam să facem acest recensământ. Dispoziția de a întocmi aceste rapoarte privind starea de spirit ne-a fost dată prin Anton Golopenția, care era șeful întregii lucrări.

Datele care trebuiau să cuprindă aceste rapoarte erau de ordin social, economic și politic. Astfel trebuia să arătăm dacă populația a fost mulțumită sub conducerea U.R.S.S., cum era instruit tineretul, adică școlaritatea (câte clase erau în comună?; câte erau obligatorii?, în ce limbă era școala. Date cu privire la biserică. Dacă funcționa în sat? De când a încetat de a mai funcționa.

Din punct de vedere economic trebuiau arătate care erau productivitatea colhozurilor: în timpul conducerii U.R.S.S., în comparație cu productivitatea înainte de colectivizarea și productivitatea colhozurilor sub ocupația germano-hitleristă.

Din punct de vedere politic trebuiau aduante date din care să se vadă apartenența politică

a populaţiei comunei unde noi făceam numărătoarea "moldovenilor".

Aceste sarcini ne-au fost date tuturor membrilor echipelor. Între noi, cei care formam o echipă, se ştiau aceste sarcini şi în discuţiile purtate între noi nu a fost niciodată divergenţe privind felul în care să redactăm aceste rapoarte şi nici o discuţie ca vreunul din noi să ia poziţie, să aibă alt punct de vedere cu privire la executarea sau neexecutarea dispoziţiunilor.

La completarea acestui raport colaboram cu toţi. Datele economice în special de asemenea totdeauna fel culese în exclusivitate de Levente, care îl interesa aspectul. Pentru celelalte date ne interesam fiecare pe cine întâlneam sau mai corect cu cine ne împrieteneam. Raţiu aducea mai ales date de la primărie privind numărul populaţiei, şcolaritatea şi alte date sociale. Pentru datele politice ne informam de la cei cu care stam de vorbă. Ştiindu-le aproximative ne întrebam şi ne confruntam datele culese, pentru ca în raport să punem totuşi o cifră aproximativă rezultând din cele pe care le culesesem fiecare pe unde puteam.

Aceste date erau puse în raport în felul ca ele să fie o defăimare adusă U.R.S.S. şi deopotrivă să fie în limbajul şi pe gândul celor care ne trimiseseră în această misiune.

Deși le-au citit rapoartele acestea cu privire la starea de spirit, niciodată vreunul din ei, Levente sau Rațiu au ~~nici~~ mi-au reproșat ceva cu privire la forma mărșavă în care întocmeam rapoartele și implicit - erau de acord cu ceeace scriam.

Aceste rapoarte erau înaintate de mine odată cu formularele completate și înbordereat lui A. Golopenția.

Înainte de a fi trimise lui Anton Golopenția erau arătate și membrilor echipei pentru care semnam, și în majoritatea cazurilor erau arătate lui Levente, despre care știam că are un nivel politic mai ridicat decât mine și că e membru de partid și care niciodată nu mi-a spus să modific forma sau să nu dau deloc aceste rapoarte.

De altfel, pentru comunele unde se ducea numai unul din membrii echipei, acela întocmea personal asemenea rapoarte, pe care apoi mi le arăta mie. De exemplu la Tișcovca s'a dus Levente singur și a întocmit acest raport. La Kremencing o comună - cătun - lângă Alexandrovca am mers toți trei, raportul pentru Kremencing a fost întocmit de Levente. ~~[illegible]~~

Declar prin prezenta că lucrurile arătate mai sus sunt lucruri așa cum s'au întâmplat, lucruri juste și nu m'am gândit nici un moment ca prin ele să lovesc pe vreunul din cei cu care am fost împreună în această misiune.

Nu am adăugat nimic și nici n'am omis nimic.

Dau prezenta declarație de voe, constient și nesilit de nimeni

Ștefan Popescu

14.11.50.

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, am dè făcut următoarea declaraţie :

Pataşcanu

Pe [redacted] cu MANUILA l-am văzut împreună o singură dată şi aceasta anume când au venit la tipografie în toamna lui 1944.

Atunci am fost chemat în curtea tipografiei din strada Latină No.8 de către oameni din tipografie - spunându-mi că au venit

Pataşcanu

[redacted] cu MANUILA. M'am dus la ei şi MANUILA mi-a spus cum să procedez ca să-mi capăt o formă legală pentru tot ce am imprimat fără ca să-l anunţ mai întâi pe el.

Mi-a spus să fac un raport în care să enumăr tot ce am tipărit şi cu specificarea, materialelor şi hârtiei consumate, pe care să dea un referat [redacted] şi apoi să aprobe el, lucrările

Pataşcanu

care le făcusem tipărind numerele din România Liberă, ediţia specială anunţând plecarea delegaţiei pentru semnarea armistiţiului la Moscova şi celelalte lucrări anexe acestora, pentru Uniunea Patrioţilor cerute prin MIHAI MAGHERU.

După aceasta s'au urcat în maşină şi au plecat. Inainte merseseră şi într'o vizită la Fundaţia Mihai I - unde probabil că l-au întâlnit pe OCTAVIAN NEAMTU. Erau însoţiţi şi de HARRY BRAUNER care era prieten cu OCTAVIAN NEAMTU.

ss.STEFAN POPESCU

14.II.1950

230

Declarație

Subsemnatul Ștefan Caprșu, de 37 ani, cu domiciliul în București, strada Parfumului, nr. 25 am de făcut următoarea declarație:

Pe Pătrășcanu cu Mamila l-am văzut împreună o singură dată și aceasta atunci când au venit la tipografie în toamna lui 1944.

Atunci - am fost chemat în curtea tipografiei din strada Latină, nr. 8 de către oameni din tipografie - spunându-mi că au venit Pătrășcanu cu Mamila. M-am dus la ei și Mamila mi-a spus cum să procedez ca să-mi capăt o formă legală pentru tot ce am imprimat fără ca să-l anunț mai întâi pe el.

Mi-a spus să fac un raport în care să enumăr tot ce am tipărit și cu specificarea materialelor și hârtiei consumate, pe care să dea un referat Pătrășcanu și apoi să

aprobe el, lucrările care le făceau tipărind numerele din România Liberă, ediţia specială anunţând plecarea delegaţiei pentru semnarea armistiţiului la Moscova şi celelalte lucrări anexe acestora, pentru Uniunea ~~Apărarea~~ Patrioţilor cerute prin Mihai Magheru.-

După aceasta s'au urcat în maşină şi au plecat. Înainte merseseră şi într'o vizită la Fundaţia Mihai I- unde probabil că l-au întâlnit pe Octavian Neamţu. Erau însoţiţi şi de Harry Brauner care era prieten cu Octavian Neamţu.

Ştefan Popescu

14-11-50.-

232. ~~76~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și funcționar la Statistică, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la convorbirile avute cu soția mea privitor la Lucrețiu și Elena Pătrășcanu

Din activitatea sa pe lângă Pătrășcanu dinainte de 23 August 1944, e vorba de cele câteva luni înainte de lovitura de stat, soția mea mi-a spus că a luat în primire casa doamnei Armanda Hurmuzescu de pe bulevardul Dacia, unde au venit apoi soții Pătrășcanu.

Legătura aceasta a făcut-o prin Bellu Silber.

Mi-a spus apoi că ea le făcea de mâncare și cumpărăturile necesare din oraș, tot ce trebuie pentru gospodărie. Mi-a mai spus deasemeni că ținea și unele legături politice pentru Lucrețiu Pătrășcanu. Nu mi-a dat niciodată vreun nume. De altfel înțelegeam ca treburile ei să fie numai ale ei. Atunci o vedeam extrem de rar. După aceia n'am mai redeschis discuția asupra celor ce a făcut. Cu coșul cu aprovizionări se abătea uneori pe la tipografie și mă vedea. Coșnița era pentru Pătrășcanu. Tot în acelaș timp Pătrășcanu avea ca tehnică pe Vera Călin, desigur că ea a ținut legătura politică, iar soția mea — cu mai puțin ridicată politicește

Ștefan Popescu

decât Vera Călin — făcea lucruri mai puțin importante, în primul rând ale gospodăriei.

După 23 August, la îndemnul Elenei Pătrășcanu, care voia să întemeieze un teatru de păpuși, soția mea și-a cerut detașarea dela Statistică, unde era desenatoare, având școala de Arte Frumoase, și a trecut să primească salariu dela Ministerul Justiției.

Astfel, soția mea a lucrat la teatrul de păpuși alături de Elena Pătrășcanu pe leafa dela Statistică primită - prin detașare - dela Ministerul Justiției.

În atelier, în ierarhia muncii erau astfel organizați: Elena Pătrășcanu, Alexandru Brătășanu, Lena Constante și Ileana Popescu. Soția mea recunoștea cât de puțin știa ea în arta respectivă așa că rolul ei era printre altele să învețe și să ajute.

Nu a avut să se plângă niciodată de inferioritatea în care se afla numai că avea să-mi spună de felul de acaparare, de scoatere în evidență al ei personal pe care îl avea Lena Constante. Nu odată mi-a spus că de ea, nu ai loc să te învârți și că e grozavă cum știe să se vâre în sufletul Pătrășcanilor.

Despre Elena Pătrășcanu în dese rânduri mi-a aruncat vorbe caracterizând-o ca o fată talentată, cu caracter, dar nu lipsită de apucături burgheze: îi plăcea să fie alintată, desmierdată și

Ștefan Popescu

aceste mici dorinţi i le satisfăceau cu plăcere Lena Constante, Harry Brauner - care adeseori venea pe la atelier şi Alexandru Bratăşanu.

Dintre toţi, Lena Constante era cea care îi mângâia toate amărăciunile şi toate supărările.

Seara, deobicei, îi lua cu maşina dela atelier soţul Pătrăşcanu, care venea obosit dela minister sau dela alte treburi. Atmosfera o încălzea Elena, care căuta să creeze buna dispoziţie.

Aşa după cu Lena Constante - mi spunea soţia mea - căuta să-i creeze buna dispoziţie lui Pătrăşcanu, tot aşa Harry Brauner căuta să o înveselească pe Elena Pătrăşcanu.

Fapt este că - treptat-treptat, cei doi, Lena şi Harry s'au infiltrat adânc în menajul Pătrăşcanu, fiind nelipsiţi din casă şi, să-mi spună soţia, că înşăşi femeia de serviciu, să nu-şi mai ştie bine cine e stăpâna casei: Elena Pătrăşcanu sau Lena Constante.

[redacted]

• Ştefan Popescu

Șoptelile schimbate pe deoparte de Harry Brauner cu Elena Patrașcanu și pe de altă parte de Lena Constante cu Lucrețiu Patrașcanu soția mea a înțeles că nimeni din cei nelipsiți în casa Patrașcanu era de vină.

Când la vreun spectacol unul din cei doi Patrașcanu nu o invitau și pe Lena Constante, aceasta se invita singură. Soția mea povestea asta ca la o scenă la care fusese martoră.

[redacted]

Seara, când venea acasă dela atelier, soția mea îmi spunea : « Astăzi, iarăși Lena a supărat-o ca apoi să o împace, cum știe ea, pe Herta »
sau « Azi a venit și Andrei (Lucrețiu Patrașcanu) să o ia pe Herta. Dar Lena asta nu-i lasă să răsufle ».

Alteori soția mea îmi spunea : « Astă seară, vorbeau că au la masă pe ~~Bella Silber și pe~~ Herant Brosian. » Altădată îmi spunea : « Ieri la prânz au fost la Andrei (L. Patrașcanu) Teohari Georgescu și Gh. Gheorghiu-Dej. »

Lucrurile acestea le afla sau dela unul din soții Patrașcanu sau dela șofer ori femeia de serviciu

Ștefan Popescu

Totaşa ştia şi unde plecau cu maşina. De pildă la Braşov la procurorul Lega – o rudă de-a lui Lena sau la Predeal

Tot soţia mea îmi spunea când soţii Pătrăşcanu se duceau la vreo recepţie şi atunci intra în mărunţişuri femeieşti de felul cum Elena sau Lucreţia se agită ce să îmbrace şi cât de stângaci sunt.

Înainte de plecare la Conferinţa de Pace de la Paris soţia mea i-a amintit lui Lucreţia Pătrăşcanu ca să obţină ceva pentru mine – relativ la o bursă de studii.

La Paris, Pătrăşcanu a întreprins probabil convorbiri cu cei în drept şi a obţinut câteva burse (patru). La înapoiere Pătrăşcanu i-a spus soţiei mele că a aranjat numai bursă pentru mine şi alţi câţiva bieţi ai lui Golopenţia, dar că şi pentru ea ar fi obţinut o încredinţare că va putea fi numită administratoare sau intendentă a şcolilor române din Franţa. I-a spus ca să ne întocmim dosarele pentru obţinerea paşaportului. Dosarele urma ca să i le predăm, absolut complete, lui Pătrăşcanu.

Dosarele acestea nu au ajuns niciodată la Pătrăşcanu fiindcă înţelegeam să le depunem pe toate odată, ori Botea întârzia complectarea actelor lui, întârziind şi dosarele noastre.

Când am vrut să întreprindem o acţiune separată, şi am luat dosarul meu complet pentru a-l

Ştefan Popa

rămâne prin soția mea lui Pătrășcanu, lucrul acesta n-a mai ajuns să-l facă, fiindcă îl vedea din ce în ce mai abătut și din ce în ce mai rar. În aceasta nu vedea o încurajare că ar putea să-i mai vorbească de acte. 1)

Ei, nu i s'au dat niciodată explicațiuni speciale, decât doar că ar fi bine să-și înceteze detașarea dela Ministerul Justiției, lucru care l-a și făcut soția mea, trecând înapoi la Statistică. În acest timp a încercat să meargă cu actele de pașaport la Teohari Georgescu, dela care a avut un răspuns negativ. 2)

Fiind la Statistică, a fost chemată de Nela Stroescu la Ministerul Artelor și i s'a dat ca sarcină soției mele să preia responsabilitatea Teatrului de păpuși în locul Elenei Pătrășcanu. Soția mea a făcut acest lucru, primind totdeodată și dispoziția pe care a îndeplinit-o – de a pune în disponibilitate pe Lena Constante. Soția mea este și astăzi la acest teatru ca pictor-scenograf, conducerea cedând-o, la cererea ei, altei responsabile date de Ministerul Artelor, pentru ca soția mea să-și vadă de meseria propriu zisă, în cele administrative pricepându-se mai puțin.

---

1) În aceasta vreme – toamna lui 1947 – mi-a spus soția mea, dela Lena Constante, că Betea și Rațiu au fost dați afară din minister fiindcă au venit la L. Pătrășcanu să-l convingă să plece din țară.–

2) E vorba numai de actele mele și ale ei. După care acțiune nu am mai întreprins nimic în acest sens.– Ștefan Popescu

20.11.50.–

Ștefan Popescu

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la discuția ce am avut-o cu Rațiu în ceeace privește plecarea din țară.

~~Pe~~

Trecând pe la Institutul de Statistică, așa cum făceam decâte ori aveam liber dela Radio și urcând la Oficiul de studii, am găsit în biroul lui Golopenția - fără ca acesta să fie acolo - pe Pavel care îi ținea locul și la care se afla tocmai atunci Betea și Rațiu.

Acest lucru se petrecea prin toamna (septembrie) 1947.

La intrarea mea am simțit că întrerupsesem o convorbire la care nu eram dorit să iau parte.

Ne-am strâns mâinile și după ce am schimbat câteva cuvinte de rigoare, am dat să plec. Trebuia să merg la radio. Rațiu mi-a spus că merge și el într'acolo. Am părăsit astfel institutul împreună - și din Brezoianu am ieșit în Luterană, pe care am parcurs-o în sus - împreună - până la colț cu general Berthelot, de unde ne-am despărțit

Ștefan Popescu

eu luându-o la stânga, el spre dreapta, ca să meargă spre Victoriei și probabil spre casă.

Pe acest parcurs eu mi-am exprimat îngrijorarea că din cauza teabelismului lui Betea care întârzie adunarea actelor lui și întocmirea dosarului pentru pașaport se periclitează plecarea noastră a tuturor și pierderea bursei.

La care Rațiu mi-a dat asigurarea că n'o să pierdem bursa și că de plecat vom pleca.

I-am exprimat apoi impresia ce mi-au făcut-o ei trei (el, Betea și Pavel) că îmi ascund ceva și că se feresc de mine, că au un secret pentru mine.

Atunci el mi-a spus cu titlu de mare secret, pe care cu deosebire ceilalți nu trebue să știe că mi-a spus ceva. Cu titlu de mare taină mi-a spus că se pregătește un avion mare, cu care să poată fi transportați toți cei dragi nouă.

Alte amănunte nu mi-a dat, nici nu a vrut să insiste pe nici o chestiune de amănunt, aceasta nu fiindcă eram la capătul drumului nostru, dar fiindcă se vedea că e reținut și că și atâta cât

Ștefănescu

îmi spusese i se părea că este prea mult.

Am primit această veste cu o strângere din umeri, ca la un lucru prea îndrăzneț și foarte greu de visat. I-am răspuns lui Rațiu în sensul gestului pe care îl făcusem, strângându-i mâna: «De, măi, băiatule, așa ceva nu este o jucărie. Cum se va izbuti așa ceva nu-mi trece prin cap. De altfel Pătrășcanu cum ar privi el o asemenea întreprindere?»

La care lucru el nu mi-a răspuns ceva precis: «Lasă, măi, o să vedem noi!»

În marea familie a prietenilor se înțelegea că face parte și Pătrășcanu. –

x

După câteva zile de la această întâlnire cu Rațiu am avut convorbirea cu Pavel, pe care și pe el l-am întrebat ce se aude cu plecarea noastră și dacă știe ceva în sensul unei plecări chiar ilegale. Acest lucru i l-am spus lui Pavel fără a arăta că știu ceva de la Rațiu. Convorbire cu Pavel în care el mi-a spus că se caută posibilitatea unei modalități în acest

Ștefan Popescu

sens – că se lucrează ceva în această direcție. La care, iar întrebându-l ce îi spune Pătrășcanu despre acest lucru, Pavel, în esențial, să-mi răspundă că adică ar fi ca și Pătrășcanu să meargă cu noi, nu ar mai avea ce să spună.

În acest timp, acasă, soția mea mă presa cu insistență spunându-mi că e Septembrie și că nici măcar nu am înaintat actele pentru pașaport. Că niciodată Petea nu o să aibă toate actele adunate și că ea mă sfătuiește să mă desolidarizez de ei și să încercăm ceva separat. Mi-a spus că dacă iau dela Pavel actele mele și ale ei, ea încearcă să meargă la Teohari Georgescu, care o cunoștea dela Pătrășcanu, și să-l întrebe ce se poate face.

Lămurit astfel de soția mea, m-am ridicat la câteva zile dela ultima convorbire cu Pavel, am ridicat dela el dosarul meu și al soției cu actele pentru pașaport, spunându-i că înțeleg să întreprind un lucru care, e adevărat, mă desolidarizează de grupul lor, dar că Ileana nu poate merge să ceară un lucru lui Teohari Georgescu pentru întregul grup. Nu i-am

Ștefan Lorgu

mai spus şi ce greutăţi dealtfel ar face ca, situaţia mea şi a soţiei mele, cu dosare de acte complete şi cu situaţia şcolară şi politică faţă de Partid limpede, să stea alături de a lor, anume: Betea fără acte, Pavel membru exclus din Partid şi Raţiu cu studii numai bacalaureatul. Toate aceste trei racile erau considerate greutăţi chiar când dosarele ar fi mers să fie satisfăcute prin Pătrăşcanu. Dealtfel Ileana (soţia) atrăsese atenţia din timp, ca de datoria ei şi a mea, lui Pătrăşcanu, asupra acestor lucruri pe care trebuia să le ştie pentru a nu se compromite.

Am luat actele dela Pavel şi i le-am dat soţiei mele de capul căreia mă ţineam acum să se ducă neîntârziat la ministerul Teohari Georgescu.

În cele câteva zile până ce Ileana, soţia mea, să ajungă să poată fi primită la Ministerul Afacerilor Interne, am mai avut o convorbire cu Raţiu, căreia i-am spus ce întreprind şi să să ştie că mă desolidarizez de acţiunea lor şi să nu mă mai considere printre grupul de prieteni ce urmează să întreprindă aventura. Am accentuat acest lucru.

Ştefan Popescu

Rezultatul vizitei mele la ministrul Tohari Georgescu a fost că dânsul a primit-o și i-a vorbit negrăbit în sensul că «deocamdată sunt dispozițiuni ca să nu se mai dea nici o viză de eșire din țară. Să urmărească însă chestiunea, să se intereseze și deîndată ce va afla ceva să vină iar la el, că înțelege să o ajute.»

După aceasta nu am mai întreprins nimic pentru plecare. Mai ales că – dela Institutul francez din București – mi-a venit o scrisoare oficială semnată de Rebeyrol însuși – scrisoarea a sosit prin decembrie 1947 – în care ne făcea cunoscut că anul de studii a început la Paris, că bursa rămâne și ea valabilă pentru anul următor școlar – și încă, ca pentru la anul, să obțin viza de ieșire din timp.

Prin vara lui 1948, am avut acel schimb de convertație telefonică cu Miron Constantinescu, pe care îl întrebam dacă bursa mea mai poate fi folosită, întrucât ea este valabilă pe 1948-1949. La aceasta Miron Constantinescu mi-a răspuns că «Nu am ce căuta în apus. Ce să învăț acolo!» și altele în felul

Ștefan [illegible]

acesta care mi-au mutat gândul cu privire la folosirea acestei burse.

Tot Miron Constantinescu mi-a mai spus un lucru care m'a uluit și anume — cam astfel s'a exprimat Miron: «de altfel bine că nu ai plecat, că ai fi fost implicat într'un proces de spionaj de toată frumusețea ...! ». —

Pe Miron Constantinescu l-am mai văzut apoi în vara lui 1949 când - la Planificare - într'o lungă conversație, am reluat iar chestiunea bursei, discutând-o de data aceasta numai în principiu.

Când mi-a spus că: Ce am de învățat dela Apus? I-am spus că «de bine de rău, bursa de acolo o am și că înțelegeam să o folosesc », apoi l-am mai întrebat dacă eu, la vârsta mea aș mai putea să am o bursă pentru Moscova sau Leningrad, când acolo se trimit — cu multă justețe această măsură — cadre tinere cu forțe proaspete. La care Miron Constantinescu a lăsat să se înțeleagă că asta așa e!

Aceasta este declarația pe care o am de dat privind chestiunea bursei și a plecării din țară dela convorbirea cu Rațiu din toamna lui 1947.

Ștefan Bogdan

21.4.58.

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și funcționar în Institutul Central de Statistică, cu domiciliul în str. Parfumului, nr. 25, București, am a declara următoarele cu privire la dorința de a părăsi țara și la gândurile și nemulțumirile ce le aveau Betea, Pavel și Rațiu:

Pentru perioada dela 23 August 1944 și 1946, adică de după Lovitura de Stat și doi ani apoi următorii, în convorbirile rare avute cu oricare din cei trei colegi ai mei nu se resimțeau nemulțumiri cu ordinea nouă în stat pentru care fiecare, în ilegalitate, lucrase într'un fel.

După aceasta fiecare s'au situat pe poziții care îi făceau să fie nemulțumiți.

Astfel, Betea, fiind prins, antrenat din prietenie și colaborare cu Pătrășcanu – a început să aibe unele gânduri – pe care ~~[illegible]~~ prin Rațiu – am ajuns să le cunosc și eu puțin.

Rațiu, fiind și el tânăr student al lui Pătrășcanu și nelipsit alături de Betea în campania din Maramureș, la aceea a alegerilor la Arad și la Facultate, ajunsese să fie și el la un grad de nemulțumire cu privire la starea de lucruri și gândurile

Ștefan Popescu

lui proprii.

Cu totul alta este situația lui Pavel. Pavel, prin însăși construcția lui, avea ceva de mereu nemulțumit – nu numai de totul ce se petrecea în jur, dar și de el personal.

Felul personal, individual al lui Pavel l-a făcut să lucreze anarhic, alăturea cu făgașul normal al lucrurilor, dacă nu chiar în opoziție cu linia Partidului ce se contura din ce în ce mai netă și mai precisă.

Caracterizarea făcută de Miron Constantinescu – atunci când am fost la el – în vara lui 1949 mi se pare cuprinzătoare. Spunea atunci Miron Constantinescu: « L-am chemat la mine; am căutat și mai stau de vorbă cu el. Nimic de făcut. A rămas un anarhic ...»

×

Convorbirile cu Betea, câte le-am avut, se purtau toate pe un plan principial de literatură.

Atunci când Betea nu vorbea de băutură și chefurile pe care le descria nu cu cine și unde le-a avut, ci <u>ce</u> și mai ales <u>cât</u> a băut, atunci Betea vorbea ascultându-se despre filosofiile lui și, de predilecție cu

Ștefan [illegible]

mine părerile lui literare în general şi cu privire la ce ştia şi cetise ce scrisesem, în special. Discuţiile de acest fel nici nu se puteau numi discuţii, ci pur şi simplu discursurile lui Betea care făcea o echilibristică de judecăţi îndrăzneţe şi originale, aşa cum era el cu toate ciudăţeniile lui.

Politicul în discuţiile cu Betea nu era atins în plin. Desigur acest lucru numai faţă de mine – care îi plăcea să mă considere mai mult un om de imaginaţie decât practic. Nu cred că greşea când mă considera astfel. Dar, din această consideraţie Betea făcea cu mine mai multă literatură. Deaceea el nu avea să discute cu mine cum şi ce fel au lucrat în campaniile din Maramureş şi dela alegeri în Arad. Acest lucru până către anul 1947. Apoi – convorbirile mele cu Betea nu au mai fost convorbiri, ci scurte întâlniri în institut pe scări, sau câteva replici între telefoanele numeroase ce le avea de dat sau le primea.

Îmi spunea când îl întrebam ce faci, că: << Am puţină treabă la Andrei (L. Pătrăşcanu) >> sau cu urcând el coborând pe scări: << Nu ştii, Mam-

Ştefan [illegible]

ila e jos? Trebue să trec și pe la el.»

— // Intr'o întâlnire la masa de prânz împreună cu Rațiu – în primăvara lui 1947 la mine acasă (Betea a mai fost la mine odată în 1946 toamna, ca să-i citesc nuvela Voicăneselе cu subiect moșnenii din Buzău, unde fusesem cu Pătrășcanu. Nuvela a apărut apoi în Contemporanul) La mine acasă, la această masă la care era și Rațiu, în primăvara lui 1947 am discutat posibilitatea prin Andrei (L. Pătrășcanu) de a obține o bursă pentru străinătate. Și a rămas stabilit că problema o va pune lui Andrei și o va urmări el Betea, îndeaproape până la realizare. Aceasta pentru că el se vedea cel mai des cu L.P. și fiindcă era și cel mai prieten cu L.P.

Dela discuția avută la această masă reeșeau țelurile fiecăruia: adică Rațiu nu știa prea bine ce o să facă în străinătate, vorbea însă de voiajuri, de a merge cât mai departe, de a vedea cât de mult, lumea toată. De învățătură nu vorbea mare lucru. Se gândea să ajungă undeva departe, să câștige bani mulți să ne țină în jurul lui, pe spezele lui pe noi prietenii lui.

La Betea deasemenea nu se preciza nici o

Ștefan Ba[illegible]

ținută precisă, niciun scop. Betea nu spunea nimic ce are să facă ajuns în străinătate. Și nu spunea lucrul ăsta ca să nu-l știm și noi, ci pur și simplu că nu știa nici el ce o să facă ajuns, de pildă, la Paris.

În acest fel a rămas Betea până la urmă, niciodată n'a spus ce va face în străinătate. Spre urmă, prin 1947, când era foarte necăjit de fiecare dată, de fiecare din noi, pe unde îl prindeam, ca să dea actele, încolțit și cu preocupare pentru altceva, răspundea: «Nu-mi purtați nici de grijă. Înaintați-le voi.» «Mergeți și fără mine, că să ajung eu într'un fel acolo» Acestea erau răspunsurile lui de câte ori îl întâlneam. Începea chiar să-l supere insistența noastră, când știa prea bine că noi speram ca prin el să depunem actele, pentru facerea formelor de pașaport, lui Pătrășcanu.-

x

Cu totul altfel stau lucrurile cu Pavel. Rămânând în picioare calificările făcute de Miron Constantinescu, totuși, din colaborarea strânsă în 1945 și 1946 (unsprezece luni) în munca sindicală: Pavel secretar și eu președintele sindicatului la

Ștefan [illegible]

Statistică, în această muncă grea, de răspundere Pavel s'a comportat foarte disciplinat, sârguincios, ordonat, cu dragoste, cu căldură rezolva problemele ce i se ridicau în față. Era exemplu în muncă și tot timpul, în ședințe și în munca de cancelarie n'am avut niciun fel de discuție care să dea naștere la vreun desacord sau neînțelegere. Deși Pavel uneori comitea acte pline de orgoliu, personale, neprelucrate în comitet, acestea nu erau acte grăite, făcute ca el să se evidențieze, ci pentrucă trebuiau repede, operativ soluționate.

Din această perioadă de muncă cu râvnă, alături unul de altul nu cunosc la Pavel vreo atitudine de nemulțumire. Decât doar aceea, de pildă când oamenii de serviciu se codeau să care scaune pentru o ședință și îi antrenam în muncă prin exemplul nostru: renunțam la mate și căram noi scaunele. Atunci murmuram fiecare: «Ce ți-e și cu Vlahoțianul ăsta!» sau «Rob cu rob să ne unim, dar numai la folos, la ponos... mai încet!» Acestea svârlite de unul sau altul dintre noi, în focul căratului de scaune.

Apoi, când n'am mai fost alături în această muncă, în 1947 ne-am văzut mult mai rar și mai puțin. Aceasta și pentrucă în 1947 eram ocupat la Radio în fiecare zi și dimineața și după amiază — sau eram chiar plecat în provincie. Este perioada în care am

Ștefan Ilie

scris pentru microfonul posturilor noastre de radio reportajele privind campania de alegeri sindicale în întreaga țară, în toate domeniile: minier, metalurgic, siderurgic, forestier ș.a., așa după cum am urmărit munca pe șantierele Bumbești-Livezeni (Șantierul Gh. Gheorghiu-Dej) și Lunca Prutului (Șantierul Ana Pauker).

Totuși și în această perioadă am discutat cu Pavel, în sensul că mă întreba ce mai era nou și eu îi spuneam știri care îmi treceau prin mână pentru difuzat în alcătuirea jurnalelor radio - funcție ce îmi revenea ca secretar de redacție.

În această perioadă interpretam amândoi viața unora dintre foști noștri colegi care ajunseseră la trepte importante: astfel glumeam fără răutate de Dumitru Corbea care își intitulase un volum de poeme _18 milioane_, ca un ecou al titlului genialului Maiacovschi. Glumeam pe seama lui Corbea fiindcă talentul lui îl consideram amândoi destul de slăbuț. De ironia noastră nu era cruțat Camil Suciu, secretar general la Ministerul Naționalităților Conlocuitoare care știam cât de comod era dintotdeauna. Îl discutam și pe Oancea, astăzi decanul Facultății de drept, pe care îl știam cât de

Ștefanov S. Gh.

"prudent" era în ilegalitate, ca și un spur fricos. Nu scăpa nici Bucur Șchiopu care privea acum pe foștii colegi cu altă perspectivă, uitând puțin că dintre noi plecase.

Comentând pozițiile acestora, trăgeam unele concluzii în sensul că așa este în revoluție, când ies la suprafață, odată cu lucrurile bune și o serie întreagă de oameni și fapte de mai puțină valoare, calitate.

Paralel cu aceste constatări se ridica în Pavel dorul de învățătură. Citea în această perioadă neobosit, cărți de ideologie, de probleme de statistică și economie politică.

Este singurul dintre toți care îmi vorbea cu certitudine de ce o să facă la Paris. Spunea el: «La o cetanie serioasă», «La un studiu colo, la mama lui!» erau expresiile care mi le repeta. Cu dor de învățătură se gândea să-și dedice anii - cei 2 - la Paris, cetitului în biblioteci și la Institutul de cercetare al Opiniei Publice.

Acest dor de învățătură îl va fi făcut să dorească cu orice preț să se isbutească ieșirea din țară.

Ștefan [illegible]

închis și dârz în încăpățânarea lui, Betea va fi avut mult mai multă încredere decât în mine ca să-l pună în curent cu planul lui de plecare, în cazul eșuării plecării legale.

x

Mai puțin pregătit să judece problemele și mai expus la influențe resemnătoare de orice fel, era Rațiu.

Din perioada a doua, petrecută la Moldovanca și Lozorata, dincolo de Bug, când nu mai rămăsesem în echipă decât noi doi, durează gândul meu pe care voiam să-l înfig în creerul lui, că el - Rațiu - nu știe nimic sau aproape nimic și că, prinurmare, prima și serioasa sarcină ce-i stă în față este să-și ridice nivelul cultural care lasă atâta de dorit și din care cauză pentru el - tot ce sboară se mănâncă -.

Acest lucru nu am isbutit să-l fac. Rațiu îmi scăpa de sub controlul educativ. Fie că și-a irosit o vreme întreagă cu "Repatrierea moldovenilor", fie că pe urmă a devenit inspector în Controlul economic și că mai ales o influență

Ștefanescu

cu alte scopuri decât educative a doamnei Dr. Dănulescu, gazda sa în București, îl îndepărtau evident de mine, au făcut să nu-l mai văd pe Rațiu decât ca să-mi spună lucruri pe care le am declarat și în alte locuri (declarații) și le voi repeta aci.

Perioada din fața lui 23 August 1944, în cele câteva luni de convocuire la tipografie n'am putut vedea la Rațiu decât curajul, eroic chiar, de a întreprinde lucruri importante, cât mai puternice, pentru a scoate țara din măcelul în care o târâse Antonescu. Cu elan tineresc, cu tact și fără grabă nesocotită, Rațiu lucra sigur, fără teamă.

Inteligent și cu spirit de inițiativă prompt, aceste lucruri le va fi folosit cu bune rezultate și ferventă când l-a luat pe Rațiu la Controlul economic.

Ca student, Rațiu învăța dreptul fără să-l priceapă și nădejdea lui era Pătrășcanu și intervențiile lui personale pe la diverși profesori pentru ca să-i dea examenele. În acest timp uita prietenia pentru mine și era toată vremea în anturajul doamnei Dănulescu, Arareori un telefon și atât.

Ștefan Borșe

Lucrurile spuse până aici despre Rațiu nu trebuesc privite ca unele constatări și considerații personale, ele sunt rezumatul, rezultatul convorbirilor mele cu el, din care Rațiu se descriea, se înfățișa cu calitățile și defectele de gândire notate mai sus.

Într'una din convorbirile noastre din perioada lui 1947 când țelul comun: bursele, ne mai apropiase puțin, l-am întrebat care e situația lui în Partid. La care mi-a răspuns că este foarte căutat și chemat adesea să-și aranjeze situația. Dacă l-am întrebat «de ce nu se duce?» Mi-a spus că nu are vreme când să se țină și de asta. Că e mereu plecat.

I-am amintit că de ce nu se gândește că lucruri de felul acesta ar putea să-i îngreuneze lui L. Pătrășcanu acțiunea de a obține și realiza ceva pentru noi. Și la aceasta a răspuns cu multă ușurință: «Ce are a face una cu alta.»

Din altă convorbire pe stradă, Rațiu mi

Ștefanovski

s'a înfățișat ca foarte doritor de bani și îngrijat că are nevoie de foarte mulți. Am pus acest lucru în legătură cu nevoile gazdei sale. Astfel un ceas foarte bun pe care îl avea și pe care un timp îl trimise spre păstrare la mine, luase drumul amanetării și pierderea lui.

În completarea dosarului său cu acte a avut destule întârzieri, totuși cu greu și l-a completat. În această perioadă am avut o convorbire din care reieșea ușurătatea cu care gândea el că se va trăi în străinătate. Visa câștigare ușoară de multe parale, fără să-și dea prea bine seama cum și-apoi plecare în lume, mai departe. Gândea să se stabilească prin America de Sud, prin Argentina, despre care avea impresia că trebuie să fie țara unde curge lapte și miere.

Prins cu ușurință de planul ce Betea probabil că i l-a schițat, de plecare, chiar și ilegală din țară, cu care prilej să fie scoși nu numai bursierii ci și alții, numai așa îmi explic cum, în altă scurtă convorbire Rațiu să-mi împărtășească gândul că dacă Manuila ar pleca și el și s-ar stabili în Statele-Unite, ar trebui ur-

Ștefan [illegible]

mat acolo de noi şi ne-ar aranja pe fiecare.

Convorbirea avută pe Luterană în Septembrie 1947 în care mi-a desvăluit secretul că se pregăteşte obţinerea unui avion mare, în care să fie transportaţi toţi prietenii noştri, m'a făcut să-mi fie clar că printre aceştia îl socotea şi pe Manuila

Prin luarea actelor dela Pavel - ale mele şi soţiei - prin această desolidarizare de grupul bursierilor voiam să încerc o rezolvare legală.

De acest lucru l-am înştiinţat şi pe Raţiu, odată la el acasă, şi odată prin telefon dela mine de-acasă, spunându-i să nu mă mai considere printre cei ce urmează să i-a parte la aventură. Lucrul acesta l-a întristat, dar nu a ripostat în niciun fel.

După încercarea de obţinere a vizei prin soţia care s'a dus să lămurească chestiunea la ministrul Teohari Georgescu, soţia mea mi-a adus vestea dela Lena Constante că băieţii - Betea şi Raţiu - au fost pur şi simplu daţi afară din minister, că au venit la Pătrăşcanu să-i propună fuga cu avionul» despre care Raţiu îmi vorbise şi mie.

Ştefan Lovescu

23.II.50.-

258

~~245~~

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, am de declarat următoarele :

Stiu dela EMANUEL RUPENIAN că în locuinţa lui, din Str. Armenească No.14, L.PATRASCANU avea întâlniri cu femei.

Odată, vorbind la telefon EM.RUPENIAN, l-am întrebat apoi cu cine a vorbit. La aceasta mi-a răspuns că a vorbit cu L.PATRASCANU care îi cere cheia dela casa luipentru o întâlnire şi a zâmbit cu înţeles.

Altă dată, soţia lui RUPENIAN, în urma unei întâlniri a lui L.PATRASCANU cu o femeie, în casa RUPENIAN din Armenească 14, soţia lui RUPENIAN a făcut remarca aceasta: " Domnul preferă blondele!". Aceasta fiindcă după o întâlnire a lui PATRASCANU în casa lor, găsise în pat un fir blond.

Din acestea ştiu că PATRASCANU avea întâlniri galante în casa lui RUPENIAN din Armenească 14.

ss. STEFAN POPESCU

8 Martie 1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele:

Știu dela Emanuel Rupelian că în locuința lui, din str. Armenească, 14 – L. Pătrășcanu avea întâlniri cu femei.

Odată, vorbind la telefon Em. Rupelian, l-am întrebat apoi cu cine a vorbit. La aceasta mi-a răspuns că a vorbit cu L. Pătrășcanu care îi cere cheia dela casa lui pentru o întâlnire și a zâmbit cu înțeles.

Altă dată, soția lui Rupelian, în urma unei întâlniri a lui L. Pătrășcanu cu o femeie, în casa Rupelian din Armenească 14, – soția lui Rupelian a făcut remarca aceasta: „domnul preferă blondele!” Aceasta fiindcă după o întâlnire a lui Pătrășcanu în casa lor, găsise în pat un fir de păr blond.

Din acestea știu că Pătrășcanu avea întâlniri galante în casa lui Rupelian din Armenească 14.

Ștefan Popescu

8. Martie 1950.–

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Parfumului No.25, de profesiune scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. şi funcţionar la Statistică, am de declarat următoarele :

Pe lângă faptul de a fi întâlnit la BELLU SILBER oameni ca prof.SIMION STOILOV, prof.OANCEA I., actualul decan al Facultăţii de Drept din Capitală, care îmi dădeau siguranţa că SILBER trebue să fie membru de partid, tot la BELLU SILBER în perioada dinainte de 23 August 1944 l-am regăsit şi pe GIMI SERBANESCU.

SERBANESCU era Secretar de redacţie al săptămânalului Reporter O revistă de stânga, citată acum şi în Istoria României de M. ROLLER, ca şi Cadzon, Viaţa Românească, Era Nouă.

SERBANESCU era foarte bolnav de tuberculosă şi era ajutat mult de BELLU SILBER.

Spun că l-am regăsit pe SERBANESCU la BELLU SILBER, fiindcă l-am cunoscut mai dinainte la revista Reporter, unde am colaborat.

Si faptul de a-l fi întâlnit pe secretarul de redacţie al unei reviste de stânga ca Reporter, mi-a întărit certitudinea că BELLU SILBER trebue să fie membru de partid.

ss.STEFAN POPESCU

8 Martie 1950

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, de profesiune scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și funcționar la Statistică am de declarat următoarele:

Pe lângă faptul de a fi întâlnit la Bellu Silber oameni ca prof. Simion Stoilov, prof. I. Oancea, actualul decan al facultății de drept din Capitală, care îmi dădeau siguranța că Silber trebue să fie membru de partid, tot la Bellu Silber în perioada dinainte de 23 August 1944 l-am regăsit și pe Gimi Șerbănescu.

Șerbănescu era secretar de redacție al săptămânalului Reporter. O revistă de stânga, citată acum și în Istoria României de M. Roller, ca și Cadran, Viața Românească, Era Nouă.

Șerbănescu era foarte bolnav de tuberculoză și era ajutat mult de Bellu Silber.

Spun că l-am regăsit pe Șerbănescu la Bellu Silber, fiindcă l-am cunoscut mai dinainte la revista Reporter, unde am colaborat.

Și faptul de a-l fi întâlnit pe secretarul de redacție al unei reviste de stânga ca Reporter, mi-a întărit certitudinea că Bellu Silber trebue să fie membru de partid.

Ștefan Popescu

8 martie 1950.-

262

176

D E C L A R A T I E

Subsemnatul STEFAN POPESCU, de 37 ani, cu domiciliul în Bucureşti Str.Parfumului No.25 am de dat această declaraţie cu privire la împrejurările în care l-am cunoscut pe prof.univ. EUGEN SEIDEL.

Pe EUGEN SEIDEL l-am văzut prima dată în Institut cu ANTON GOLOPENTIA, cu care era prieten şi prin care a ajuns să aibe unele lucrări de traduceri pentru Statistică.

Date antecedente despre EUGEN SEIDEL pot fi date de ANTON GOLOPENTIA.

Cu EUGEN SEIDEL am avut să lucrez în 1943 în aceste împrejurări:

Preşedenţia - de care aparţinea Statistica, a cerut Institutului, pe datele furnizate de Preşedenţie, să întocmească un album în 3 exemplare - confidenţiale - în l.germană. Lui EUGEN SEIDEL i s'a încredinţat traducerea textelor, iar mie supravegherea tipăritului în Imprimăria Naţională.

Mi s'a atras deosebit atenţia de caracterul secret al lucrării.

Acest album conţinea date privitoare la pierderile României în războiul în care a fost împinsă alături de Germania hilteristă. Erau date, în formă de grafice, pierderile de toate felurile ale României: soldaţi şi ofiţeri morţi şi răniţi, clădiri (pe categorii) bombardate; distrugeri de poduri, de căi ferate; distrugeri de armament, de utilaj rutier şi inventar de animale şi obiecte, etc.

EUGEN SEIDEL a stat câteva zile la tipografie urmărind lucrarea din punct de vedere al traducerii, după manuscrisul românesc în limba germană.

Mie mi se încredinţase supravegherea executării lucrării din punct de vedere tehnic - să urgentez lucrarea, să iasă în condiţiuni cât mai bune şi - mai ales - să am grija de a-i păstra lucrării caracterul de secret. Am avut totuşi grija ca din corecturile ce se făceau să păstrez unul din exemplarele cu cele mai puţine greşeli - socotind că aceste date sunt foarte importante şi voi avea prilejul ca să le dau ilegal, pentru ca acest material

să fie folosit.

Aceste pagini le-am dat chiar lui BELLU SILBER într'una din întâlnirile mele cu el, la începutul anului 1944.

Când a văzut despre ce este vorba B.SILBER bucuros a spus: " Adă-le încoace că ne vor folosi!". Nu ştiu ce întrebuinţare a dat BELLU SILBER acestor date.

I le-am dat în aceiaşi zi în care îi aduceam o copie bătută la maşină din traducerea cărţii lui M.ILIN: Oameni şi munţi, făcută de prietenul meu Gavril Marcuson, atunci la muncă obligatorie la tipografia din Latină 8.
Prima carte care s'a tipărit după 23 August 1944.

După 23 August, EUGEN SEIDEL a publicat o gramatică a limbii ruse la editura de Stat;
Pentru acest manual i-am tradus în versuri româneşti o poezie de un poet sovietic.

ss.STEFAN POPESCU

8 Martie 1950

264 1/ ~~148~~

Declarație

Subsemnatul Ștefan Cojocaru, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25 am de dat această declarațiune cu privire la împrejurările în care l-am cunoscut pe prof. univ. Eugen Seidel.

Pe Eug. Seidel l-am văzut prima dată în Institut cu Anton Golopentia, cu care era prieten și prin care a ajuns să aibe unele lucrări de traduceri pentru Statistică.

Date antecedente despre Eugen Seidel pot fi date de A. Golopenția.

Cu Eugen Seidel am avut să lucrez în 1943 în aceste împrejurări:

Presedinția - de care aparținea Statistica, a cerut Institutului, pe datele furnizate de Presedinție, să întocmească un album în 3 exemplare - ~~...~~ confidențiale - în l. germană. Lui Eugen Seidel i s'a încredințat traducerea textelor, iar mie supravegherea tipăritului în Imprimeria Națională.

Mi s'a atras deosebit atenția de caracterul secret al lucrării.

Acest album conținea date privitoare la pierderile ~~...~~ României în războiul în care a fost împinsă alături de Germania hitleristă. Erau date, în

./.

Ștefan Cojocaru

./.

formă de grafice, pierderile de toate felurile ale României: soldați și ofițeri morți și răniți; clădiri (pe categorii) bombardate; distrugeri de poduri, de căi ferate; distrugeri de armament, de utilaj rutier și inventar de animale și obiecte, etc.

Eugen Seidel a stat câteva zile la tipografie urmărind lucrarea din punct de vedere al traducerii, după manuscrisul românesc în limba germană.

Mie mi se încredințase supravegherea ~~execu~~tării lucrării din punct de vedere tehnic - să urgentez lucrarea, și iată în condițiuni cât mai bune și - mai ales - să am grija de a-i păstra lucrării caracterul de secret. Am avut totuși grija ca din corecturile ce se făceau să păstrez unul din exemplarele cu cele mai puține greșeli - socotind că aceste date sunt foarte importante și vor avea

./.

Ștefan Popescu

./.

prilejul ca să le dau ilegal, pentru ca acest material să fie folosit.

Aceste pagini le-am dat chiar lui Bella Silber într-una din întâlnirile mele cu el, la începutul anului 1944.

Când a văzut despre ce este vorba B. Silber bucuros a spus: «Adă-le încoace că ne vor folosi!» Nu știu ce întrebuințare a dat Bella Silber acestor date.

I le-am dat în aceiași zi în care îi aduceam o copie bătută la mașină din traducerea cărții lui M. Ilin: Oameni și munți, făcută de prietenul meu Gavril Marcuson, atunci la muncă obligatorie la tipografia din Latină 8. Prima carte care s'a tipărit după 23 Aug. 1944.

După 23 August, Eugen Seidel a publicat o gramatică a limbii ruse la editura de Stat. Pentru acest manual i-am tradus în versuri românești o poezie de un poet sovietic.-

Ștefan Cost[illegible]

8. Martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, de profesiune scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și funcționar în secția Publicații a Institutului Central de Statistică, am de dat următoarea declarațiune:

În fiecare an – este vorba numai de 1945 și 1946 – în seara zilei de 23 August am dat câte un telefon lui L. Pătrășcanu; care telefon avea scopul să-i amintească de 23 August 1944 și îi uram succes și spor la muncă.

El îmi mulțumea pentru că îmi aminteam clipele când am lucrat împreună și deasemenea îmi pomenea cu elogii, felul brav★ în care am organizat munca, antrenat și mobilizat la lucru oameni buni pentru scoaterea primelor numere legale din <u>România Liberă</u>.–

Toată amintirea noastră privind 23 August 1944 se consuma într'o convorbire telefonică, când alții (mă gândesc la Silber, Lena Constante, Harry Brauner și alții încă) erau invitați la o masă comemorativă.

E de notat aci că <u>niciodată</u> nu am fost invitat la vreo masă sau petrecere, de L. Pătrășcanu și nici la mine în casă n'a fost vreodată.

9 Martie 1950 Ștefan Popescu

Declarație

Subsemnatul Ștefan Costea, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a da următoarea declarațiune cu privire la discuția avută la Odesa, în sfârșitul de an 1942 (noembrie sau decembrie) - cu colonelul Aramă trimis dela București să se intereseze de situația lucrărilor de inventariere a moldovenilor de peste Bug.

Era târziu în toamna lui 1942 - aproape spre Crăciun, când mă aflam la Golta, în speranța obținerii unui scurt drum până la București, să-mi văd soția. Cu acest prilej Golopenția îmi spune că i s'a telegrafat că la Odesa a sosit, însoțit de dr D.C. Georgescu, Colonelul Aramă care vrea relații cu privire la mersul lucrărilor, al rezultatelor realizate până la acea dată și alte informațiuni probabil în vederea acelorași plănuite, eventuale transporturi de populație moldovenească "neinfluențată" de comunism, pentru a fi aduse în România.

Colonelul Aramă, după câte am înțeles dela Golopenția, venea din partea Președinției.

Cum Golopenția înțelegea să-mi dea o permisie de câteva zile, în care timp Radu să fie instalat în altă regiune și când eu să-l ajung -

./.

Ștefan Costea

pe teren, tot Golopentia m'a rugat — ca să nu se mai deplaseze el — să mă opresc la Odesa și să dau pentru el relațiile ce mi se vor cere.

Am plecat deci spre Odesa cu o notiță de nume de comune, de cifre necesare convorbirii, date de Golopenția.

La Odesa l-am întâlnit pentru prima și ultima dată în viața mea pe Col. Aramă. La hotel Bristol, s'a ținut convorbirea, la care mai erau de față dr D.C. Georgescu și Mihail Gușacov, prieten cu Mitu Georgescu și șeful serviciului M.O.N.T., în acea vreme, la Statistică.

O serie de date le avea deja și Mitu Georgescu, venise cu ele dela Dumești și fusese trimise de Golopenția prin curier sau poștal.

După ce a vorbit, făcându-și expunerea după datele ce le avea în față, pentru cazul comunelor unde funcționase echipa a 4-a = Levente, Rațiu și eu, am adus completări și impresii depe teren, pe care — mai ales acestea — Aramă le asculta cu mai mult interes.

Discuția a trecut apoi asupra stării de spirit, despre care am spus că "știu bine românește", că «nu au fost influențați de comunism», că «sunt doritori să vină în țară, » cu vorba de "Moldoveni".

Când am văzut că ceeace îl interesa era

Ștefan Cojocaru

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, de profesie scriitor și tehnoredactor al Editurii pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., precum și șeful subsecției Tipărituri din Institutul Central de Statistică, am de făcut următoarea declarațiune cu privire la forma și conținutul notelor prin care raportam starea de spirit a populației moldovenești din satele de peste Bug.

Când am plecat pe teren știam că avem de completat formularele și borderourile care însemnau inventarierea populației știutoare de limbă românească, "moldovenii" cum se numeau ei singuri, din satele de peste Bug. Recensăminte și anchete Institutul de Statistică mai primise dispozițiuni să întreprindă și le-a executat în Bucovina de Nord și în Basarabia și Transnistria. Aceste probleme nu o cunosc întrucât n'am luat parte la aceste inventarieri. A. Golopenția este în măsură să știe și despre aceste lucrări de statistică, scopul lor și oamenii cu care ele s'au efectuat.

Ștefan Popescu

tocmai chestiunea "repatrierei" așa zise, pornind dela exemple din comunele unde lucrasem și având în gând că aducerea anumitor elemente bine orientate comuniste ar fi fost folositoare propagandei anti-războinice și le-ar fi ferit deopotrivă de prigoana ocupației germane — lucru care mă călăuzise, cu asentimentul lui Levente și Rațiu, și în notele către Golopenția, am spus că "repatrierea" ar trebui să înceapă neîntârziat și să se facă de aceleași echipe care au efectuat inventarierea, ele cunoscând oamenii și știind să evite ridicarea de elemente "influențate de comunism".

Il socoteam și pe Aramă, ca pe un adevărat trimis al lui Antonescu și din felul cum vorbeam am camuflat foarte bine acțiunile ~~[illegible]~~ echipei a 4-a (a noastră) care noaptea, de pildă la Alexandrovca, preda — prin Alexandru Cerpica și prin Stepan Kovalenco — saci cu zahăr, săpun, tutun și chibrituri pentru prizonierii sovietici sau moldoveni, fugiți din lagărul german local, ori pentru familiile împovărate, ucrainene sau moldovenești, de copii și boală cu părinți, soți ori copii pe front luptând în rândurile Armatei Roșii.

Aramă era — părea cel puțin — de acord cu felul de lucru al viitoarei eventuale acțiuni. Asculta atent și aprobativ. Își lua unele însemnări.

Ulterior, mi-a spus Gușacov că, Col. Aramă era inspector General al Curților Marțiale și că o să-i vorbească în tren, la înapoiere, despre dezertările mele. Am raportat apoi cele vorbite la Odesa și lui Golopenția la Golta.

Ștefan Cos[illegible]

9. Martie 1950

Porniţi pe teren aşadar, în echipe, am primit ulterior dispoziţii de introducerea, pentru fiecare comună inventariată, a unei note care să reflecteze starea de spirit a populaţiei moldoveneşti şi a populaţiei ucrainene în mijlocul căreia trăiau, cuprinzând şi date care să oglindească starea socială, economică, politică, învăţământ, religioasă.

Ni s'a spus că acest lucru este dorinţa Preşedinţiei, deci Bucureşti, pentru a se vedea în ce măsură este posibilă o eventuală transferare de populaţie moldovenească în România. Iar punctul privind situaţia politică căuta să ştie în ce măsură această populaţie era comunistă — adică primejdioasă introducerii în massa ţărănească din România.

Cine?

In faţa noii situaţii create, după ce sesizasem o serie întreagă de lucruri şi luasem legături cu comsomolii din comună (e vorba de marele comună de pe Bug - Alexandrovca) am căzut de acord asupra atitudinei ce trebue să o ia echipa noastră compusă din oameni de stânga, progresişti, simpatizanţi ai ideei comuniste.

Care erau lucrurile pe care le sesizasem în comuna Alexandrovca cu ajutorul

Ştefănescu

comsomolilor cu care ne împrietenisem prin schimbul de idei și prin fapte? Iată-le:

a. În sat era un lagăr de prizonieri sovietici păzit de germani. Din acest lagăr erau fugiți și ascunși prin comună prizonieri sovietici.

b. Multe familii aveau în Armata Roșie cel puțin un membru (tată, soț sau copil) dacă nu chiar mai mulți membri. Aceste familii erau mai ales amenințate de prigoana hitleristă. Urmărite și supravegheate mai de aproape erau familiile care aveau în Armata Sovietică membrii cu grade sau calități speciale (politruc, ofițer, aviator).

c. Și situația tineretului sub vârsta armatei, care erau încadrați politicește în Partidul Comunist (bolșevic) aveau a se teme de prigoana ocupanților hitleriști. Și din acest tineret erau ascunși (din cauza nemților) sau urmăriți de nemți.

d. În general situația economică sub ocupația germană aducea mari nemulțumiri populației: Deși colhozurile rămăseseră în ființă, totuși pentru o serie de motive, lucrurile stau prost față de situația din timpul cârmuirei U.R.S.S. Astfel - nemții cărau pentru ei aproape tot ce se

./.

Ștefan Popescu

recolte. Recoltele de sub ocupația germană din Ucraina erau mult mai slabe decât cele de sub Soviete – și aceasta pentru următoarele cauze: Lipsa brațelor de muncă (partea bărbătească validă fiind plecată cu Armata Roșie), o parte din tineret luat la muncă în Germania de hitleriști și deasemenea lipsa inventarului viu, de mașini și unelte agricole (distruse de războiu sau luate de Sovietici în retragere).

Din aceste situațiuni (a, b, c și d) o serie de oameni ar fi părăsit zona de ocupație germană pentru a găsi un loc mai ferit de prigoană sau urmăriri.

Din aceste categorii de oameni, dintre cei care doreau am socotit noi, membrii echipei, că ar fi mai feriți în România, unde ar fi venit știindu-se despre ei că sunt necomuniști, după avizul nostru al celor care îi recomandam. Drept carne de tun nu putea fi folosită această populație, ea fiind formată din parte femeiască ori tineret nerecrutat încă militar.

Suntem în vara lui 1942, încercuirea decisivă dela Stalingrad nu se conturase. ~~[illegible]~~ Situația din România, care avea a-și plânge mii și mii de ostași căzuți la Dalnic sau în alte părți pe front, cerea ieșirea cât mai grabnic din acest războiu nedorit de poporul românesc. Această ieșire trebuia făcut prin orice cale. Cine era motorul acestei mișcări: Partidul Comunist din România.

Ștefan [illegible]

Populaţia moldovenească de peste Bug crescută în morala comunistă, atâta câtă ar fi dorit să vină în România – şi erau din cei care doreau acest lucru – ar fi ajutat mult activând în massa ţărănească dela noi. Prin însăşi povestirile lor, felul lor de viaţă ar fi dat pildă de <u>ce înseamnă</u> şi <u>ce învăţă</u> morala comunistă.

<u>Călăuziţi de aceste gânduri</u> am socotit că <u>eventuala trecere de populaţie moldovenească – chiar şi temporară – de peste Bug în România</u> <u>ar fi fost un lucru bun</u> (şi pentru ei, cei care doreau din categoriile a, b, c şi d şi pentru ţara românească) <u>pe care noi am înţeles să-l susţinem atunci</u> (vara şi toamna lui 1942). –

Vorbesc în numele echipei, întrucât şi Levente şi Raţiu erau de aceiaşi părere în discuţiile iniţiale, de principiu, neorganizate sistematic, pe care le-am avut între noi, şi – întrucât însăşi semnarea notelor manuscrise ale mele era "pentru echipa a 4-a", de unde reiese clar conţinutul şi concluziile discuţiilor purtate între noi, întărit prin acest semn de solidaritate în acţiune a întregei echipe.

Ştefan [illegible]

Cum am înțeles să susținem aducerea acestor elemente prețioase din populația moldovenească? Mințindu-l pe Antonescu, mințind Președinția, pe toți cei care ne-au trimis.

Deaceia, pentru comsomolii urmăriți, pentru familiile care aveau tați, soți sau copii în armata sovietică, pentru prizonierii sovietici evadați din lagărele germane, pentru toți acei care ascundeau prizonieri sovietici sau dezertori români (n'a fost comună unde eu însumi dezertor să nu mi se spună: «Rămâi la noi, te ascundem, te ținem noi!») – pentru toți aceștia care aveau a se teme de ocupantul german hitlerist, fie pentrucă erau comuniști sau nu iubeau războiul (cazul dezertorilor români) aveam etichetele cu care îl mințeam pe Antonescu, pentru a influența favorabil eventualitatea aducerii în România a moldovenilor aceștia.

Deaceia, atunci, în vara și toamna lui 1942 îl mințeam pe Antonescu – făcându-ne frate cu dracul – și scriind: « In unanimitate ei sunt speriați (moldovenii) de ce ar fi însemnat propaganda bolșevică și doresc în unanimitate să vină în România... » sau « Microbul comunist nu a atins populația moldovenească de peste Bug » sau « Propaganda Roșie nu a ajuns să influențeze... » etc.

Ștefan Roșca

Cifrele care arătam numărul comuniștilor nu numai că nu erau precise ci aproximative, dar întotdeauna micșorate, iar aceștia (comuniștii), îl mințeam pe Antonescu că nu vor intra în România, când noi tocmai pentru a-i feri pe aceștia (pe comuniști) și ca aceștia să ne ajute în propaganda noastră comunistă în țară, mințeam pentru a sluji gândului nostru de-atunci (vara și toamna 1942), când eram pentru aducerea moldovenilor în țară.

De-aceia când ni s'a cerut să aducem daruri lui Antonescu ca semn de recunoștință din partea moldovenilor: Am făcut-o și pe asta. Într'o casă care avea pe pereți 10 icoane, îi făceam pe oameni să renunțe la una, cea mai puțin prețuită de ei. De altfel nu știu să fi dat lui Golopenția, în toată campania, mai mult de 2 icoane și o pâine pe care am mâncat-o noi, la Lisa-Gora.

Socotesc că - dacă nu m'ar fi ales ei - Levente și Rație - ca șef al echipei, oricare dintre ei în locul meu ar fi scris același lucru, în stilul lui fiecare. Al meu a fost mai gazetăresc, mai sforăitor, căutând să fiu cât mai în struna celui pe care îl mințeam noi.

Dacă Levente, în cele 2 notițe, pentru Cre-

./.

Ștefan Cr[illegible]

mencing și pentru Tișcorca, nu a făcut vreo introducere în genul celor pe care le făceam eu – este fiindcă acelea erau cătune, sate mici care depindeau de comune mai mari. De pildă, cele 2 de mai sus – unul știu sigur că ținea de Alexandrovca, astfel încă ce se spunea despre comuna principală era valabil și pentru cătunele – anexe.

Gândul meu și, sunt sigur, și al lui Levente, de a susține pentru motivele de mai sus eventuala trecere de populație de peste Bug – moldovenească – în România este valabil numai pentru perioada dinainte de încercuirea istorică de la Stalingrad. După aceasta, consideram o astfel de deplasare de populație o greșeală politică.

Pentru perioada când sunt datate notele mele cu privire la starea de spirit este valabil gândul de a susține "repatrierea" lui Antonescu. Pentru perioada (aceia) când și considerente subiective, pentru fiecare, dictau să dorim toți prelungirea șederii noastre în afara hotarelor României – deaceea și tărăgănam mult lucrările pentruca să câștigăm timp. De-aceea în această inventăriere au fost și Mircea Bujiși Cornel Mănescu și Dumitru Corbea, Levente Rațiu, toți oameni certați cu armata ori contra naționalismului antonescian ori certați cu amândouă

Ștefan Coșleț [signature]

Scopul scuză mijloacele. Păstrând proporțiile, ceeace Marele STALIN - iubitor al Păcii, realiza prin pactul de neagresiune încheiat cu Hitler; tot astfel noi, făcându-ne frate cu dracul, am considerat că, folosind și minciuna cea mai sfruntată, până la a fi posibilă să fie calificată « mârșavă trădare, defăimare a Uniunii Sovietice », slujim aceleiași cauze pe care o iubim: comunismului.-

Sub legionari am fost dat afară din slujbă - eram bibliotecar la facultatea de Filosofie și Litere, sub regalitate am fost un timp șomer, sub Antonescu dezertor. Dela 21 ani am avut activitate politică de stânga. Oricine din cei care mă cunosc și mai ales tovarășii din Organizația de bază "Scriitori", în care 3 ani am fost responsabil de grupă, pot referi despre mine în sensul - dacă este posibil să fi avut vreodată, judecându-se toate acțiunile mele, vreun gând de mârșavă trădare, de defăimare a Uniunii Sovietice.-

Lucrurile pozitive realizate în cadrul aceleiași echipe - numeroase și importante - pe linie de susținere a elementului politic ucrainean și moldovenesc comunist și totdeodată de sabotare a propagandei autonomiste ucrainene nu l-am enumerat aci, socotindu-l cunoscut sau făcând obiectul unei alte declarații.-

Dau prezenta declarație
de voe, conștient și nesilit de nimeni

Ștefan Bogza

9. Martie 1950

9 pagini și o ANEXĂ.-

– ANEXĂ –

Tovarăşi care pot mărturisi dacă Ştefan Popescu ar fi fost vreodată capabil să fie învinuit de ~~de~~ mârşavă tradare, de defăimare a Uniunii Sovietice

1. Colonel Gogu Popescu, din Ministerul Afacerilor Interne x)
   fost responsabil cu cadre pe jud. Dâmboviţa
   fost prefectul jud. Dâmboviţa. mă cunoaşte din 1938.
2. Mihai Popescu, ziarist la Radio, str. Popov 60 (fost Gral Berthelot)
   fiul tov. N. Popescu-Doreanu telefon acasă 7.46.50.–
   mă cunoaşte dinainte de 1938.
3. Colonel Cornel Mănescu, din Direcţia Educaţiei Armatei
   a fost în Ucraina pentru inventarierea Românilor de peste Bug.– x) mă cunoaşte din 1940.
4. Gheorghe Lazăr, responsabilul unităţii Imprimeria Naţionala
   calea Şerban Vodă 136. telefon 3.80.10.–
   mă cunoaşte din 1940.
5. Gavril Marcuson, din secţia studii şi documentare Comitetul Central al P.M.R. telefon interior 142 x)
   mă cunoaşte din 1943.
6. Rubin Grassiany, din Min. Comerţului Interior, Direcţia personalului x) mă cunoaşte din 1940.
7. Leopold Leker, responsabilul imprimeriei P.M.R. din str. Radu Vodă x) mă cunoaşte din 1943.
8. Mircea Biji, Subdirector General Statistică Tf. 5.82.00.– x)
   a fost în Ucraina pentru inventarierea de peste Bug– mă cunoaşte dinainte de 1942.
9. I. Oancea prof. univ., Decanul Facultăţii de Drept.
   mă cunoaşte dinainte de 1942.

Pentru toţi cei care sunt notaţi cu x) numărul de telefon e în agenda de telefoane din portvizitul meu depus la comandantul de gardă al închisorii.

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am de dat următoarea declarație:

În vara lui 1946, trecând pe la bodega lui Iancu Iosubaș, domiciliat în str. Anton Pan, unde înainte avea depozit de lemne, mă întâlnesc cu Oscar, prieten de-al lui Iancu Iosubaș și pe care îl cunoscusem la acesta.

Oscar mă oprește și mă întreabă: « Bre, ce face Pătrășcanu ?! » Aceasta cu un aer de supărare?. Și mai departe, după ce l-am întrebat de ce mă întreabă: « Păi, ia și-i dă lui Neamțu magazia care era a antrepozitelor? »

Oscar era funcționar, vameș la Antrepozite.

De-aici am dedus că Lucrețiu Pătrășcanu semnase în calitate de ministru al Justiției vreo rezoluție favorabilă lui Octavian Neamțu, la rugămintea, probabil, a lui Harry Brauner, care era bun prieten și colaborator la Fundație cu Octavian Neamțu, și care H. Brauner putea să-i ceară ceva lui Pătrășcanu pentru Oct. Neamțu.—

Ștefan Popescu

18.III.50.—

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la Constantin Ștefănescu.

Pe Constantin Ștefănescu l-am întâlnit prima dată prin 1939. Il știu ca pe prietenul bun al Dr D. C. Georgescu, cu care colabora pe atunci în cadrul Serviciului Social, și are multe caracteristice comune. L-am știut întotdeauna ca un om de dreapta.

Știu că în cadrul Consiliului de Patronaj, Constantin Ștefănescu a avut un post important.

Iar la Institut, astăzi, are o funcțiune în cadrul serviciului lui G. Retegan.

Față de subalterni își manifestă adesea comportări burgheze: aroganță, amenințări. Știu aceasta dela fosta lui funcționară Alămureanu.

Ștefan Popescu

26. martie 1950.—

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la colegul meu din Institutul de Statistică, Nistor Alexandru.

În oficiul de studii el făcea parte din aripa dreaptă, cu Economu și ceilalți. Nu știu dacă a fost sau nu legionar. Ar putea ști acest lucru unul din colegii din grupul lui: Economu, Bucurescu, Apostol.

Ca om muncitor și cinstit, Nistor a fost folosit de A. Golopenția în misiunile pe care le-a primit și îndeplinit.

La cooperativa institutului a lucrat cu Bucurescu. Pe Nistor Alexandru îl cunoaște și Bucur Schiopu care ar putea da referințe despre el.

A făcut parte din echipa care s'a ocupat de ultima campanie de transferare a moldovenilor de peste Bug.-

Ștefan Popescu

26 martie 1950.-

284 14

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am de dat următoarea declarație cu privire la Ion Dascea.

Pe I. Dascea l-am cunoscut în Institutul de Statistică înainte de 1942. Îl știu din totdeauna nutrind sentimente progresiste și manifestându-se ca om de stânga.

Avea chiar un manuscris juridic, cu o orientare spre stânga, încă înainte de 1944.

Fiind în Institut însărcinat cu statistica judiciară, el n'a putut părăsi responsabilitatea ce o avea pentru a participa la Inventarierea de peste Bug.

L-am întâlnit în casa lui Bella Silber, înainte de 23 Aug. 1944 cu 4-5 luni, unde nu știu ce însărcinări își luase sau dacă își luase.

Am lucrat apoi alături, ca membri ai comitetului sindical la Statistică, până ce el a plecat din Institut.

Orientat just politicește, nu-l știu pe I. Dascea om de inițiativă și curaj; ci mai mult de supunere și executare.—

26 martie 1950.— Ștefan Popescu

255

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am a declara următoarele cu privire la Petre Onică.

Nu cunosc să fi avut înainte de 23 August 1944 vreo activitate politică ilegală pentru comunism și niciodată la vreunul din colegii de stânga din Institut n'am auzit vorbind despre Petre Onică ca om cu vederi progresiste. Aceasta pentru perioada dinainte de 23 Aug.

Nu cunosc deasemeni nici o acțiune ilegală simpatizantă pentru stânga a lui Petre Onică, dinainte de 23 August 44.

Ranchiunos și dificil ca om, pentru cei care nu-l cunosc de mai demult, Petre Onică s'a încadrat în Partidul Muncitoresc Român, ocupând astăzi în Institutul Central de Statistică postul de subdirector general și făcând parte din colectivul de lucru al direcției generale.

Prin felul lui, nu cunosc funcționari în Institut cărora Petre Onică să-i fie, fără rezerve, un om de pus la inimă.

Ștefan Popescu

26 - martie 1950

286

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele despre Ion Negru.

Ion Negru a venit în Institutul Central de Statistică ca Comisar General al legionarilor pentru Recensământul din 1941.

De atunci Ion Negru a rămas permanent în Institut, ajungând Directorul Serviciului Exterior, una din cele mai grele și importante ramuri a Institutului. Ion Negru a organizat-o cu mult spirit de disciplină și cu multă râvnă. Prin munca pe care o depunea era apreciat de direcțiune, ajunge prieten cu A. Golopenția și cu celelalte vârfuri ale Institutului, uitându-se calitatea în care el venise în institut.

Nu știu să fi dus în institut o acțiune de demascare a oamenilor de stânga pe care totuși îi cunoștea ca atare.

Ștefan Popescu

26 Martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Costea, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele cu privire la H. H. Stahl.

Pe H. H. Stahl îl cunosc de prin 1939, dela Serviciul Social unde eram secretar de redacție al publicației Sociologie Românească.

Nu știu de ce sentimente politice era animat înainte de 23 August, dar în niciun caz nu era nici măcar simpatizant naționalist, legionar.

După 23 August 1944 știu că era înscris la social-democrați. Nu știu însă din ce aripă a social-democraților a făcut și face parte.

De când a plecat din Institut nu l-am mai întâlnit. Dealtfel și în cadrul Institutului aveam rare, foarte rare prilejuri să stau cu el de vorbă, el având alt serviciu, în alt local decât al Oficiului de studii.

Știu că a scos o carte, prin 1945-1947, îmi scapă titlul ei, de Sociologie, în colaborare cu Șerban Voinea, fostul ministru român la Geneva.-

Ștefan Costea

26 Martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, am a declara următoarele despre Dr. D. C. Georgescu.

Știu despre Dr. D. C. Georgescu că provenind din vechea poliție, în care a fost comisar. În tot timpul nu s'a desbărat de vechea lui profesie de moduri vechi. Adică, și ca secretar general al Institutului de Statistică, a rămas să folosească metode huliganice: metodi de comandă, insulte, bătaie chiar.

Sentimentele politice i-au fost de totdeauna de orientare spre dreapta, naționaliste fără a putea preciza în ce măsură a fost legionar, regalist sau antonescian.

Pentru felul lui de comportare față de subalterni, Dr. D. C. Georgescu, la demitere din Institut, nu a fost regretat.

Ca bun statistician Dr. D. C. Georgescu, de când nu mai e la Statistică, a ocupa diverse posturi secundare, temporare, astăzi știu că lucrează la Institutul Oncologic.

Ștefan Popescu

26 Martie 1950.-

289

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25 am de declarat următoarele privitor la colegul meu dela Statistică, Bucurescu.

Pe Bucurescu îl cunosc decând este în Institut, înainte de 23 August. Întotdeauna, noi cei de stânga, l-am socotit cu orientare de dreapta, făcând parte din grupul Economu, Apostol, Nistor.

Niciodată însă nu am știut să ia măsuri de demascare a oamenilor de stânga, înainte de 23 August 1944, deși îi știa care sunt și bănuia că au activitate ilegală.

Conștiincios în muncă și corect dispozițiile date, Anton Golopenția, care nu judeca oamenii după apartenența politică, l-a folosit pe Bucurescu de câte ori a avut nevoe de oameni cu calitățile lui Bucurescu.

După 23 August și, mai ales în timpul din urmă, Bucurescu a dus o activitate profesională, sindicală și politică din care se putea vedea dorința de încadrare la stânga. Se va verifica în ce măsură această atitudine nu este oportunistă. După devotamentul cu care lucrează acum, se poate crede în sincera îndreptare a sa.

26. martie. 1950.- Ștefan Popescu

290 4

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele privitor la N. Economu.

Niculae Economu a mărturisit întotdeauna că el a fost legionar încadrat. Eu l-am întâlnit în cămașe verde, în hall-ul Studioului Teatrului Național, unde - în acea vreme - era inspector.

Dar Economu nu a luat înainte de 23 August 1944 atitudine împotriva vreunui simpatizant de stânga, ci rezervat își vedea de munca lui profesională.

După 23 August atitudinea lui de rezervă și mutism a fost și mai mare, neducând prin fapte sau prin vorbe nici o acțiune naționalistă subversivă în Institut.

Fiind pus în disponibilitate dela Statistică, întâlnindu-l, mi-a spus că s'a încadrat în munca manuală, ca dulgher. Aceasta în vara lui 1949.

La inventarierea de peste Bug a făcut echipă separată cu Bucurescu și Apostol. Nu cunosc activitatea lor acolo. Golopentia o poate ști. Într'o scurtă convorbire avută cu Economu, tot în vara lui 1949, dar pe când mai era la Statistică, se arăta îngrijorat de documentele lui de peste Bug.-

Ștefan Popescu

26 Martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în str. Parfumului, nr. 25, București, am a declara următoarele despre Dionid STRUNGARU:

Știu despre Dionid Strungaru că este rudă cu Smochină, ginere sau cumnat. În timpul lui Antonescu, Dionid Strungaru a scos un ziar în calitate de secretar de redacție. Ziarul se numea – nu îmi amintesc precis: Transnistria sau Moldova Nouă. Ziarul a apărut câtva timp numai, câteva numere. Era săptămânal. Împreună cu Smochină a colaborat la o revistă Moldova Nouă.

După 23 August 1944, Dionid Strungaru nu a avut niciun fel de manifestație. Retras în munca lui profesională nu a arătat nici un fel de dorință înspre noua orientare politică a țării, dar deasemenea nici un semn că ar fi ostil marilor prefaceri revoluționare pe care le trăim.

Ștefan Popescu

26 martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, cu domiciliul în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele cu privire la colegul meu G. Retegan, dela Institutul Central de Statistică.

G. Retegan a fost studentul lui D. Gusti, cu care a și dat doctoratul în Sociologie în 1945. Ca student l-a cunoscut pe Anton Golopenția, care l-a îndemnat să scrie la _Sociologie Românească_ și în volumele _60 de sate românești_ unde au scris și Ion Constantinescu, C. G. Pavel, Dumitru Șandru și alții.

El, în Institut, a fost socotit întotdeauna ca un foarte apropiat colaborator și prieten al lui Golopenția. Deaceea în tot ce a întreprins Golopenția, Retegan a fost alături de el și au lucrat în cea mai strânsă colaborare.

Știu că la Inventarierea Românilor de peste Bug Retegan era din Statul major al lui Golopenția și îi da o serie de sugestii. ~~Stau~~ De câte ori erau în aceiași localitate, locuiau în aceiași casă, în aceiași cameră. Chiar și la Naipu, în dispensare, Golopenția locuia în aceiași cameră cu Retegan.

În ilegalitate nu a avut nicio participare alături de cei progresiști, ci înclina mai mult spre aripa dreaptă a Oficiului de studii, din care făceau parte Demetrescu, Nistor, Apostol, Economu.

Ștefan Popescu

2

Totuşi Retegan nu a avut niciodată o atitudine cât de puţin ostilă colegilor lui de stânga. Niciodată nu a pârât pe vreunul pentru ceva, dar se putea observa că nu are nici o aderenţă cu ideia comunistă.

Deasemeni însă nu cunosc nici o atitudine de-a lui Retegan care să-l poată categorisi ca om de dreapta.

Astăzi Retegan, inteligent, muncitor şi priceput în meseria pe care o înţelege, ocupă funcţie importantă în Institutul de Statistică - şef de secţie şi locţiitorul subdirectorului general Dr Racoviţă cât acesta e bolnav. Ca tehnician este adesea consultat de directorul general al Institutului.-

În ziua de 24 August 1944, dimineaţa, Retegan era printre cei care veniseră cu un camion al Institutului să ajute la răspândirea România Liberă legale. Când în urma certei dintre Golopenţia şi Grigore Preoteasa, Golopenţia s'a retras din muncă, s'a retras şi Retegan.

Astăzi Retegan caută şi izbuteşte să convingă nu numai prin vorbe, ci şi prin fapte, că îşi însuşeşte morala proletară, înţelegând şi muncească şi să-şi analizeze (muncă lui şi a altora) în mod critic şi autocritic.

Socotindu-l pe Retegan un om cinstit şi de data aceasta tot aşa va fi.

Deşi nu se mai văd în Institut, totuşi raporturile de bună şi mare afecţiune cu Golopenţia au rămas aceleaşi întotdeauna la G. Retegan.-

26 martie 1950.- Ştefan Popescu

Declaraţie

Subsemnatul Ştefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în Bucureşti, str. Parfumului, nr. 25 am de declarat următoarele despre colegul meu dela Statistică, Mircea Biji.

Il cunosc din Institutul de Statistică, cu ani înainte de 1944. La inventarierea de peste Bug a participat, făcând echipă cu T. Al. Stoianovici. Un timp, a stat la Lisa-Gora, găzduit de mine şi de Raţiu Anton.

Am ştiut reciproc, din totdeauna, de activitatea noastră politică.

Intors de peste Bug, cade în mâinile Siguranţei antonesciene, supus unor pedepse groaznice, neputându-le suporta, fiind bolnav, dă numele celor cu care a lucrat pentru comunism.

Astăzi, Mircea Biji, reabilitat de vina ce i s'a adus: divulgând Siguranţei Antonesciene tovarăşi, este subdirector general al Statisticei şi profesor universitar de Statistică.

Calităţile lui au fost apreciate şi de Miron Constantinescu, cu care am vorbit despre el într'o convorbire mai lungă ce am avut-o împreună în vara lui 1949.-

Mircea Biji este un bun tovarăş. Cinstit, conştiincios, cu devotament.

Mircea Biji, ca şi colonelul Corneliu Mănescu care deasemenea a participat la Inventarierea de peste Bug, pot declara dacă Ştefan Popescu este capabil să se facă vinovat de defăimare a Uniunii Sovietice, în urma acţiunilor duse acolo, pe teren.-

Ştefan Popescu

26. martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25, de profesie scriitor, tehnoredactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. (E.P.L.A.) și șeful subsecției Tipărituri din Institutul Central de Statistică, am de declarat următoarele privitor la colegul meu dela Statistică, Gheorghe Popescu.

Pe Gheorghe Popescu îl cunosc din Institut, cu câțiva ani înainte de 23 August 1944. Il știu din totdeauna ca un element progresist, fiind prieten și împărtășind ideile de stânga ale comuniștilor și simpatizanților din Oficiul de Studii, încă din ilegalitate.

Cunoscând limba rusă și având prilejul, fiind administratorul școlii de Statistică dela Sebeș-Alba, să citească, Gheorghe Popescu, în anii cât a stat acolo, a citit asiduu materiale marxist-leniniste și documentele de Partid, asigurându-și astfel un remarcabil nivel politic-ideologic pe care puțini din membrii tineri din Institut îl pot atinge.

[illegible]

Cu înclinări artistice-culturale Gheorghe Popescu, apelându-se la el pentru acest sector de muncă, ar da maximumul de randament.

Conștiincios și cinstit, el se încadrează cu devotament în rândurile oamenilor muncii, pentru realizarea socialismului în Republica Populară Română. Fire de artist, trebuește stimulat în această direcție și stimulat în muncă ordonată.

Ștefan Popescu

27. Martie 1950.-

296

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului, nr. 25, am de declarat următoarele despre colegul meu dela Statistică, Paul Enescu.

Il cunosc pe Paul Enescu dinainte de 23 August 1944. Nu știu să fi fost legionar sau reacționar și nici vreo atitudine huliganică nu a avut vreodată.

Cu înclinații artistice - pictură, desen și muzică (știe să cânte la vioară) de câte ori am apelat la el în calitate de președinte al Sindicatului institutului, în 1945, Paul Enescu și-a dat cu dragoste concursul pentru șezători.

Ca membru al Partidului, Paul Enescu, deși cu un nivel politic insuficient ridicat, se străduește cinstit să ducă la îndeplinire sarcinile ce i se dau.

Ascultător și supus, cu o inteligență lentă dar pătrunzătoare, Paul Enescu își însușește mereu cunoștințele necesare unui bun membru de Partid, ridicându-și astfel nivelul politic.

Fire de artist, a înclinat, ca și Gheorghe Popescu, spre oarecare boemă de tip vechi, lucru pentru care trebuește mereu antrenat în muncă de Partid.

Ștefan Popescu

27. martie 1950.-

Declarație

Subsemnatul Ștefan Popescu, de 37 ani, domiciliat în București, str. Parfumului; nr. 25, am a declara următoarele despre colegul meu dela Statistică Călin.

Pe Călin îl cunosc de când sunt în Institut, de 10 ani. Știu că e sărac și că are o casă grea.

Călin e un om cinstit și serios. Muncitor și disciplinat.

Nu știu să fi avut sentimente naționaliste ori reacționare și nici să fi făcut parte din vreo organizație sau partid de acest tip. Știu că privea întotdeauna cu simpatie acțiunile de curaj ale oamenilor de stânga din Institut.

Astăzi Călin este membru al P.M.R. Sârguincios și ordonat el activează și pe tărâm profesional sindical și politic – străduindu-se să-și ridice mereu nivelul politic.

Călin știe să se devoteze cu tot sufletul unei cauze și de origine proletară cum e, felul entuziast cum l-am văzut că a îmbrățișat ideologia Partidului, face din el un element în care să se poată avea toată încrederea și folosi în posturi însemnate.–

Ștefan Popescu

27. martie 1950.–

298

27. XI. 951

Intruiat Popescu Stefan este arestat de aproape 2 ani și nu s'a stabilit decât atitudine antipartinică și antisovietică, propun să fie pus în libertate.

23 Noembrie 1951

R E F E R A T
-=-=-=-=-=-=-=-=-

Numitul POPESCU STEFAN, născut la 2o Iulie 1912, fiul lui Vasile și Zoie, de profesie techno-redactor la Editura Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și funcționar la Institutul Central de Statistică (șeful subsecției de tipărituri din I.C.S. depe lângă Comisia de Stat a Planificării), licențiat în limba română al Facultății din București, fără avere, căsătorit cu LENA POPESCU (fostă tehnică a lui LUCREȚIU PATRASCANU înainte de 23 August 1944), fără copii, în 1939 editor al revistei de stânga "Cadran", având în ilegalitate legătură cu tov. MIRON CONSTANTINESCU și ALEXANDRA SIDOROVICI, între anii 1938-1939 și devenit membru de partid din 1946 (membru al Organizației de Bază Scriitori), cu ultimul domiciliu în București str. Parfumului nr.25.

A fost reținut la data de 26 Ianuarie 195o, fiind învinuit că a cunoscut preparativele de fugă clandestină din țară ale lui PAVEL CONSTANTIN și RATIU ANTON, ale căror propuneri de a fugi din țară le-a acceptat, cum și pentru activitatea sa trădătoare împotriva Partidului și a Uniunii Sovietice, desfășurată în cadrul echipelor dela Bug.

Fiind cercetat asupra învinuirilor arătate cum și pentru legăturile sale cu grupul PATRASCANU, din declarațiile susnumitului au rezultat următoarele:

26 XI 951

Rog să se aprobe propunerile făcute

In iarna anului 1947, plecând dela Statistică care funcționa atunci pe str. Brezoianu spre soc. de radio-difuziune împreună cu RATIU, acesta i-a spus - în mare secret - că "vrea să facă rost de un avion cu care să poată transporta în străinătate pe toți prietenii lui, inclusiv PATRASCANU". POPESCU STEFAN ~~pretinde că~~ i-a replicat lui RATIU, că aceasta este o aventură și că PATRASCANU nu se va preta la aceasta.-La propunerea făcută de RATIU ca și el să plece împreună cu ei/ susnumitul a replicat că nu poate accepta această propunere.

./.

Din discuţiile avute cu RATIU în jurul acestei plecări, rezultă că odată ajuns în străinătate, întreg grupul urma să ia legătura cu SABIN MANUILA. Despre acest proect STEFAN POPESCU a aflat apoi prin soţia sa (care vorbise cu LENA CONSTANTE) că RATIU şi BETEA s'au dus să-l convingă pe PATRASCANU la Minister să plece împreună cu ei şi că PATRASCANU ar fi respins propunerea lor.-

Privitor la învinuirea de a fi trădat Partidul şi Uniunea Sovietică, prin activitatea sa în cadrul echipelor dela Bug, POPESCU STEFAN recunoaşte că rapoartele sale conţineau date care constituiau o defăimare adusă Uniunii Sovietice, fiind redactate în limbajul şi pe placul conducătorilor regimului antonescian.

Concluzia rapoartelor întocmite de el era că "moldovenii" sunt nemulţumiţi de regimul sovietic, şi că nu au fost influenţaţi de ideile comuniste. Rapoartele conţineau date asupra stării economice, politice şi sociale a "moldovenilor", cum şi starea de spirit a populaţiei.-

Asupra acestui din urmă punct, POPESCU STEFAN recunoaşte că datele prezentate în rapoartele sale erau expresia convingerii lui că, comunismul este "un microb, o mizerie". Prin cuvinte ce nu aparţineau celor recenzaţi ci într'o formă concluzivă şi personală, numitul defăima în aceste rapoarte Uniunea Sovietică şi însăşi ideia comunistă.

Cu ocazia acestor recenzări, echipa condusă de POPESCU STEFAN ca şi celelalte echipe ale I.C.S-ului, au împărţit populaţiei odată cu imprimatele intitulate "chemare către moldoveni" şi "darurile" guvernului antonescian, cum şi cărţi poştale care reprezentau portretul lui Mihai şi Antonescu.

Susnumitul recunoaşte că în toate comunele pe unde şi-a desfăşurat activitatea, echipa condusă de el, a raportat tot ceeace i se cerea de către stăpânul său ANTONESCU, prin şefii lui ierarhici dela I.C.S. şi că deci a trădat "cu seninătatea inconştientului".-

Perseverând în această atitudine a sa, POPESCU STEFAN, a înfăţişat lucrurile în aceiaş lumină în faţa colonelului ARAMA,- atunci când a fost chemat să raporteze despre activitatea echipelor, fiind preocupat să obţină numai rejudecarea şi

./.

achitarea sa de sub învinuirea de dezertare.

Insfârşit, POPESCU STEFAN recunoaşte că nu a făcut nici măcar gestul reparator de a veni cu încredere în faţa Partidului, spre a-şi arăta el singur greşelile comise pe teritoriul sovietic.-

La finele dosarului său de anchetă, se găsesc anexate o serie de note scrise şi subscrise de POPESCU STEFAN, care confirmă recunoaşterile sale de mai sus şi atitudinea antipartinică şi antisovietică pe care a manifestat-o în rapoartele sale asupra stărilor de lucruri din Ucraina.-

Pentru a justifica unele din acţiunile sale, POPESCU STEFAN arată în declaraţiile sale următoarele:

Deşi MIHAIL LEVENTE şi RATIU ANTON, care făceau parte din echipa condusă de el, (primul fiind şi membru de partid, considerat de el ca având un nivel politic mai ridicat), au văzut aceste rapoarte, nici unul nu i-a reproşat ceva cu privire la forma mârşavă în care întocmea aceste rapoarte, declarându-se de acord cu ele.-

POPESCU STEFAN pretinde că a întocmit aceste rapoarte care îi erau cerute de şeful echipelor ANTON GOLOPENTIA cu menţiunea ca ele să oglindească situaţia reală şi că coechipierii săi au fost de acord cu instrucţiunile primite spre a nu-i creia dificultăţi lui GOLOPENTIA prin abateri dela dispoziţiunile primite.-

Ideia înfiinţării acestor echipe de recenzare îi aparţine lui SABIN MANUILA, urmărindu-se prin aceasta să fie scăpaţi de mobilizare foştii funcţionari ai Oficiului de Studii trecuţi apoi la I.C.S., dintre care mulţi nu voiau să lupte în armata lui ANTONESCU şi alături de nemţi.-

In această situaţie se afla şi POPESCU STEFAN care în ţară era dat dezertor, deoarece prezentându-se la unitate după o întârziere îndelungată şi fiind repartizat pe front, a plecat în Ucraina şi nu s'a mai prezentat la unitate.-

In aceiaş ordine de idei, numitul pretinde înfine, că legătura sa cu Partidul din acea vreme, ALEXANDRA SIDOROVICI a fost de acord cu plecarea sa în Ucraina.-

Privitor la unele acţiuni pozitive ale sale pe teritoriul sovietic, numitul arată că a sabotat sistematic imprimatele de propagandă antonesciene pe care, la Alexandrovca le-a aruncat în Bug, a ajutat familii sovietice care

./.

aveau copii pe front,a ajutat tineri cu bani şi alimente şi a adus în ţară 30-40.000 lei pe care i-a pus la dispoziţia Partidului,lucruri care au fost posibile cu preţul rapoartelor mârşave pe care le întocmea.

După întoarcerea sa în ţară,POPESCU STEFAN a mai avut unele acţiuni prin care urmărea să şteargă greşelile sale din trecut şi pe care le invocă în sprijinul său şi anume:

- Intocmind în 1943,un album în limba germană,cerut de Preşedinţie, Institutului de Statistică şi fiind însărcinat cu supravegherea tipăriturii,- album care conţinea date privitoare la pierderile României în războiul alături de Germania hitleristă,numitul a păstrat unul din exemplare cu ocazia corecturii şi l-a dat lui BELU ZILBER. Nu ştie însă în ce fel a fost folosit de ZILBER.-

- A procurat în timpul ilegalităţii litere pentru tipărirea de livrete militare pentru tovarăşii din închisori; deasemeni a procurat hârtie cu en-tête-ul Ministerului de Justiţie Cabinetul Ministrului;

- A tipărit şi răspândit broşura "Armata Roşie Vine", cu puţin înainte de 23 August 1944.

- La 23 August 1944,a tipărit primele nume legale şi ediţia specială cu armistiţiul din ziarul "România Liberă".

Privitor la problema PATRASCANU,din cercetări a rezultat următoarele:

In toamna anului 1945,POPESCU STEFAN i-a comunicat lui PATRASCANU prin RUPENIAN,că SABIN MANUILA doreşte să-l vadă. Din cele spuse de RUPENIAN,în câteva ocazii,POPESCU STEFAN a dedus că PATRASCANU se întâlnea adesea prin 1945-1946 cu MANUILA la Snagov.-

La propunerea făcută de RATIU,acest a i-a pomenit despre PATRASCANU,BETEA,PAVEL şi alţii al căror nume nu i l-a comunicat.Despre acest proect de fugă al lui RATIU, POPESCU STEFAN a mai discutat cu HERANT TOROSSIAN şi cu EMANUEL RUPENIAN.

POPESCU STEFAN ştie deasemenea despre dese întrevederi care aveau loc între ZILBER şi MANUILA şi între ZILBER şi GOLOPENTIA fără a cunoaşte însă ce s'a discutat,deoarece nu a participat niciodată la aceste convorbiri.-

./.

POPESCU STEFAN se afla deasemeni între cei patru (BETEA, RATIU și PAVEL), pentru care PATRASCANU a obținut burse de studiu în Franța, plecarea nefiind însă încuviințată de partid.-

Alte persoane cercetate în legătură cu susnumitul, declară următoarele:

PAVEL CONSTANTIN, nu recunoaște că i-ar fi spus lui POPESCU STEFAN în biroul lui GOLOPENTIA, despre o eventuală plecare clandestină cu un avion și afirmă că nu a discutat cu nimeni în afară de BETEA, eventualitatea plecării peste graniță în mod clandestin.

STEFANESCU MATILDA arată că POPESCU STEFAN făcea legătura între PATRASCANU și SABIN MANUILA, convingere pe care și-a făcut-o în două rânduri: odată când POPESCU STEFAN se ducea cu bicicleta la Snagov pentru a aranja vila lui MANUILA care era atunci locuită de PATRASCANU și a doua oară cu ocazia unui meeting la care a luat cuvântul PATRASCANU și a asistat SABIN MANUILA, fapt ce a fost adus la cunoștința lui PATRASCANU de către POPESCU STEFAN.

LEVENTE MIHAIL, arată că numai raportul dela Alexandrovca a fost întocmit în colectiv și a fost definitivat de STEFAN POPESCU, iar în celelalte localități sarcina întocmirii rapoartelor îi revenea numai lui STEFAN POPESCU.-

RATIU ANTON confirmă că în urma eșuării plecării în străinătate pe baza burselor obținute de PATRASCANU, i-a spus lui POPESCU STEFAN că vor trebui să recurgă la mijloace ilegale și preparativele sunt în curs. Nu recunoaște însă a-i fi dat nume ale participanților sau ale celor care se ocupă cu aceste preparative.-

In legătură cu comportarea lui POPESCU STEFAN în Ucraina, RATIU ANTON arată că acesta a ponegrit-o pe MARIA ANTONESCU, a distrus materialul de propagandă antonesciană și a ajutat familiile mai nevoiașe, victime ale hitlerismului; în genere nu a manifestat o atitudine ostilă față de populația sovietică. RATIU mai adaugă că STEFAN POPESCU nu ar fi rămas nici o clipă în această campanie de recenzare, dacă nu ar fi avut situația încurcată.-

./.

C O N C L U Z I I :

In afară de faptul dovedit că POPESCU STEFAN a cunoscut dela RATIU proectul plecării clandestine în străinătate a unui grup care urma să ia legătură cu SABIN MANUILA, ancheta nu a stabilit vre-o particioare efectivă a lui POPESCU STEFAN la activitatea acestui grup sau la pregătirile în vederea fugii în străinătate. Cele citate de MATILDA STEFANESCU în privința legăturii pe care POPESCU STEFAN ar fi făcut-o între PATRASCANU și SABIN MANUILA, nu constituesc dovezi ale culpei susnumitului.-

In ce privește activitatea desfăşurată de POPESCU STEFAN, în cadrul echipelor I.C.S. din Ucraina, deşi atitudinea lui POPESCU STEFAN conține elementele trădării față de partid cu care a avut legătură încă din 1938-1939 și față de Uniunea Sovietică, trebue să ţinem seama de faptul că a ajuns în Ucraina spre a scăpa de mobilizare fiindcă nu voia să ia parte la acțiunile trupelor române alături de cele germane pe teritoriul sovietic și odată ajuns aici s'a aflat în necesitatea de a aplica instrucţiunile primite dela GOLOPENTIA, spre a nu-i creia acestuia dificultăți față de conducătorii antonescieni.

Oricum ar fi însă considerată această activitate, ea nu poate fi soluţionată în mod individual, ştiut fiind că la această acţiune au participat un număr important de foşti activişti care se pare că au avut consinţământul conducerii trădătoare de atunci a P.C.R-ului; lămurirea acestui caz urmează a se face sub toate aceste aspecte și numai pentru toţi cei care au participat sub o formă sau alta la activitatea acestor echipe.-

P R O P U N E R I

Față de însuşirile profesionale ale susnumitului şi de serviciile pe care le-a adus Partidului atât înainte cât și după 23 August 1944, ţinând seama și de deținerea numitului dela data de 26 Ianuarie 1950, opinăm pentru punerea în libertate a numitului, urmând ca activitatea sa peste Bug să constitue obiectul unei cercetări asupra întregului grup din echipele I.C.S.- dacă se va găsi că este cazul - în viitor.-

Deasemeni, propunem utilizarea numitului ca martor - în stare de libertate - în procesul PATRASCANU.-

LT.MAJOR DE.SECURITATE

S.Siegler